

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

UTREDNINGSRAPPORT

I. INTRODUKTION
1. UPPDELNING I TIDIGARE OCH SENARE ÅR
2. UTREDNINGENS UPPLÄGGNING
3. RESULTAT
3.1 SKADOR PÅ FISKERÄTTSENNE-
HAVARETS FISKE
3.1.1 Redskap och fångst
3.1.2 Bestånd
3.1.3 Övriga tillgångar
3.2 SKADOR PÅ NATUREN
3.2.1 Ökat slitage
3.2.2 Miljöskador
3.3 KONSEKVENSERNA FÖR SPÖTFISKET

**KONSEKVENSERNA AV DET
FRIA HÄNDRÄDSKAPSFISKET**

FISKERIVERKET

UTREDNINGSRAPPORT

1. INTRODUKTION 1
1.1 UPPDRAGET 1
1.2 TIDIGARE UNDERSÖKNINGAR AV KONSEKVENSENSERNA AV DET FRIA
HANDREDSKAPSFISKET 2
2. UTREDNINGENS UPPLÄGGNING 3
3. RESULTAT 4
3.1 SKADOR PÅ FISKERÄTTSRINNE-
HAVARENS FISKE 4
3.1.1 Redskap och fångst 4
3.1.2 Berörd 5
3.1.3 Övriga tillgångar 6
3.2 SKADOR PÅ NATUREN 7
3.2.1 Ökat slitage 7
3.2.2 Högskadade 7
3.3 KONSEKVENSERNA FÖR SPÖRTISKET 7

**KONSEKVENSERNA AV DET
FRIA HANDREDSKAPSFISKET**

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	1
1. INTRODUKTION	3
1.1 UPPDRAGET	3
1.2 TIDIGARE UNDERSÖKNINGAR AV KONSEKVENSERNA AV DET FRIA HÄNDREDSKAPSFISKET	3
2. UTREDNINGENS UPPLÄGGNING	4
3. RESULTAT	4
3.1 SKADOR PÅ FISKERÄTTSSINNEHAVARES FISKE	4
3.1.1 Redskap och fångst	4
3.1.2 Bestånd	5
3.1.3 Övriga olägenheter	6
3.2 SKADOR PÅ NATUREN	7
3.2.1 Ökat slitage	7
3.2.2 Fågelfaunan	7
3.3 KONSEKVENSERNA FÖR SPORTFISKET	7
4. DISKUSSION	9
5. KÄLLFÖRTECKNING	10
7. BILAGEFÖRTECKNING	11

Det fria händredskapsfisket har inneburit ett resultat för fiskesvårdsåtgärder längs kusten har minskat vilket medfört ett ökat behov av statliga insatser för fiskesvården.

Problemen som rör slitage på mark och vegetation och förlust av fauna (främst fågelfaunan) är enligt fiskeriverkets bedömning inte större än att de bör kunna lösas genom förbättrad information och ökat skydd av känsliga områden med stöd av naturvårdslagen.

För sportfisket och därtill sammanhängande verksamheter som turism har införandet av det fria händredskapsfisket varit mycket positivt. Ökade fiskemöjligheter, ökat utbyte av fisker och enkla fiskeregler är de fördelar för allmänheten av det fria händredskapsfisket som i första hand bör framhållas.

SAMMANFATTNING

Regeringen uppdrog 1991-06-06 åt fiskeriverket att med utgångspunkt från vad som anförts i jordbruksutskottets betänkande 1990/91:22 utvärdera konsekvenserna av det fria handredskapsfisket.

Underlag till denna rapport har kommit ifrån berörda länsstyrelser, fiskeriverkets kustlaboratorium, fiskeriverkets och SCB:s fiskeristatistik samt från representanter för kustbevakningen och polisen utmed södra ostkusten.

Det är uppenbart att skador på redskap har uppstått hos ett antal yrkesfiskare som en följd av det fria handredskapsfisket. Det synes som om skadorna har varit mest omfattande i Kalmar och Östergötlands län.

Fångsterna i det yrkesmässiga kustfisket har förmodligen i vissa områden minskat som en följd av det fria handredskapsfisket. Kustlaboratoriets undersökningar avseende gädda visar att redan en måttlig ökning av sportfiskeuttaget i ett optimalt nyttjat yrkesfiskeområde kan ge betydande fångstminskningar för yrkesfisket. Om å andra sidan området är underutnyttjat kan ett ökat sportfiskeuttag medföra fångstökningar för yrkesfisket. Enligt fiskeriverkets bedömning är det troligt att en överfiskning har skett i vissa områden som en följd av det fria handredskapsfisket. Det är emellertid också troligt att det i andra områden tack vare det ökade sportfisket skett en optimering av uttaget som resulterat i en ökad avkastning.

Fångstkonkurrens och problem med att utöva fisket på skador på redskap har av allt att döma inte påverkat yrkesfiskets totalfångster regionalt sett längs södra ostkusten. I fångststatiken märks ingen förändring i gäddfisket, ålfisket eller annat fiske i området som tyder på att handredskapsfiskereformen påverkat bestånden negativt.

Det fria handredskapsfisket har inneburit att resurserna för fiskevårdsåtgärder längs kusten har minskat vilket medfört ett ökat behov av statliga insatser för fiskevården.

Problemen som rör slitage på mark och vegetation och störningar av faunan (främst fågelfaunan) är enligt fiskeriverkets bedömning inte större än att de bör kunna lösas genom förbättrad information och ökat skydd av känsliga områden med stöd av naturvårdslagen.

För sportfisket och därtill sammanhängande verksamheter som turism har införandet av det fria handredskapsfisket varit mycket positivt. Ökade fiskemöjligheter, ökat utbyte av fisket och enklare fiskeregler är de fördelar för allmänheten av det fria handredskapsfisket som i första hand bör framhållas.

1. INTRODUKTION

1.1 UPPDRAGET

Regeringen uppdrog 1991-06-06 åt fiskeriverket att med utgångspunkt från vad som anförts i jordbruksutskottets betänkande 1990/91:22 utvärdera konsekvenserna av det fria handredskapsfisket. Uppdraget skulle redovisas senast den 1 januari 1992.

Uppdraget syftar till att bringa klarhet i vilka skador som uppstått på fiskerättshavarnas eget fiske och värdera de förluster som åsamkats den enskilde i detta avseende. Vidare ingår i uppdraget att ta reda på i vilken omfattning slitage på naturen och störningar av fågellivet uppstått till följd av det fria handredskapsfisket.

Uppdraget presenteras i sin helhet i bilaga 1.

1.2 TIDIGARE UNDERSÖKNINGAR AV KONSEKVENSERNA AV DET FRIA HANDREDSKAPSFISKET

1.2.1 Slitage på naturen och störningar av fågellivet

Naturvårdsverket har tidigare (Å Andersson 1990) utvärderat det slitage på naturen och de störningar av fågellivet som uppkommit till följd av det fria handredskapsfisket. Någon märkbar inverkan kunde inte iakttas.

Naturvårdsverket har även gjort en litteratursammanställning över effekter av friluftsliv (inkl fritidsfiske) på fågelfaunan (Götmark 1989). Friluftsliv ger bl a ofta upphov till försämrad häckningsframgång. Ägg och ungar som dör p g a predation, brist på mat, kyla etc, när en störd fågel lämnar boet, är en viktig orsak till nedsatt produktion. En tysk undersökning som refereras beskriver ett fall, där ett andbestånd minskat kraftigt till följd av ökat fritidsfiske. Då fiske förbjöds i ett delområde ökade åter antalet häckande änder där. Störningar tidigt under häckningen synes vara avgörande och kan påverka ändernas val av boplat. I naturvårdsverkets rapport anges fågelskyddsområden, kanalisering av friluftslivet, information och boplatstyrning som verksamma skyddsformer mot störningar från friluftslivet.

1.2.2 Fiskbestånd och fiske

Dåvarande fiskeristyrelsen uppdrog 1986 åt naturvårdsverket (kustlaboratoriet) att utreda eventuella effekter av ett ökat fisketryck på de viktigaste kustfiskebestånden. Gäddan ansågs vara den art som i första hand kunde väntas reagera på ett hårdare fiske, vilket skulle kunna skada yrkesfiskets ekonomi. I slutrapporten "Faktorer som reglerar produktionen av gädda i Östersjöns skärgårdar" (J Andersson 1990) konstateras att ett ökat fiske kan leda till ökad avkastning genom förbättrad tillväxt och minskad dödlighet så länge inte uttaget överstiger områdets produktionskapacitet. Ett ökat fiske utöver denna gräns leder till en minskad medelålder hos fisken med en sämre avkastning som följd.

Kustvattenlaboratoriet har genomfört fortsatta studier rörande gäddan och

gäddfisket på ostkusten Resultaten presenteras i denna rapport (bilaga 6).

2. UTREDNINGENS UPPLÄGGNING

Länsstyrelsen besitter den regionala kompetensen inom såväl fiske- som naturvårdssektorn. Fiskeriverket har därför bitt berörda länsstyrelser besvara ett antal frågor med anknytning till utredningsuppdraget. Förutom frågor om handredskapsfiskets effekter på fiske och natur, har verket önskat få frågan om det ökade sportfiskets betydelse för rekreationen belyst (bilaga 2). Länsstyrelsen i Gotlands län har inte tillfrågats. Anledningen är att fiskeriverkets speciella utredningsman har konstaterat att det fria handredskapsfisket inte haft några negativa konsekvenser för fiskevattenägare eller yrkesfiskare på Gotland.

Fiskeriverket har vidare intervjuat representanter för kustbevakningen och polisen utmed södra ostkusten där det fria handredskapsfisket orsakat störst problem (bilaga 3). Syftet var att komplettera länsstyrelsernas redovisning av skadeverkningar och olägenheter för yrkesfiskare och vattenägare. Frågorna som ställdes var: "Har det skett någon förändring av antalet anmälningar eller ingripanden som rör skador på fiskeredskap på enskilt vatten efter införandet av det fria handredskapsfisket?" och "Vilka övriga erfarenheter har ni av det fria handredskapsfisket?".

Vidare har fiskeriverket sammanställt de yrkanden om ersättning för skador av olika slag som inkommit till verket i enlighet med lagen (1985:139) om ersättning för intrång i enskild fiskerätt (bilaga 4).

Fiskeriverket har också studerat fångststatistiken för yrkesfisket (loggboksstatistiken) inom det berörda området på ostkusten (bilaga 5). SCB:s fiskestatistik har kompletterat fiskeriverkets fångststatistik bl a för att få fram längre tidsserier över fångstvariationer. SCB:s statistik kan inte användas för noggrannare studier av områdesrelaterade fångstdata. Fångstuppgifterna är inte direkt kopplade till ett visst fångstområde utan till den ort där förstahandsmottagaren är mantalsskriven. För översiktliga studier av större områden kan denna statistik dock vara tillfyllest. SCB:s fiskeriräkningar 1979, 1985 och 1990 har används för att få ett övergripande mått på variationer i fiskets omfattning.

Fiskeriverkets kustlaboratorium, som tidigare tillhörde naturvårdsverket, har sammanställt resultaten av sina undersökningarna av det fria handredskapsfiskets inverkan på fisket efter gädda på ostkusten (bilaga 6). Undersökningarna har pågått sedan 1986.

3. RESULTAT

3.1 SKADOR PÅ FISKERÄTTSSINNEHAVARES FISKE

3.1.1 Redskap och fångst

Skador på och stöld av redskap har rapporterats från 6 av de 13 tillfrågade länen (bilaga 2). Yrkande om ersättning har inkommit från 4 av dessa län (bilaga 4). Det sammanlagda belopp som yrkas för skador på och stöld av

redskap uppgår till 1 072 049 kr (bilaga 4). De flesta yrkandena inkom från Kalmar län under 1989 (bilaga 4). Yrkanden med ospecificerade krav på ersättning ingår inte i sammanställningen.

Vid intervjuerna med representanter för kustbevakningen m fl uppgav 2 av 21 tillfrågade att antalet skador på redskap ökat efter införandet av det fria handredskapsfisket (bilaga 3).

Länsstyrelserna tar upp följande exempel på redskapsrelaterade problem som påverkar fiskarens inkomster: ökad tidsåtgång i fiskeutövandet, t ex övertid för att leta rätt på försvunna redskap, laga trasiga redskap etc samt kostnader för återanskaffning av redskap, t ex stulna eller totalförstörda sådana.

I detta sammanhang kan noteras att Östergötlands Kustfiskareförbund har gjort en särskild sammanställning av vilka skador som drabbat kustfiskarna i länet den första tiden efter det att reformen trätt ikraft (1 maj - 31 december 1985) (bilaga 7).

Stulen, skadad eller förstörd fångst har i länsstyrelseenkäten rapporterats från 2 av de 13 tillfrågade länen (bilaga 2). Yrkande om ersättning har inkommit från 3 län (bilaga 4). Det sammanlagda belopp som yrkats för stulen, skadad eller förstörd fångst uppgår till 375 285 kr (bilaga 4). De flesta yrkandena inkom från Kalmar län 1989 (bilaga 4).

Vid intervjuerna med representanter för kustbevakningen m fl uppgav 2 av 21 tillfrågade att antalet stölder av fångst ökat efter införandet av det fria handredskapsfisket.

3.1.2 Bestånd

Några regionala förändringar av fiskbeståndens storlek till följd av det fria handredskapsfisket har inte kunnat konstateras. Granskningen av fångststatistik (bilaga 5) före och efter 1985 för södra ostkusten visar bl a följande:

- Yrkesfiskets fångster i södra Östersjön innanför baslinjen minskade med 46 % mellan 1984 och 1990, från ca 6 600 ton till ca 3 600 ton. En signifikant minskning har dock pågått under hela 1980-talet. Enligt SCB:s landningsstatistik var totalfångsten på ostkusten ca 39 300 ton 1980 och ca 18 200 ton 1990. I dessa senare siffror utgör torsk och sill/strömming ca 80 % av vikten.
- Fångsten av ål har inte minskat i ovanstående område. Totalfångsten är visserligen lägre 1984 (ca 247 ton) än 1990 (ca 213 ton) men förändringen är inte signifikant. I 6 fångstrutor minskade fångsten, i 7 ökade den och i en var den oförändrad. SCB:s landningsstatistik visar på en signifikant nedåtgående trend under hela 1980-talet.
- Yrkesfiskets fångst av gädda i ovanstående område har minskat mellan 1984 (ca 128 ton) och 1990 (ca 77 ton). I SCB:s landningsstatistik, vilken också visar en nedgång efter 1986, ligger fångsterna dock fortfarande på en nivå som är genomsnittlig för de senaste 20 åren. Medianfångsten för

perioden 1970 - 1984 (195 ton) skiljer sig inte signifikant från medianfångsten för perioden 1985 - 1990 (208 ton).

- Totalfångsten (inkl ålfångsten) i ryssjor och bottengarn har minskat från ca 482 ton 1984 till ca 350 ton 1990. Ålfångsten minskade från ca 240 ton 1984 till ca 206 ton 1990. SCB:s fångststatistik är inte jämförbar med loggboksstatistiken vad gäller fångst per redskap. Det har därför inte varit möjligt att testa om minskningen är signifikant även i ett längre perspektiv.

SCB:s fiskeriräkningar visar att antalet fiskare (inkl binäringsfiskare) och antalet fiskebåtar på södra ostkusten minskat under senare hälften av 1980-talet. Enligt SCB fanns det 1990 16,5 % färre yrkesfiskare (icke trålfiskande) i området jämfört med 1985. Under samma tid minskade antalet mindre fiskebåtar på ostkusten med ca 18 %. Statistiken på fiskare och båtar är ett indirekt mått på fisketrycket. Av siffrorna att döma har alltså den totala fiskeansträngningen i området minskat, vilket har betydelse vid utvärderingen av fångststoppgifterna.

Kustlaboratoriets undersökningar (bilaga 6) visar bl a att det fria handredskapsfisket lett till lokala förändringar av gäddbeståndens storlek. Ett förhållandevis litet sportfiskeuttag kan i vissa fall leda till betydande förluster för en yrkesfiskare som bedriver sitt gäddfiske effektivt. Simulering av fisketryckets betydelse har visat att vid ett optimalt fisketryck kan en ökning av den totala dödligheten med 10% genom sportfiske leda till en sänkning av yrkesfiskarens utbyte med 20%. Om vattnen däremot inte nyttjas optimalt kan ett ökat sportfiske medföra att den totala avkastningen av gädda ökar, vilket kan innebära ökade fångster även för yrkesfisket. Enligt fiskeriverkets bedömning måste fångstuttaget vara högre än 500 kg per km² och år innan avkastningen minskar. Totalt har 40 ansökningar inkommit till fiskeriverket om ersättning för inkomstbortfall till följd av minskade fångster på grund av ökat fisketryck. Efter noggrann prövning har ersättning beviljats i 3 fall till ett belopp på totalt 162 000 kronor (bilaga 4).

3.1.3 Övriga olägenheter

Länsstyrelserna för fram minskade inkomstmöjligheter, störning av hemfriden och ökad konkurrens om fisktillgången som exempel på övriga olägenheter för fiskevattenägare och yrkesfiskare till följd av det fria handredskapsfisket. Sådana olägenheter har rapporterats från 5 av de 13 tillfrågade länen.

Det fria handredskapsfisket har inneburit att resurserna för fiskevårdsåtgärder längs kusten och i vissa inlandsvatten har minskat. Försäljningen av fiskekort innebar lokalt en icke föraktlig inkomst som i stor utsträckning användes till fiskevårdsåtgärder. Länsstyrelserna i Stockholms och Örebro län understryker vikten av att särskilda fiskevårdsmedel kan utgå till områden som omfattas av det fria handredskapsfisket.

Till de övriga olägenheter med reformen som rapporterats hör de störningar som drabbat enskilda mark- och vattenägare. Länsstyrelsen i Stockholms län redovisar exempel där sportfiskare med hänvisning till det fria handredskapsfisket uppträtt på ett störande sätt.

3.2 SKADOR PÅ NATUREN

3.2.1 Ökat slitage

Länsstyrelserna har inte kunnat konstatera att slitaget på naturen, i form av mark eller vegetationsskador, ökat som en följd av det fria handredskapsfisket. Tvärtom har ett län rapporterat att slitaget snarare minskat. Orsaken tros vara att fisket efter 1985 sker över större områden än tidigare. Länsstyrelsen i Örebro län har konstaterat ökat slitage på lavhällar och annan vegetation i naturreservat vid Hjälmaran och på öar i Vättern, men säger att dessa skador med säkerhet kan hänföras till besökare med annat huvudintresse än att bedriva sportfiske.

Ökat slitage har vidare rapporterats av Norra Kalmar läns kustfiskareförbund som anser att reformen orsakat förslitningar av enskild mark och av Östergötlands Kustfiskareförbund som konstaterar att det "förekommer nedslitning av naturen på vissa ställen". I Östergötland anses dock naturslitaget vara ett mindre problem än skador på redskap och fångst.

3.2.2 Fågelfaunan

Från 3 av de 13 länsstyrelserna rapporteras skador på fågelfaunan. I Södermanlands län rapporteras störningar i verksamheten med utfodring av örnar och andra rovfåglar med giftfri mat. Misslyckade fiskgjusehäckningar orsakade av gäddfiskare har konstaterats i ett naturreservat i Skaraborgs län. Östergötlands Kustfiskareförbund säger i sitt yttrande till länsstyrelsen att "störningen är stor på sjöfågeln. Mesta störningen på sjöfågeln är under häckningsperioden (under våren) vilket innebär att något fritidsfiske inte skulle få bedrivas under april, maj och halva juni"

Endast 2 länsstyrelser har använt sig av naturvårdslagen i syfte att förebygga skador på naturen orsakade av sportfiske. Länsstyrelsen i Stockholms läns har infört tidsbegränsade fiskeförbud i 2 naturreservat för att skydda fågellivet. Länsstyrelsen i Kalmar län har genomfört en omfattande revidering av fågelskyddsområdena i skärgården, där ett syfte har varit att minska störningarna från sportfisket.

3.3 KONSEKVENSERNA FÖR SPORTFISKET

Från 11 av de 13 länsstyrelserna rapporteras positiva effekter för sportfisket. I Älvsborgs och Skaraborgs län har konsekvenserna varit marginella. Länsstyrelsernas bedömningar kan sammanfattas på följande sätt:

Stockholms län: "Lagen har i stort haft en positiv inverkan på sportfisket och därmed för allmänhetens rekreation på kort sikt, men om inga resurser för fiskevården tillkommer, är risken stor att inverkan blir negativ på lång sikt genom minskande fisketillgångar."

Uppsala län: "Införandet av ett fritt handredskapsfiske har väsentligt ökat rekreativsmöjligheterna för länets innevånare."

Södermanlands län: "Det fria fisket har inneburit ökning av fisket på nya

områden särskilt vår och höst. Exempelvis har intresset för fiske efter öring ökat."

Östergötlands län: "Reformen har enligt länsstyrelsens bedömning haft en positiv effekt på utvecklingen av sportfisket i kust- och skärgårdsområdet. Kombinationen av sportfiske och andra fritidssysselsättningar har enligt länsstyrelsens bedömning ökat områdets värde för friluftslivet. I Vättern var handredskapsfisket i stor utsträckning fritt redan före 1985 och förändringarna har där varit relativt små."

Jönköpings län: "Det fria handredskapsfisket har, som VFF påpekar, gjort strandfisket efter bl a harr tillgängligt för sportfisket". Enligt Vätterns Fritidsfiske- och Fiskevårdsförbund är utfallet av det fria handredskapsfisket enbart positivt. Förbundet menar vidare att "ett enastående vatten blivit tillgängligt för en sportfiskeintresserad allmänhet, som t ex kan fiska harr ur ett unikt och tåligt bestånd utan att trängas."

Kalmar län: "För sportfiskets vidkommande är det uppenbart att reformen upplevs som synnerligen positiv."

Blekinge län: "Som en följd av det fria handredskapsfisket har sportfisket ökat vid kusten. Fisket sker nu över större vattenområden och vid kustavsnitt som inte tidigare varit tillgängliga för fiske. Den ökade tillgängligheten och enkelheten i fisket upplevs som mycket positivt av allmänheten. Sportfiskets sociala betydelse har också ökat genom att flera använder sig av sportfiske för rekreation och avkoppling. I Blekinge har sportfisketurismen ökat kraftigt under senare år. En del av denna ökning kan med stor sannolikhet härledas till det fria fisket. Härigenom tillförs länet även ökade inkomster av turismen."

Älvsborgs län: Enligt länsstyrelsen har sportfiskets betydelse ur rekreationssynpunkt endast ökat marginellt. Anledningen sägs vara att i praktiken har ett fritt handredskapsfisket redan tidigare tillämpats i Väneren.

Skaraborgs län: Det fria handredskapsfisket har inte inneburit några egentliga förändringar mot tidigare enligt länsstyrelsens bedömning. Endast en något ökad sportfiskeaktivitet har märkts inom vissa områden på det enskilda vattnet. Det fiske som även tidigare bedrevs på enskilt vatten i Väneren och Vättern har genom reformen blivit lagligt.

Värmlands län: Det fria handredskapsfisket på enskilt vatten i Väneren är ett viktigt komplement till det annars helt dominerande trollingfisket efter lax och öring.

Örebro län: "Införandet av det fria handredskapsfisket har medfört att omfattande fiskeområden i Hjälmaren och Vättern blivit tillgängliga för allmänhetens fiske." Enligt länsstyrelsen har reformen medfört en spridning av fiskeaktiviteterna men knappast orsakat någon nämnvärd ökning av det totala fisketrycket i sjöarna. Länsstyrelsen påpekar vidare att det i Hjälmaren finns många öar med sådana strandförhållanden att fiske från land är ointressant. Det fria handredskapsfisket i Vättern bedrivs på områden som tidigare var kortfiskeområden. Fisket har enligt länsstyrelsens bedömning sannolikt inte ökat alltför mycket i omfattning.

Västmanlands län: Någon större ökning i fisket har länsstyrelsen inte noterat.

Sportfisket har tillförts stora vattenområden som skapat goda förutsättningar för ett varierat fiske. Sportfiskarna i länet säger bl a att fisket nu kan bedrivas på ett mycket enklare sätt vilket får till följd att fler kan utöva sin hobby.

Jämtlands län: Länsstyrelsen gör bedömningen att det fria handredskapsfisket har väsentlig betydelse för de boende i området. Förutsättningar finns också att utveckla fisket för att öka Storsjöns betydelse i detta avseende såväl för lokalt boende som för turister.

4. DISKUSSION

Det är uppenbart att skador på och förstörelse av redskap har uppstått hos ett antal yrkesfiskare som en följd av det fria handredskapsfisket. Det synes som om skadorna har varit mest omfattande i Kalmar och Östergötlands län. Det har inte varit möjligt för fiskeriverket att under den korta tid som stått till förfogande i detalj kartlägga skadornas omfattning och ekonomiska betydelse. De ersättningsanspråk som kommit in till fiskeriverkets speciella utredare torde inte vara fullständiga. Det är troligt att det totalt yrkade beloppet skulle varit större, om det varit möjligt att lämna ersättning för skador av detta slag. De ersättningsanspråk som inkommit har å andra sidan inte granskats och naturligtvis har heller inga förhandlingar med berörda ägt rum. Det kan därför inte utslutas att de yrkade beloppen är tilltagna i överkant.

Skador på utestående redskap har i vissa områden ökat p g a det ökande trollingfisket, d v s fiske med beten släpande från båt. Det fria handredskapsfisket omfattar inte trollingfiske, men informationen om detta har av allt att döma inte varit tillräcklig. I turistinformationen förekommer det t ex att allt sportfiske beskrivs som fritt. Problem med trollingfiske på enskilt vatten har rapporterats från flera områden men tycks vara störst utmed södra ostkusten. Många av de skador på redskap som hänförs till det fria handredskapsfisket har i själva verket orsakats av trollingfiskare som fastnat med sänken och beten i redskap. En förbättrad information om gällande regler riktad mot trollingfiskare bör medföra att överträdelserna minskar. I detta sammanhang kan också noteras att fiskeriverket under 1992 kommer att fatta beslut om enhetliga regler för utmärkning av fasta och rörliga fiskeredskap.

Fångsterna i det yrkesmässiga kustfisket har förmodligen i vissa områden minskat som en följd av det fria handredskapsfisket. Kustlaboratoriets undersökningar avseende gädda visar att redan en måttlig ökning av sportfiskeuttaget i ett optimalt nyttjat yrkesfiskeområde kan ge betydande fångstminskningar för yrkesfisket. Om å andra sidan området är undernyttjat kan ett ökat sportfiskeuttag medföra fångstökningar för yrkesfisket. Klimatet, som är väsentligt för produktionen av fisk i våra skärgårdar, har under perioden 1985 - 1990 har varit extremt och ytterst variabelt. Det är av denna och andra orsaker omöjligt att särskilja fångstminskningar på grund av ökad konkurrens från fritidsfisket från naturligt betingade variationer. En sådan konkurrens kan inte utslutas vare sig fångsterna ökat eller minskat. Utifrån kustlaboratoriets undersökningar har den kritiska nivån för fångstuttaget, över vilken fångstminskningar kan ske, bedömts vara 500 kg gädda per km² vattenareal och år. Fiskeriverket har granskat 40 ansökningar om ersättning för inkomstminskning p g a av lägre fångster. Endast tre av ansökningarna bifölls. De övriga uppfyllde inte kraven för att ersättning skulle kunna utgå, bl a vad gällde att visa att en fångstminskning ägt rum.

Enligt fiskeriverkets bedömning är det troligt att en överfiskning har skett i vissa områden som en följd av det fria handredskapsfisket. Det är emellertid också troligt att det i andra områden tack vare det ökade sportfisket skett en optimering av uttaget som resulterat i en ökad avkastning.

Fångstkonkurrens och problem med att utöva fisket p g a skador på redskap m m har av allt att döma inte påverkat yrkesfiskets totalfångster regionalt sett för södra ostkusten. I fångststatiken märks ingen förändring i gäddfisket, ålfisket eller annat fiske i området som tyder på att handredskapsfiskereformen påverkat bestånden negativt. Lokala effekter kan, som ovan beskrivits, dock uppträda. Fångsterna i ryssjor och bottengarn har dock minskat signifikant efter 1985, vilket skulle kunna vara en indikation på att detta fiske störs. Med tillgängliga data går det dock inte att säga om minskningen beror på ökat uttag av sportfisket, naturliga beståndsvariationer eller lägre fiskeintensitet. Antalet yrkesfiskare på södra ostkusten och antalet mindre fiskebåtar på ostkusten har minskat med ca 18 % från 1985 till 1990. Minskningen i detta fiske har sådan omfattning att den bör ha inverkat på fångstsiffrorna.

Det fria handredskapsfisket har också inneburit att resurserna för fiskevårdsåtgärder längs kusten har minskat. Försäljningen av fiskekort innebar lokalt en icke föraktlig inkomst som i stor utsträckning användes till fiskevårdsåtgärder. Det fria handredskapsfisket har därför medfört ett ökat behov av statliga insatser för fiskevården.

Problemen som rör slitage på mark och vegetation och störningar av faunan (främst fågelfaunan) är svåra att kvantifiera och kan ha undervärderats. Enligt fiskeriverkets bedömning är de dock inte större än att de bör kunna lösas genom förbättrad information och ökat skydd av känsliga områden med stöd av naturvårdslagen. Särskilda informationsinsatser i denna fråga bör riktas mot sportfiskarna. Länsstyrelserna bör i betydligt större utsträckning än hittills utnyttja naturvårdslagens möjligheter att reglera allmänhetens uppträdande i områden där sportfiskare riskerar att skada särskilda naturvärden, t ex kring häckningsplatser för rovfåglar.

För sportfisket och därtill sammanhängande verksamheter som turism har införandet av det fria handredskapsfisket varit mycket positivt. Även om de positiva konsekvenserna är svåra att kvantifiera ger inte minst länsstyrelsernas enkätsvar ett övertygande belägg för detta. Ökade fiskemöjligheter, ökat utbyte av fisket och enklare fiskeregler är de fördelar för allmänheten av det fria handredskapsfisket som i första hand bör framhållas.

5. KÄLLFÖRTECKNING

Andersson, J. 1990. Faktorer som reglerar produktionen av gädda i Östersjöns skärgårdar. Statens Naturvårdsverk, Kustlaboratoriet.

Andersson, Å. 1990. Effekter på sjöfågelfaunan av det fria handredskapsfisket. Svenska Jägareförbundet på uppdrag av Statens Naturvårdsverk.

Götmark, F. 1989. Effekter av friluftsliv på fågelfaunan. Naturvårdsverkets Rapport 3682.

7. BILAGEFÖRTECKNING

Bilaga 1. Uppdrag att utvärdera konsekvenserna av det fria handredskapsfisket. Regeringsbeslut den 6 juni 1991.

Bilaga 2. Länsstyrelsernas remissyttranden rörande utredningen om konsekvenserna av det fria handredskapsfisket.

Bilaga 3. Intervjuer med kustbevakning och polis.

Bilaga 4. Sammanställning över yrkanden om ersättning för skador m m orsakade av det fria handredskapsfisket.

Bilaga 5. Inverkan av det fria handredskapsfisket på yrkesfiskets fångster. Fiskeriverket 1992.

Bilaga 6. Inverkan av det fria handredskapsfisket på fisket efter gädda utmed ostkusten. Rapport från fiskeriverkets kustlaboratorium 1992.

Bilaga 7. Skador på yrkesfiskeredskap i samband med genomförandet av det fria handredskapsfisket. Enkät av Östergötlands Kustfiskareförbund.

Fiskeristyrelsen
Box 2565
403 17 GÖTEBORG

FISKERISTYRELSEN
Ink 1991-06-26
Dnr 349-1315-91

Uppdrag att utvärdera konsekvenserna av det fria handredskapsfisket

I skrivelse den 18 april 1991, 1990/91:202, har riksdagens talman anmält att riksdagen samma dag bifallit vad jordbruksutskottet hemställt i betänkandet 1990/91:22 Statsbudgeten för budgetåret 1991/92 (jordbruksdepartementet).

Riksdagens beslut innebär bl.a. att riksdagen har gett regeringen till känna vad jordbruksutskottet har anfört om utvärdering av konsekvenserna av det fria handredskapsfisket.

Regeringen uppdrar åt fiskeristyrelsen att med utgångspunkt i vad som har anförts i jordbruksutskottets betänkande (s. 45-47) utvärdera konsekvenserna av det fria handredskapsfisket.

Uppdraget skall redovisas senast den 1 januari 1992.

På regeringens vägnar

Mats Hellström

Agne Pettersson

Kopia till

riksdagens jordbruksutskott
Sveriges fiskares riksförbund
Sveriges sportfiske- och fiskevårdsförbund
Sveriges fiskevattenägareförbund

enligt beslutet öppnades endast för vissa, påvisbara inkomstbortfall såsom för sålda fiskekort och fiskearrenden. Däremot har yrkesfiskare som använt sina fiskevatten för sitt livsuppehälle inte fått ersättning. I motionen framförs förslag om en särskild fond för att ersätta personer som bedriver yrkesmässigt fiske för skador och förluster som uppkommit i samband med införandet av fritt handredskapsfiske på ostkusten och i vissa sjöar.

1990/91:JoU22

Utskottets överväganden

Utskottet har ingen erinran mot regeringens förslag till anslag för ersättning för intrång i enskild fiskerätt, m.m. Riksdagen bör således besluta i enlighet med förslaget.

Med anledning av motionerna får utskottet anföra följande.

Riksdagen beslöt våren 1985 att släppa handredskapsfisket fritt vid södra ostkusten, längs Gotlands och Blekinges kuster samt i de stora sjöarna (prop. 1984/85:107, JoU26). En ny paragraf, 20 a §, infördes i detta syfte i lagen (1950:596) om rätt till fiske. Genom ovancerade lag om ersättning för intrång i enskild fiskerätt tillerkändes den som är innehavare av enskild fiskerätt rätt till ersättning av staten, om de nya bestämmelserna om fritt handredskapsfiske medför ett inkomstbortfall. Föredragande departementschefen framhöll i den av riksdagen godkända propositionen bl.a. att fiskerättshavarnas möjligheter att förfoga över sina fiskevatten ändras endast i ett enda avseende när handredskapsfisket släpps fritt, nämligen följande: Genom att också andra än fiskerättshavaren får rätt att fiska med handredskap blev det inte längre möjligt för fiskerättshavaren att genom arrende eller fiskekort upplåta vattnet för handredskapsfiske.

Enligt beslutet skall ersättning till en fiskerättshavare bestämmas i pengar att betalas på en gång. Om det är lämpligt skall dock ersättningen utgå antingen i form av ett bidrag till den ersättningsberättigade för fiskevård eller andra åtgärder som främjar fritidsfisket eller genom att fiskeristyrelsen låter vidta sådana åtgärder. En tidsfrist sattes ut för dem som gjorde anspråk på ersättning. Sådana anspråk skulle framställas hos fiskeristyrelsen före utgången av år 1989. Annars gick rätten till ersättning förlorad. Samtidigt beslöts att åtgärder skulle kunna vidtas för att fiskevården i de områden som omfattades av det fria handredskapsfisket inte skulle försämrats. I det syftet utfärdade regeringen ovan citerade förordning om statsbidrag till fritidsfisket inom vissa områden. För att tillgodose bl.a. yrkesfiskets intressen beslöts samtidigt att föreskrifter får meddelas för att förebygga att fiske med fasta redskap och nät som utövas med stöd av enskild fiskerätt hindras eller skadas.

Som framgår av det anförda gick tiden ut vid årsskiftet 1989-90 för ansökan om ersättning för förluster till följd av införandet av fritt handredskapsfiske vid södra ostkusten m.fl. kustavsnitt och i de stora sjöarna. I sin anslagsframställning för budgetåret 1991/92 ger fiskeristyrelsen följande sammanfattning av läget.

De sammanlagda årliga kostnaderna beräknas i prop. 1984/85:107 (sid. 168-169) till 5,0 Mkr under en tioårsperiod. Under det första året (1985/86) beräknades kostnaderna dock komma att begränsas till 3,0 Mkr. Från 1989/90 har anslaget skurits ner till 1,0 Mkr. Eftersom ersättningsrätten är lagreglerad kommer utbetalningarna inte att vara beroende av anslaget storlek.

Till en början genomfördes en omfattande informationsverksamhet rörande ersättningsbestämmelserna. Det kom in en mängd förfrågningar om möjlighet till ersättning. Sedan har det fortsatt med formella ansökningar i en jämn ström, men fram mot årsskiftet 1989/90 — sista tidpunkten för ansökan — blev det en markant ökning. Över 200 ansökningar kom under slutet av december. De flesta var ofullständiga och måste kompletteras innan förhandlingar kan påbörjas. Dessa kommer att bli tidskrävande. Totala antalet ersättningsansökningar är ungefär 450.

Samtliga inkomna ärenden är under handläggning. För att få klarhet i tolkningen av lagstiftningen har det visat sig nödvändigt att få några principiella frågor prövade i domstol. Två pilotfall har behandlats i första och andra instans, men de har förts vidare till högsta domstolen. I avvaktan på utslag där träffas delöverenskommelser med sådan innebörd att det bör vara möjligt att efter det slutliga domstolsutslaget enkelt avsluta förhandlingen. Det är svårt att bedöma när högsta domstolen är klar, förmodligen först om något år. Detta innebär att förhandlingsarbetet inte kan avslutas under budgetåret 1991/92.

Med hänsyn till den väsentligt ökade mängden ersättningsansökningar kommer medelsbehovet att öka, allrahelst som kraven också ökat. Det är emellertid omöjligt att på nuvarande stadium i förhandlingsarbetet bedöma hur stor ökningen kan bli. Av betydelse är också högsta domstolens avgörande i pilotärendena.

Fram till den 30 juni 1990 har totalt ca 9,0 Mkr. utbetalats i ersättning och ca 2,4 Mkr som bidrag till fiskevård. Under budgetåret 1989/90 har drygt 2,9 Mkr utbetalats.

Utskottet har erfarit att så gott som samtliga fiskerättshavare som bedömts ersättningsberättigade numera erhållit ersättning för beräknade förluster under den första tioårsperioden efter det fria handredskapsfiskets införande.

1985 års beslut innebar att ersättning skulle utgå för allt personligt inkomstbortfall på grund av uteblivna förtjänster från fiskekortsförsäljning, arrenden m.m. som vattenägarna kom att vidkännas till följd av införandet av fritt handredskapsfiske. Däremot har, som framhålls i motionerna, eventuella skador på fiskerättshavarnas eget fiske icke kunnat ersättas enligt de nya bestämmelserna. Detta fiske bedrivs i många fall yrkesmässigt. Utskottet delar den mening som framförs i motion Jo425 att det är oklart vilka skador som uppstått och hur stora förluster som åsamkats den enskilde i detta avseende. Utskottet anser i likhet med motionärerna att regeringen bör låta utvärdera dessa konsekvenser av riksdagens beslut. Naturvårdsverket gjorde något år efter reformens genomförande en utvärdering av slitaget på naturen i berörda områden och av störningar av fågellivet till följd av införandet av det fria handredskapsfisket. Någon märkbar inverkan kunde då inte iaktas. Utskottet finner det naturligt att även denna aspekt belyses vid

1990/91:JoU22

utvärderingen av konsekvenserna av det fria handredskapsfiskets införande. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo425 yrkande 9 hör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Innan utvärderingen redovisats saknas anledning att ta ställning till yrkandet i motion Jo441 om en fond för yrkesfisket vid berörda kust- och strandavsnitt. Motionen avstyrks på den grunden.

1990/91:JoU22

26. Bidrag till fiskevård m.m.

Propositionen

Jordbruksministern tar under punkt D 9. i propositionen (s. 52) även upp frågan om statens bidrag till fiskevård. Sådana anvisas för närvarande över anslaget Bidrag till fiskevård m.m. på denna huvudtitel. Bidrag kan lämnas bl.a. till fiskevårdsåtgärder och till förrättningskostnaderna för bildande av fiskevårdsområden. Mot bakgrund av behovet av att kraftigt reducera statsutgifterna föreslås att dessa bidrag skall slopas. Kostnaderna för de aktuella åtgärderna får i stället täckas av de fiskekortinkomster eller arrendeavgifter som vattenägarna erhåller.

Motionerna

I motion Jo269 (v) yrkande 12 yrkas att riksdagen för budgetåret 1991/92 anslår 8 324 000 kr. till Bidrag till fiskevård. I motionen erinras om att fiskevårdsbidraget har bidragit till en utökad och förbättrad fiskevård. Av hittills beviljade fiskevårdsbidrag har ca 35 % använts till utsättning av fisk, ca 19 % till biotopvårdande åtgärder, ca 19 % till hyggande av fiskvägar och ca 8 % till övrig fiskevård. Bidragen har inneburit att en rad vatten i hela landet blivit föremål för fiskevårdsinsatser, anför motionärerna. Samtidigt har ansökningarna om bidrag till bildande av fiskevårdsområden ökat starkt. Riksdagen har beslutat att statsbidrag skall utgå till bildande av fiskevårdsområden där ansökningarna inkommit till länsstyrelsen före den 1 september 1990. Regeringen föreslår att dessa bidrag skall slopas omedelbart. Motionärerna anser att de utfästelser staten har gjort skall hållas.

I sak överensstämmande men till utformningen något varierande yrkanden framförs i motionerna Jo425 (m) yrkande 6, Jo429 (c), Jo433 (c), Jo442 (c), Jo444 (c), Jo447 (c) yrkande 2, Jo448 (c) yrkande 1, Jo449 (c) och Jo450 (mp) yrkande 1.

I motionerna Jo428 (fp) yrkande 1 och Jo434 (fp) begärs förslag om hur givna utfästelser om fiskevården skall kunna hållas. I motionerna Jo406 (c), Jo407 (c), Jo424 (fp), Jo431 (c), Jo437 (c) och Jo446 (c) yrkas, med varierande formuleringar, att statsbidrag till förrättningskostnader för bildande av fiskevårdsområden skall utgå enligt tidigare beslut. I motionerna Jo417 (s) och Jo438 (s) yrkas på tillkännagivande om anslag till fiskevård. Enligt motion Jo417 skulle ett uteblivet anslag medföra att redan förberedda projekt inte kan effektueras och att arbetet med bildande av fiskevårdsområden avbryts.

**LÄNSSTYRELSENAS REMISSYTTRANDE
RÖRANDE UTREDNINGEN OM
KONSEKVENSERNA AV DET FRIA HÄNDRÄSKÄPFIŠKET**

**FISKERIVERKET
JANUARI 1982**

INNEHÅLL

- FISKERIVERKETS SKRIVELSE DEN 23 AUGUSTI 1991 TILL LÄNSSTYRELSENA I AB, C, D, E, H, K, F, S, T, P, R, U OCH Z LÄN.
- SAMMANFATTNING AV LÄNSSTYRELSEARNAS YTTRANDEN.
- LÄNSSTYRELSEARNAS YTTRANDEN.

Dok id: TG-1st

Länsstyrelserna i
AB, C, D, E, H, K, F,
S, T, P, R, U och Z

KONSEKVENSERNA AV DET FRIA HANDREDSKAPSFISKET

Regeringen har 1991-06-06 givit fiskeriverket i uppdrag att utreda konsekvenserna av det fria handredskapsfisket. Uppdraget och jordbruksutskottets betänkande 1990/91:JoU 22 bifogas. I utskottets betänkande kan följande noteras: "Naturvårdsverket gjorde något år efter reformens genomförande en utvärdering av slitaget på naturen i berörda områden och av störningar av fågellivet till följd av införandet av det fria handredskapsfisket. Någon märkbar inverkan kunde då inte iakttas. Utskottet finner det naturligt att även denna aspekt belyses vid utvärderingen av konsekvenserna av det fria handredskapsfiskets införande.."

I regeringens prop. 1984/85:107 om fritt handredskapsfiske uttalas (s 14).." Om allmänheten uppträder med den aktsamhet om djur, växter och miljön i övrigt som kan krävas behöver det inte heller bli några olägenheter från naturvårds-synpunkt till följd av att handredskapsfisket släpps fritt. Det kan tvärtom bli så att slitaget på naturen minskar i och med att fritidsfisket kan utövas över större områden än tidigare. När det gäller särskilt känsliga områden, t.ex. vissa fågellokaler, erbjuder naturvårdslagen möjligheter att meddela de nya skyddsföreskrifter som behövs..". Den aktuella sidan i regeringens prop. bifogas.

Mot denna bakgrund önskar fiskeriverket få information om huruvida det fria handredskapsfisket har inneburit ett ökat slitage på naturen i länet och om länsstyrelsen i så fall har begagnat sig av naturvårdslagen för att skydda vissa känsliga områden.

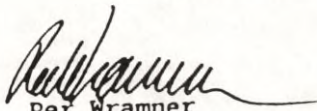
Som framgår av jordbruksutskottets betänkande utförde Svenska Jägarförbundet på uppdrag av statens naturvårdsverk en studie av handredskapsfiskets effekter på sjöfågelfaunan. Undersökningen berörde främst kuststräckan från Kalmar län till Uppsala län. Rapporten har tidigare tillställts länsstyrelsen. Fiskeriverket önskar bli informerad om länsstyrelsen sedan undersökningen genomfördes har ytterligare erfarenheter att redovisa i denna fråga.

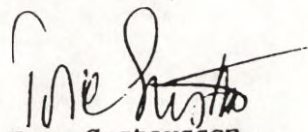
Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Telex	Postgiro
Box 2565 403 17 GÖTEBORG	Otterhällegatan 12	031-63 03 00	031-13 50 69	27 108 NATFISH S	1 56 92-7

Fiskeriverket önskar också få styrelsens allmänna bedömning över vilka konsekvenser det fria handredskapsfisket har medfört för lånet. Både eventuella skadeverkningar och olägenheter för berörda fiskevattenägare och yrkesfiskare samt det ökade sportfiskets betydelse för rekreationen bör därvid belysas.

Fiskeriverket önskar få länsstyrelsens yttrande senast 1991-10-31.

Vid utsändandet av denna remiss har samråd skett med naturvårdsverket.

Per Wranner
generaldirektör

Tore Gustavsson
avdelningschef

SAMMANFATTNING

Ökat slitage på naturen

AB

Enligt länsstyrelsens uppfattning går det ej att påvisa något ytterligare slitage på naturen till följd av det fria handredskapsfisket. Det totala fisketrycket på länets skärgård har heller inte ökat i någon större omfattning.

C

Några uppgifter om ett ökat slitage på naturen har inte framkommit. Det fria handredskapsfisket har inte inneburit någon påtaglig ökning av antalet sportfiskare

D

De hittills uppkomna skadorna och olägenheterna av det fria fisket har hittills varit av förhållandevis ringa omfattning.

E

Sportfiskarnas slitage på ömtålig natur bedöms vara av ringa omfattning.

F

Enligt länsstyrelsens mening har det fria handredskapsfisket, vad gäller Vättern inom Jönköpings län, inte medfört ett ökat slitage på naturen eller andra störningar i naturmiljön.

H

Rapporter om ökat slitage genom det fria handredskapsfisket har ej inkommit till länsstyrelsen, men sådant slitage kan för den skull inte helt uteslutas.

K

Inga rapporter har inkommit om att det fria handredskapsfisket skulle ha medfört något nämnvärt ökat slitage på naturen.

P

-

R

Trycket har ökat inom naturreservatet Nötön-Åråsviken i och med det fria handredskapsfisket. Under 1991 har 3 st misslyckade fiskgjusehäckningar noterats i området. Problemet gäller främst gäddfiskare på våren. Det är en klar försämring för djurlivet i reservatet.

En ökad andel trailerbunden båttrafik ger problem lokalt i känsliga områden.

S

Det fria handredskapsfisket har inte inneburit ett sådant ökat slitage på naturen att länsstyrelsen tvingats begagna sig av naturvårdslagen för att skydda vissa känsliga områden.

T

Någon påtaglig förändring av slitage på naturen eller störning av djurlivet har inte inträffat som en följd av det fria handredskapsfisket i länets del av Hjälmaran och Vättern. Slitage på lavhällar och annan vegetation i skyddade områden i Hjälmaran och Vättern kan med säkerhet hänföras till besökare med annat huvudintresse än att bedriva sportfiske.

U

Det fria handredskapsfisket har inte medfört att fiskefrekvensen ökat på ett sådant sätt att märkbara negativa förändringar skett på naturen. Enligt Sportfiskarnas Västmanlandsdistrikt har reformen snarare bidragit till ett minskat slitage. Orsaken skulle vara att fisket inte längre behöver ske så koncentrerat utan kan utföras på större ytor.

Z

Enligt vad länsstyrelsen erfar har inga konflikter med naturvårdsintressen rapporterats under de gångna sex åren. Med hänsyn till den struktur som fisket har förutser länsstyrelsen inte några särskilda problem i framtiden vad gäller slitning på natur m m.

Regleringar enligt Naturvårdslagen

AB

Länsstyrelsen har i mycket begränsad omfattning reglerat fritidsfisket inom naturreservat. I föreskrifter för allmänheten med stöd av 10 § naturvårdslagen för naturreservatet Svenska Högarna respektive Fjärdlång i Stockholms skärgård har länsstyrelsen förbjudit alla former av fiske från vissa stränder och vattenområden intill 100 meter från stranden under tiden 1/4 - 15/7. Förbudet syftar till att begränsa störningar på främst fågellivet. Enligt länsstyrelsens erfarenhet besöks stränder inom dessa reservat endast i mycket begränsad utsträckning och ett generellt tillträdesförbud behövs därför ej.

C

-

D

I början av 80-talet gjordes en omfattande revidering av gällande skydds-föreskrifter. Några ytterligare skyddföreskrifter med stöd av naturvårdslagen har därefter inte utfärdats.

E

Det fria handredskapsfisket har inte medfört något behov av skydds-föreskrifter med stöd av naturvårdslagen. En viss störning av fågelfaunan har uppstått men eftersom det fria handredskapsfisket upplevs som mycket positivt av många människor finns det för närvarande ingen anledning att genomföra några inskränkningar.

F

Länsstyrelsen har inte behövt använda sig av naturvårdslagen i samband med det fria handredskapsfisket.

H

Länsstyrelsen har sedan det fria handredskapsfisket infördes med stöd av naturvårdslagen genomfört en omfattande revidering av tidigare fågelskydds-områden i skärgården.

K

Några särskilda skyddsåtgärder har inte vidtagits.

P

-

R

Hittills har naturvårdslagen inte använts för att skydda känsliga områden mot bakgrund av det fria handredskapsfisket. Flera skärgårdsområden i Vänern har skyddats med stöd av 14 och 19 §§ naturvårdslagen både före och efter det fria handredskapsfisket.

R

Länsstyrelsen har inte använt sig av naturvårdslagen för att skydda känsliga områden.

S

Det fria handredskapsfisket i Vänern har inte inneburit ett sådant ökat slitage på naturen att länsstyrelsen tvingats begagna sig av naturvårdslagen för att skydda vissa känsliga områden.

T

Länsstyrelsen har inte fattat några beslut om naturreservat eller fågelskyddsområden som är motiverade av det fria handredskapsfisket

U

Länsstyrelsen har under senare år för några få platser förordnat om tillträdesförbud för allmänheten till skydd för fågellivet. Det fria handredskapsfisket har dock inte varit skäl till dessa åtgärder.

Z

-

Erfarenheter av effekter på sjöfågelfaunan

AB

Inga särskilda undersökningar är gjorda. Inom ramen för de undersökningar som sker av djurbestånd inom naturreservat och djurskyddsområden har dock inte framkommit sådana erfarenheter som talar för negativa effekter på djurlivet i någon större omfattning.

C

-

D

Länsstyrelsen har inte sedan studien av sjöfågelfaunan utfördes gjort några nya erfarenheter som ändrar helhetsbilden av tidigare utförda undersökningar. Viss störning har dock konstaterats på fågellivet. Särskilt gäller detta den ur naturvårdssynpunkt viktiga verksamheten med utfodring av giftfri mat för örnar och andra rovfåglar. Detta sker huvudsakligen under perioden november - mars. Innan det fria handredskapsfisket infördes var senhösten normalt en lugn period i skärgården. Länsstyrelsen har ännu inte slutligt utvärderat om denna störning är av sådan omfattning att skyddsåtgärder eller andra åtgärder behöver genomföras.

E

Ytterligare undersökningar är ej genomförda. Länsstyrelsen konstaterar sammanfattningsvis att en viss störning av fågelfaunan har uppstått.

Bedömningarna av skadebilden varierar bland de instanser som lämnat yttrande till länsstyrelsen. Enligt Östergötlands Kustfiskareförbund är störningen på sjöfågel stor, främst under häckningsperioden (våren). SNF i Östergötland menar däremot att man inte någonstans iaktagit någon störning av fågelfaunan.

F

-

H

-

K

Fågelskyddsområdena längs kusten täcker tämligen väl de skyddsvärda områdena. Bestämmelserna respekteras i stort sett som tidigare, vilket ger fåglarna erforderligt skydd.

R

-

S

-

U

-

Z

-

Skadeverkningar och olägenheter för berörda fiskevattenägare och yrkesfiskare

AB

De ekonomiska frågorna är viktigast. Eftersom inkomsterna till fiskevattenägarna i stort sett försvann när möjligheterna till kortförsäljning togs bort har fiskevården eftersatts väsentligt. För att förbättra den uppkomna situationen krävs enligt länsstyrelsernas mening ett särskilt stöd för fiskevårdsarbetet. Ansökningar om bildande av fiskevårdsområden har återtagits i ett fall delvis bero på att det fria handredskapsfisket omöjliggjort områdets finansiering.

Följande störningar för enskilda förekommer:

- 1) fiskande i båt har trängt sig nära in på enskilda bryggor och badplatser. Strand- och brygginnehavare har uppfattat det närgångna intresset från fritidsfiskarna som ytterst störande.
- 2) Yrkesfiskare- och fiskevattenägare har i många fall fått stora störningar genom olovlig vittjning och sönderdragning av redskap. Även kasseodlare

har i vissa fall fått sin kassar sönderrivna varvid fisken rymt.

3) Konkurrens om fisktillgången på vissa arter upplevs som störande.

C)

Det fria handredskapsfisket utövas i stort sett problemfritt. Det rapporteras dock att trollingfiskare ställer till skador och olägenheter för yrkesfiskare och fiskevattenägare. Skador uppkommer främst vid sk djuptrollingfiske när tunga blylod släpas genom utestående fiskeredskap. Vissa trollingfiskare anser att trollingfiske ingår i det fria handredskapsfisket vilket ställer till stora olägenheter för enskilda fiskerättsägare som inte har resurser att utöva nödvändig fisketillsyn.

D

Endast ett fåtal fiskevattenägare har rapporterat att de lidit skada av det fria handredskapsfisket.

En ökad konkurrens har uppstått mellan yrkes- och sportfiskare. Orsaken är främst det ökade fisket på nya områden, särskilt vår och höst. Bl a har intresset för fiske efter öring ökat. Sommarfisket bedöms däremot inte förorsaka några större olägenheter för yrkesfiskarna. Genom det fria handredskapsfisket utövas sportfisket på ett större område, vilket leder till mindre slitage.

E

I kust- och skärgårdsområden medförde reformen att fiskerättsägare och yrkesfiskare förlorade möjligheten till intäkter från upplåtelse av sportfiske. Detta medförde en bestående sysselsättnings- och inkomstminskning i många skärgårdsföretag.

Länsstyrelsen saknar underlag för utvärdering av sambandet mellan det fria handredskapsfisket och yrkesfiskarnas uppgifter om skadegörelse, stöld, m m. Genom att handredskapsfisket får bedrivas utan fångstbegränsning ökar risken för alltför hårt fisketryck på stationära fiskbestånd. Samtidigt orsakas störningar som kan antas inverka negativt på fiskreproduktionen i framförallt grunda vattenområden.

I områden med lågt fisketryck från sportfiskare har gädfångster i yrkesfisket inte minskat. Däremot har fångsterna minskat i områden med högre fisketryck från sportfisket. Fångststatistik från yrkesfisket i yttre Bråviken tyder på att gäddfångsterna där minskat efter 1985, trots ökad redskapsanvändning. En minskning syns även i länets totala yrkesfiskefångst av gädda, men faktorer som isförhållnaden, efterfrågan på fisk, förändringar inom fiskarkåren, m m påverkar fångsten.

Kustfiskarnas och fiskevattensägarnas problem med stöld och skadegörelse av fångst och redskap tyder enligt länsstyrelsen på en mycket olycklig utveckling mot allt sämre förståelse för yrkesfisket och de villkor detta

bedrivs på. Problemen uppkommer dock även utan direkt samband med det fria handredskapsfisket.

Det fria handredskapsfisket bedrivs i vissa fall med vinningssyfte med största möjliga fångster och försäljning av fångad fisk. Syftet med reformen - att bereda allmänheten tillgång till sportfiske- skulle bättre tillgodoses om fisket endast avsåg rekreativfiske med fångstuttag för eget husbehov.

Fiske från motordrivna båtar orsakar sannolikt ganska stora störningar på fiskbestånden inom grunda vattenområden. Störningarna kan förväntas ge upphov till sämre rekrytering och tillväxt hos fiskbestånden.

F

Yrkesfiskare och fiskevattenägare har inte lämnat uppgift till länsstyrelsen om skadeverkningar eller olägenheter på grund av det fria handredskapsfisket.

H

Länsstyrelsen erinrar om att dåvarande fiskenämnden i Kalmar län vid olika tillfällen efter det lagen om det fria handredskapsfisket trädde ikraft 1985, har redovisat en rad olägenheter som har drabbat framförallt yrkesfisket. De olägenheter som kustfiskarorganisationerna för fram är konkurrens om fisktillgångarna, söndertrasade och sönderkörda redskap, ökat tjuvfiske, störningar i jaktutövningen och förslitning av enskild mark. Som exempel nämns:

- ålfisket är som bäst när fritids- och semesterfolkets framfart är som intensivast. Söndertrasade redskap är legio, och många tvingas sluta med fisket för att inget får vara ifred.

- Överträdelser i form av trolling på enskilda vatten ökar alltmer.

- turistfisket tar ibland betydligt större fångster än det direkta husbehovet motiverar.

K

Konflikter i samband med det fria handredskapsfisket vid kusten har varit få och i det närmaste försumbara. Vare sig yrkesfiskets- eller fiskevattensägarnas organisationer i länet har haft några allvarliga erinringar.

P

Det fria handredskapsfisket har, enligt representanter för yrkesfiskarna, sportfiskarna, fiskevattenägarna, ornitologerna samt kommunerna, inte inneburit några nämnvärda olägenheter.

R

Det fria handredskapsfisket har inte inneburit några egentliga förändringar mot tidigare. Liksom före reformen förekommer det att utestående fiskeredskap ibland skadas av den fiskande allmänheten. Ofta är det trollingfiskare som med sina redskap kör in på enskilt vatten och fastnar i redskapen. Detta problem får dock lastas på den snabba utvecklingen av trollingfisket i både Vänern och Vättern. De fiskandes ringa kunskap om trollingfiske på enskilt vatten samt den dåliga kunskapen om utmärkningsbestämmelserna är bidragande orsaker.

För övrigt konstaterar länsstyrelsen att det fria handredskapsfisket i Vänern och Vättern inte medfört några större olägenheter för fiskevattenägarna och yrkesfiskarna.

S

Före införandet av det fria handredskapsfisket bedrevs med all sannolikhet visst fiske utan särskilt tillstånd på det enskilda vattnet. Fiskerättsägarna har i det sammanhanget inte i någon större omfattning hävdat sina rättigheter, då de sannolikt inte uppfattat handredskapsfisket som något menligt intrång i sitt eget fiske eller att det inneburit något negativt från fiskevårdssynpunkt.

Vissa olägenheter har från och till inrapporterats från yrkesfiskare som bedriver fiske med fast redskap. Det händer att handredskapsfisket bedrivs så nära utestående fasta redskap, att beten krokar fast i ledarmar och fiskhus. Sådana incidenter kan dock inte betecknas som något omfattande problem.

T

Någon påtaglig ökning av olägenheter för berörda fiskevattensägare och yrkesfiskare har ej skett enligt länsstyrelsens bedömning.

U

Skador och olägenheter för yrkesfiskare och fiskevattenägare kan inte relateras till det fria handredskapsfisket.

Från Mälarens östra delar, som ingick i den förutvarande fiskenämndens verksamhetsområde t o m juni 1991, rapporterades ofta problem med framförallt trollingfiskare.

Västmanlands läns Fiskevattenägareförbund framhåller att den ersättning som utgått som kompensation för förlust av inkomst på fiskevatten är synnerligen otillfredsställande.

Z

Det fria handredskapsfisket har inte förorsakat några konflikter med den mycket begränsade fiskerinäringen som finns i Storsjön. Totalt finns en

licensierad yrkesfiskare och ett fåtal binäringsfiskare.

Det ökade sportfiskets betydelse för rekreationen

AB

Lagen har i stort haft en positiv inverkan på sportfisket och därmed för allmänhetens rekreation på kort sikt, men om inga resurser för fiskevården tillkommer, är risken stor att inverkan blir negativ på lång sikt genom minskande fisketillgångar

C

Införandet av ett fritt handredskapsfiske har väsentligt ökat rekreativsmöjligheterna för länets innevånare.

D

Det fria fisket har inneburit ökning av fisket på nya områden särskilt vår och höst. Exempelvis har intresset för fiske efter öring ökat.

E

Reformen har enligt länsstyrelsens bedömning haft en positiv effekt på utvecklingen av sportfisket i kust- och skärgårdsområdet. Kombinationen av sportfiske och andra fritidssysselsättningar har enligt länsstyrelsens bedömning ökat områdets värde för friluftslivet. I Vättern var handredskapsfisket i stor utsträckning fritt redan före 1985 och förändringarna har där varit relativt små.

F

Det fria handredskapsfisket har gjort strandfisket efter bl a harr tillgängligt för sportfisket. Enligt Vätterns Fritidsfiske- och Fiskevårdsförbund är utfallet av det fria handredskapsfisket enbart positivt. Förbundet menar vidare att "ett enastående vatten blivit tillgängligt för en sportfiskeintresserad allmänhet, som t ex kan fiska harr ur ett unikt och tåligt bestånd utan att trängas."

H

För sportfiskets vidkommande är det uppenbart att reformen upplevs som synnerligen positiv.

K

Som en följd av det fria handredskapsfisket har sportfisket ökat vid kusten. Fisket sker nu över större vattenområden och vid kustavsnitt som inte tidigare varit tillgängliga för fiske.

Den ökade tillgängligheten och enkelheten i fisket upplevs som mycket positiv av allmänheten.

Sportfiskets sociala betydelse har också ökat genom att flera använder sig av sportfiske för rekreation och avkoppling.

I Blekinge har sportfisketurismen ökat kraftigt under senare år. En del av denna ökning kan med stor sannolikhet härledas till det fria fisket. Härigenom tillförs länet även ökade inkomster av turismen.

P

Sportfiskets betydelse ur rekreationssynpunkt har endast ökat marginellt. Anledningen är att handredskapsfisket även tidigare tillämpats fritt i Vänerens Älvsborgsdel.

R

Det fria handredskapsfisket har inte inneburit några egentliga förändringar mot tidigare. Endast en något ökad sportfiskeaktivitet har märkts inom vissa områden på det enskilda vattnet. Det fiske som även tidigare bedrevs på enskilt vatten i Väneren och Vättern har genom reformen blivit lagligt.

S

Det fria handredskapsfisket på enskilt vatten i Väneren är ett viktigt komplement till det annars helt dominerande trollingfisket efter lax och öring.

T

Införandet av det fria handredskapsfisket har medfört att omfattande fiskeområden i Hjälmaren och Vättern blivit tillgängliga för allmänhetens fiske. Reformen har medfört en spridning av fiskeaktiviteterna men knappast orsakat någon nämnvärd ökning av det totala fisketrycket i sjöarna.

I Hjälmaren har flertalet öar sådana strandförhållanden att fiske från land är ointressant. Det fria handredskapsfisket i Vättern bedrivs på områden som tidigare var kortfiskeområden. Fisket har sannolikt inte ökat alltför mycket i omfattning.

U

Någon större ökning i fisket kan inte noteras. Sportfisket har tillförts stora vattenområden som skapat goda förutsättningar till varierat fiske och rekreation. Sportfiskarnas Västmanlandsdistrikt säger bl a att fisket nu kan bedrivas på ett mycket enklare sätt, vilket får till följd att fler kan bedriva sin hobby.

Z

Länsstyrelsen gör bedömningen att det fria handredskapsfisket har väsentlig

betydelse för de boende i området. Förutsättningar finns också att utveckla fisket för att öka Storsjöns betydelse såväl för lokalt boende som för turister.

Övrigt

AB

Länstyrelsen har gjort en del informationsåtgärder, främst för att göra fiskerilagstiftningen mer lättillgänglig för gemene man. Broschyrer, affischer, m m har tagits emot väl av kommuner, organisationer, näringsidkare och allmänhet.

C

För att minska olägenheterna bör medel/resurser anslås för att avhjälpa brister i fisketillsynen bl a genom ökade informationsinsatser om gällande fiskebestämmelser.

D

Sportfiskare har ofta uppfattat trolingfisket som fritt på enskilt vatten, särskilt i Mälaren och i delar av länets skärgård. För att minska problemen behövs ökade informationsinsatser.

E, F

-

H

Länstyrelsens styrelse har enhälligt avstyrkt ett fritt handredskapsfiske alltsedan denna fråga först aktualiserades i ett remissvar 1979-05-28 över betänkandet "Fiska på fritid" (SOU 1978:75). Länstyrelsen utgår ifrån att reformen inte kan rivas upp. Följande förslag lämnas på hur effekterna av reformen kan lindras:

1. Länstyrelsen vill med kraft framhålla att i vart fall alla fasta redskap, som är utmärkta skall skyddas av en 100-meters skyddszon. Detta förutsätter att antingen länstyrelsen när man beslutar om en sådan zon får föreskriva hur utmärkning skall ske, eller att fiskeriverket skyndsamt verkar för att ett allmänt vedertaget utmärkningssystem fastställs.
2. De fastigheter som berörs av reformen bör få sitt taxeringsvärde nedsatt med tanke på att den enskilda fiskerätten beskurits och därmed fastighetsvärdet och nyttjanderätten minskat

P

-

R

Länsstyrelsen bedömer att de problem som det fria handredskapsfisket orsakat bör kunna lösas med ökad information och med ökad tillsyn, särskilt på våren.

S

Endast ca 8 % av Vänerns yta utgörs av enskilt vatten. Tyvärr är stora vattenområden blockerade av vattenvegetation, i första hand bladvass, vilket hindrar fiske från stranden. För att kunna disponera det fria handredskapsfisket är man därför ofta beroende av båt.

T

I Vätterns norra del är två fiskevårdsföreningar verksamma vilka före reformen hade betydande inkomster av fiskekortsförsäljning. Dessa medel användes uteslutande till årliga utsättningar av gösungar. Efter reformens ikraftträdande har föreningarna haft blygsamma inkomster som medfört att gösutsättningarna ej utförts mellan 1985 och 1990. Gösfisket inom området var mycket givande under 1970 och 1980-talet. Under senare år har gösfångsterna succesivt minskat. För närvarande erhålles gös endast sporadiskt vid fiske. Statsbidrag till gösutsättningar har utgått enligt SFS 1985:145 med sammanlagt 17 000 kr som möjliggjort utsättning av gös under åren 1990 och 1991. För att upprätthålla ett gott gösfiske inom området krävs enligt länsstyrelsens mening årliga utsättningar av gösungar. Möjligheter att erhålla statsbidrag måste även i framtiden föreligga för att finansiera kostnaden för åtgärden.

U

Polisiära och informativa insatser bör kunna minska olägenheterna med trollingfiske på enskilt vatten i Mälarens östra del.

Z

Fiskevattenägarna i Storsjön har som kompensation för det fria fisket erhållit totalt 1 miljon kronor varav 375 000 kr för att bilda fiskevårdsområden och 625 000 kr för fiskevårdsåtgärder i Storsjön. Ett handlingsprogram har upprättats som kommer att genomföras under den närmaste femårsperioden. Fiskerättsägarna och företrädare för det allmänna har dessutom upprättat ett gemensamt förslag till regleringsåtgärder i syfte att förbättra fisket för samtliga kategorier fiskande.

1991-10-28

11.90-21-91

Fiskeriverket
Box 25 65
403 17 GÖTEBORG

FISKERIVERKET Bilaga 2	
Ink	1991-10-30 1
Ad. Gar	349-1315-91
	Beteckning

Konsekvenser av det fria handredskapsfisket

Remiss 1991-08-23. Ert dnr 349-1315-91

Fiskeriverket utreder, på regeringens uppdrag, konsekvenserna av det fria handredskapsfisket och har begärt länsstyrelsens synpunkter på om det fria handredskapsfisket inneburit ett ökat slitage på naturen, om länsstyrelsen tillämpat naturvårdslagen för att skydda känsliga områden och om länsstyrelsen genomfört ytterligare undersökningar för att belysa effekterna på sjöfågel samt önskar länsstyrelsens allmänna bedömning över konsekvenserna.

Ökat slitage på naturen

Enligt länsstyrelsens uppfattning går det ej att påvisa något ytterligare slitage på naturen till följd av det fria handredskapsfisket. Det totala fisketrycket på länets skärgård har inte heller ökat i någon större omfattning. På vissa attraktiva platser har trycket ökat medan det minskat på andra.

Tillämpning av naturvårdslagen

Länsstyrelsen har i mycket begränsad omfattning reglerat fritidsfisket inom naturreservat. I föreskrifter för allmänheten med stöd av 10 § naturvårdslagen för naturreservaten Svenska Högarna respektive Fjärdlång i Stockholms skärgård har länsstyrelsen förbjudit alla former av fiske från vissa stränder och vattenområden intill 100 meter från stranden under tiden 1/4 - 15/7. Förbuden syftar till att begränsa störningar på främst fågellivet. Enligt länsstyrelsens erfarenheter besöks stränder inom dessa reservat endast i mycket begränsad utsträckning och ett generellt tillträdesförbud behövs därför ej.

Ytterligare undersökningar

Länsstyrelsen har inte vidtagit några särskilda undersökningar för att ytterligare undersöka det fria handredskapsfiskets eventuella effekter

på fågellivet. Inom ramen för de undersökningar som sker av djurbestand inom naturreservat och djurskyddsområden har dock inte framkommit sådana erfarenheter som talar för negativa effekter på djurlivet i någon större omfattning.

Allmän bedömning

Ekonomiska frågor - fiskevård

När det gäller olägenheterna ur fiskesynpunkt är det enligt länsstyrelsens mening de ekonomiska frågorna som kommer först. Eftersom inkomsterna till fiskevattenägarna i stort sett försvann när möjligheterna till kortförsäljning togs bort har fiskevården eftersatts, väsentligt. För att förbättra den uppkomna situationen krävs enligt länsstyrelsens mening ett särskilt stöd för fiskevårdsarbeten.

Sedan lagändringen antagits av riksdagen har några ansökningar om bildande av fiskevårdsområden återkallats. Ett befintligt fiskevårdsområde har dessutom upplösts. Som skäl för återkallelsen anfördes åtminstone i något fall att bildande av fiskevårdsområde blev ointressant eftersom den bortfallna möjligheten till fiskekorts-försäljning för handredskapsfiske skulle omöjliggöra finansiering av fiskevårdsområdesföreningens administration. Som jämförelse kan nämnas att ett 25-tal ansökningar om bildande av fiskevårdsområden inkom under 1990 innan statsbidragsmöjligheten togs bort den 1 september. Ansökningarna hade föregåtts av en informationskampanj riktad mot kommuner och fiskevattenägare från Sveriges fiskevattenägare

Störningar för enskild

Av många irriterade telefonsamtal och skrivelser har framkommit att en störning inträtt av det fria handredskapsfisket som kanske inte varit förutsedd. Med hänvisning till handredskapsfiske har nämligen fiskande i båt trängt sig nära in på enskilda badplatser och bryggor och där legat ibland i timmar och ibland återkommit flera dagar i följd. Strand- och brygginnehavarna har uppfattat det närgångna intresset från fritidsfiskarna som ytterst störande.

Yrkesfiskare och fiskevattenägare har i många fall fått stora störningar genom olovlig vittjning och sönderdragning av redskap. Även kasseodlare har i vissa fall fått sina kassar sönderrivna varvid fisken rymt. Även en konkurrens om fisketillgången av vissa arter upplevs som störande.

Som bekant framgår allemansrättens, som är en sedvanerätt, begränsningar av brottsbalkens regler om hemfridsbrott, skadegörelse, ofredande och tagande av olovlig väg. Möjligen är även bestämmelser i naturvårdslagen normerande för allemansrättens innehåll. Rättspraxis från domstolar på området är dock mycket sparsam. En slutsats är emellertid att allemansrätten till sjöss ger allmänheten en större frihet än på land. Hemfridszonen torde således inte annat än i undan-

Postadress
Box 22067
104 22 STOCKHOLM

Besöksadress
Hantverkargatan 29

Telefon
08-785 40 00

Postgirokonto
3 5172-6

Telefax
08-53 11 86

LÄNSSTYRELSEN I
STOCKHOLMS LÄN

Datum

Beteckning

tagsfall kunna anses sträcka sig över vatten. Det finns således inte några större rättsliga möjligheter till ingripande mot här beskriven form av störning.

Betydelse för rekreation

Lagen om det fria handredskapsfisket har i stort haft en positiv inverkan på sportfisket och därmed för allmänhetens rekreation på kort sikt, men om inga resurser för fiskevården tillkommer, är risken stor att inverkan blir negativ på lång sikt genom minskande fisketillgångar.

Information

Fiskelagstiftningen är inte helt lättillgänglig för gemene man vilket återspeglar sig i många frågor till länsstyrelsen på ämnesområdet. Länsstyrelsen har därför gjort olika informationsinsatser för allmänheten bland annat i form av en broschyr, affischer mm. Dessa informationsinsatser har tagits emot med tacksamhet av kommuner, organisationer, näringsidkare och allmänhet. Länsstyrelsen såg ett visst ökat behov föreligga i och med det fria handredskapsfisket men framtaget material hade behövts oavsett detta.

I den slutliga handläggningen av detta ärende har deltagit länsöverdirektören Birgitta Isaksson Pérez, beslutande, miljövårdsdirektören Svante Pekkari, 1:e länsassessor Rutger Öijerholm fiskerikonsulent Yngve Ungsgård, byrådirektör Björn Hjernquist, den senare föredragande. Samråd har skett med fiskerådet vid länsstyrelsen.

Birgitta Isaksson Pérez
Birgitta Isaksson Pérez

Björn Hjernquist
Björn Hjernquist

Kopia till
akten
länsöverdirektören
juridiska enheten
miljövårdsenheten
enheten för regional utveckling (Ungsgård)

Postadress
Box 22067
104 22 STOCKHOLM

Besöksadress
Hantverkargatan 29

Telefon
08 785 40 00

Postgirokonto
3 5172-6

Telefax
08-53 11 86

LÄNSSTYRELSEN
 UPPSALA LÄN
 Fiskefunktionen
 Ivar Hägglund
 Tel: 018/17 52 95

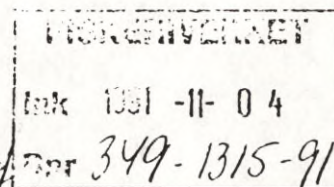
1 (2)

YTTRANDE

1991-10-30

385 17037-91

Fiskeriverket
 Box 2565
 403 17 GÖTEBORG

Konsekvenserna av det fria handredskapsfisket Dnr 349-1315-91

Sammanfattning

Länsstyrelsen anser att reformen inte inneburit något ökat slitage på naturen. Det fria handredskapsfisket utövas i stort sett problemfritt och har inneburit ökade rekreationsmöjligheter för länets sportfiskeintresserade innevånare. Vissa trollingfiskare ställer till med skadeverkningar och olägenheter för yrkesfiskare och fiskevattenägare.

Allmänt

Fiskeriverket önskar information om vilka konsekvenser det fria handredskapsfisket haft vad gäller slitage på naturen och eventuella skadeverkningar eller olägenheter för berörda fiskevattenägare och yrkesfiskare samt det ökade sportfiskets betydelse för rekreationen.

Länsstyrelsen har berett Upplandsstiftelsen, fiskevattenägarna, sportfiskarna samt berörda kommuner och fiskarorganisationer möjlighet att yttra sig. Tre kommuner samt sportfiskarna och Upplandsstiftelsen har besvarat remissen. Remissvaren bifogas.

Slitage på naturen

Det fria handredskapsfisket har inte inneburit någon påtaglig ökning av antalet sportfiskare.

Några uppgifter som pekar på ett ökat slitage på naturen har inte framkommit.

Skadeverkningar och olägenheter

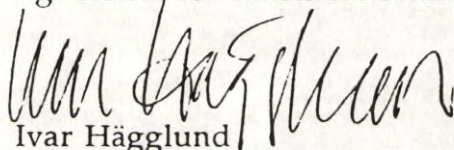
Det fria handredskapsfisket utövas i stort sett problemfritt.

Det rapporteras dock att trollingfiskare ställer till skador och olägenheter för yrkesfiskare och fiskevattenägare. Skador uppstår främst vid s k djuptrollingfiske när tunga blylod släpas genom utestående fiskeredskap. Vissa trollingfiskare anser att trollingfiske ingår i det fria handredskapsfisket vilket ställer till stora olägenheter för enskilda fiskerättsägare som inte har resurser att utöva nödvändig fisketillsyn.

För att minska olägenheterna bör medel/resurser anslås till att avhjälpa brister i fisketillsynen bl a genom ökade informationsinsatser om gällande fiskebestämmelser.

Sportfisket

Införandet av ett fritt handredskapsfiske har väsentligt ökat rekreativsmöjligheterna för länets innevånare.

Ivar Hägglund
Länsfiskekonsulent

BILAGOR

Yttrande från Uppsaladistriktet av Sportfiskarna
"- Upplandsstiftelsen
"- Håbo kommun
"- Uppsala kommun
"- Enköpings kommun

LÄNSSTYRELSEN UPPSALA
Fiskefunktionen

91. 10 14

Dnr JBS 17037-91

Cregnr _____

1991-10-04

Länsstyrelsen i Uppsala län
Fiskefunktionen

Remiss 1991-08-28

Uppsaladistriktet av Sveriges Sportfiske- och fiskevårdsförbund har beretts tillfälle yttra sig över remiss ang konsekvenser av det fria handredskapsfisket.

Styrelsen anför följande:

Konsekvenserna av det fria handredskapsfisket har tidigare utvärderats av Naturvårdsverket. I denna utvärdering kunde konstateras att någon märkbar inverkan vad gäller slitage på naturen, störningar i fågellivet eller andra negativa följder ej förelåg.

Uppsaladistriktet konstaterar att införande av fritt handredskapsfiske väsentligt ökat rekreativsmöjligheterna för samtliga sportfiskeintresserade invånare. Den betydligt utökade tillgängliga arealen har medfört att de fiskande nu sprids över ett betydligt större område. Risken för störningar, slitage eller andra olägenheter minskar därför väsentligt. I den mån störningar, framför allt av fågellivet, skulle förekomma, erbjuder naturvårdslagen tillräckliga möjligheter att meddela ytterligare skyddsföreskrifter.

För distriktsstyrelsen

Gunnar Andersson

STIFTELSEN FÖR FRITIDSOMRÅDEN,
NATURVÅRD OCH TURISM I UPPSALA LAN
Arbetsutskottet

1
PROTOKOLL

Sammanträdesdatum
1991-09-30

73 ELSBida 3

91. 10. 08

585 17052-77

AU § 90

Konsekvenser av det fria handredskapsfisket: remissvar

En skrivelse har inkommit från länsstyrelsen med begäran om synpunkter på konsekvenserna av det fria handredskapsfisket.

Utkast till remissvar förelåg. Arbetsutskottet önskade komplettering vad gäller vikten av att P-platser och isättningsmöjligheter finns på lämpliga ställen för att undvika störningar för privata markägare.

Arbetsutskottet beslöt

- att avge remissvar enligt förslag och förd diskussion
- att frågan skall tas upp på kommande styrelsemöte.

Delges:

Länsstyrelsen, fiskefunktionen (inkl remissvar)

Ojusterat - men giltigt / se ut

910928

UPPLANDSSTIFTELSEN

Stiftelsen för fritidsområden, naturvård och turism i Uppsala län

LÄNSSTYRELSEN UPPSALA
Fiskefunktionen

91. 10 08.

Dnr 385 19037-91

Cregnr _____

Till
Fiskefunktionen
Länsstyrelsen
751 86 Uppsala

Remissvar**Konsekvenser av det fria handredskapsfisket**

Omkring 2,2 miljoner människor i Sverige fiskar någon gång under året och en miljon människor fiskar oftare än 5 gånger per år. Detta visar en undersökning som Sportfiskarna genomfört. Ett stort antal människor kommer således genom fisket i kontakt med naturen i ett vidare perspektiv. Fritidsfisket är därmed en stor och viktig del av friluftslivet och bör enligt stiftelsens uppfattning stödjas på olika sätt.

Enligt samma undersökning anser 89 % av de tillfrågade att miljön betyder mest för fisket, 78 % anser att fångsten är viktigast. Detta visar att miljön och naturupplevelsen är minst lika viktig som fångsten i sig. Därför är det även för sportfiskarna själva viktigt att förebygga och undanröja konfliktorsaker i form av olika störningar på miljön.

Det fria handredskapsfiskets påverkan på främst den häckande och rastande fågelfaunan är relativt svår att fastställa eftersom kunskaperna generellt är otillräckliga och då det t ex inte enbart är fiskare som använder båtar. Ett antal uppgifter gör dock gällande att störningar på både häckande och rastande fåglar förekommer i länet. I dessa fall är det fritidsfiske från mindre båt med utombordsmotor som använts. Störningar har noterats både i Mälaren och vid kustvattnen.

Enligt en studie utförd i Tyskland finns ett direkt samband mellan antalet fiskare i ett område och antalet häckande änder. Störning under häckningsperioden tycks till betydande del vara avgörande för häckningsresultatet (Reichholf, 1988).

För att undvika såväl störningar för markägare som för fåglar och andra djur är det viktigt med information och attitydpåverkan. Detta bör ske på många vägar, t ex via sportfiskeklubbar och fiskevårdsområden samt i den regionala information om fritidsfiske som bland annat stiftelsen publicerar.

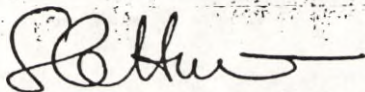
Störningar för markägare förekommer också i samband med vid en del isättningsplatser för båtar. Såväl själva isättningen, som att man samtidigt parkerar bilar på privat mark förekommer. Frågan bör uppmärksammas, såväl för att minska störningarna, som för att ge fritidsfiskare och andra båtlivsintresserade möjlighet att utöva sin fritidsverksamhet. Det sistnämnda gäller kanske inte minst kanotister.

Även inverkan av det fria handredskapsfisket på fiskstammarna är svår att bedöma. Totalt fångar fritidsfisket ca. 33 000 ton fisk årligen,

yrkesfisket ca 200 000 ton. Lämna reproduktionsområden intakta bör inga särskilda problem föreligga i samband med fritidsfisket. Förändras av någon anledning fiskstammarnas sammansättning, bör skyddsåtgärder tillämpas. Laxfisket vid å- och älvmyningarna måste kontrolleras.

Upplandsstiftelsen verkar i flera sammanhang för att främja fritidsfisket, bl a genom information om fiskevatten och bidrag till bildande av FVO. Vi ser båda som fortsatt viktiga. Vi kommer även att verka för att inom våra egna områden minimera konflikterna mellan det fria fisket och t ex fågelfaunan. För bildandet av fiskevårdsområden är det viktigt att staten fullföljer det stöd man tidigare gett till bildandet.

För Upplandsstiftelsen,

Sven-G Hultman
VD

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Sammanträdesdatum

Fritidsnämndens arbetsutskott

1991-09-24

LÄNSSTYRELSEN UPPSALA
91 10 07
Dnr 335 / 2017
Oregnr

FN Au § 76

Dnr 82/91 399.1

Konsekvenserna av det fria handredskapsfisket

Fiskeriverket önskar via länsstyrelsen i Uppsala län få information om huruvida det fria handredskapsfisket har inneburit ett ökat slitage på naturen. Fiskeriverket önskar också få en bedömning över vilka konsekvenser det fria handredskapsfisket har medfört.

Beslutsunderlag

Skrivelse 1991-08-23, Fiskeriverket

Arbetsutskottet beslutar

1. Ingen erinran finns mot det fria handredskapsfisket.

Handwritten signature

UPPSALA KOMMUN

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Sammanträdesdatum

Blad

NATURVÅRDSNÄMNDEN

1991-09-26

126

Plats och tid Naturvårdsförvaltningen, Kåbovägen 17, kl 08.30-13.00

Beslutande

Berit Ericsson	Ordförande
Agneta Ek	Ledamot
Göran Svanfeldt	"
Kerstin Westlund	"
Hans Kjellberg	"
Sten Jonsson	"
Thure Kialt	"
Josef Dlouhy	"
Viola Strignert	Suppleant tjug
Gunnar Sedvallsson	"
Gunilla Svennbeck	"
Alf Karlström	"

BESVÄRSTYRELSEN UPPSALA
Fiskeriförvaltningen
91. 10 11
Dnr JFS 17057-91
Cregnr _____

Övriga deltagande

Anders Lindgren	Naturvårdschef
Stefan Nilsson	Avdelningschef
Lars-Gunnar Brävander	"
Sven Ankar	Skolbiolog
Ann-Britt Svensson	Kamrer
Kerstin Nyquist	Sekreterare

Utses att justera Thure Kialt, som ersättare Hans Kjellberg

Justeringens plats och tid Naturvårdsförvaltningen, 1991-10-08 kl. 09.00

Underskrifter

Sekreterare	<i>Kerstin Nyquist</i>	Paragrafer 101-107
	Kerstin Nyquist	
Ordförande	<i>Berit Ericsson</i>	
	Berit Ericsson	
Justerande	<i>Thure Kialt</i>	
	Thure Kialt	

BEVIS

Justeringen har tillkännagivits genom anslag

Organ Naturvårdsnämnden

Sammanträdesdatum 1991-09-26

Datum för anslags uppsättande 1991-10-09

Datum för anslags nedtagande 1991-10-31
(besvärstiden utgår) 1991-10-30

Förvaringsplats för protokollet Naturvårdsförvaltningen

Utdragsbestyrkande *Kerstin Nyquist*
Kerstin Nyquist

Utdragsbestyrkande

UPPSALA KOMMUN

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Sammantredets datum

NATURVÅRDSNÄMNDEN

1991-09-26

130

NVN § 104

91:72

Konsekvenserna av det fria handredskapsfisket

I ärendet föreligger remiss 1991-08-28 från Länsstyrelsen i Uppsala län angående remiss 1991-08-23 från Fiskeriverket, samt förslag 1991-09-09 till yttrande till Länsstyrelsen i Uppsala län.

Göran Svanfeldt (s) föreslår följande revidering på 2:a sidan, 4:e stycket: "Naturvårdsnämnden vill framhålla konsekvenserna av fyra faktorer som i hög grad påverkar det fria handredskapsfisket", och att tillägga under 1:a punkten "fiskevatten", samt en 4:e punkt " * naturvårdsinformation till fritidsfiskaren".

Naturvårdsnämnden beslutar

att avge yttrandet till Länsstyrelsen i Uppsala län enligt förvaltningens förslag och med ovan beslutade ändring och tillägg enligt Göran Svanfeldts (s) förslag.

...

Länsstyrelsen i
Uppsala län
L-G Bråvander
Akten

[Handwritten signatures and initials]

NATURVÄRDNINGSNÄMNDEN

91 10 11

Dnr 135 2057-71

Cregnr

Datum

1991-09-26

Dnr

135

Länsstyrelsen i Uppsala län
Fiskefunktionen

**ÄRENDE: Konsekvenserna av det fria handredskapsfisket
(Ert dnr 349-1315-91)**

Fiske som fritidsaktivitet intresserar nästan hälften av landets befolkning. Detta framgår bl a av en undersökning som Statistiska centralbyrån genomfört på uppdrag av Fiskeristyrelsen (1990). Uppsala kommun är härvid inget undantag, dock är fiskemöjligheterna här relativt begränsade. Klart är att det fria handredskapsfisket i Mälaren har betytt mycket för att öka intresset.

Huruvida det ökade fisket har påverkat populationer av större matfiskar typ gös, gädda och lake är mycket svårt att utvärdera. Det relativt intensiva fisket som bedrivs kan också påverka möjligheterna att få laxfiskar att nå vattendrag med lekplatsmöjligheter.

Fritidsfisket är en aktivitet som utövas under alla årstider och även under de känsliga häckningsperioderna för sjöfågel m fl sjöanknutna fågelarter. Detta medför ibland störningar p g a fritidsfiskarnas långa uppehållstider inom häckningsområdena osv. Effekterna är dock ej så påtagliga som inom våra skärgårdsområdens fågelskär.

Mer påtagligt är störningar för såväl markägare som andra friluftsutövare genom nedskräpning, eldning m m som ökat markant de senaste åren kring våra sjöstränder. Kunskaperna om allmänna hänsynsregler som gäller i umgänget med naturen är oftast bristfällig bland fritidsfiskare.

Merparten av fritidsfiskarna är ej medlem i någon intresseförening för fiske eller annan organisation som aktivt kan sprida information om t ex allemansrätten, regler för fiske osv.

Det ökade fritidsfisket måste därför följas upp av information i detta hänseende och också en viss tillsyn av fiskevattnet så att ej fiske förekommer som ej är tillåten. En bättre kunskap om hur ett intensivt fiske påverkar fiskepopulationerna i t ex Mälaren är också önskvärd, men de är svåra att undersöka.

fiskred

Postadress
Box 116
751 04 Uppsala

Besöksadress
Kåbovägen 17

Telefax:
018-55 20 22

Telefon:
018-27 00 00 (vxl)

Naturvårdsnämnden ser det som en angelägen uppgift att stimulera fritidsfisket som en väldigt värdefull fritidssysselsättning (också med viss betydelse för friskvården m m).

Önskvärt är att allt fler sjöar och vattendrag kan bli tillgängliga för fiske i kommunen. Dessa jämförelsevis små vattenområdena tror vi skulle påverkas betydligt mer negativt av ett fritt handredskapsfiske av ovan nämnda skäl. Naturvårdsnämnden tror istället på att ett samarbete med vattenägare ger ett bättre resultat där den fiskeintresserade kan få rätt att fiska efter att ha löst ett fiskekort. Fördelarna är att fisket kan regleras bättre, att tillsyn kan ordnas, att fiskevårdande åtgärder kan göras, att åtgärder görs för att styra fritidsfiskarna till mindre störande och mindre känsliga naturavsnitt, att därmed öka tillgängligheten till strandområden som är lämpliga att fiska vid. Detta kan därvid göras utan t ex förordnande enligt NVL vilket blir fallet i Mälaren om områden behöver skyddas där för djurlivet.

Även om husbehovsfiske och yrkesfiske är av ringa omfattning i kommunen har vissa konflikter förekommit. Det är därvid en omöjlig uppgift för enskilda vattenägare att klara tillsynen över sina fångstredskap m m, då mängden fritidsfiskare är så stor. I vatten med fritt handredskapsfiske krävs därför också en statlig översyn över fiskevattnet.

Naturvårdsnämnden vill framhålla konsekvenserna av fyra faktorer som i hög grad påverkar det fria handredskapsfisket

- * information om fiskevatten
- * tillsyn av fiskevatten
- * bildande av fiskevårdsområden
- * naturvårdsinformation till fritidsfiskaren

Naturvårdsnämnden anser att det är nödvändigt att ytterligare kraft och medel satsas på dessa.

NATURVÅRDSNÄMNDEN

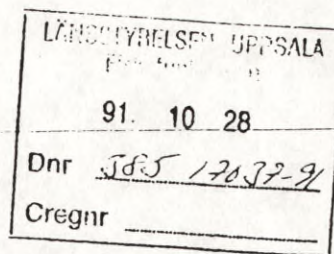
Berit Ericsson
Berit Ericsson
Ordförande

Anders Lindgren
Anders Lindgren
Naturvårdschef

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

1991-10-15

§ 182

Yttrande över det fria handredskapsfisket**BAKGRUND**

Regeringen har 1991-06-06 givit fiskeriverket i uppdrag att utreda konsekvenserna av det fria handredskapsfisket.

MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSFÖRVALTNINGENS BEDÖMNING

Till miljö- och hälsoskyddsförvaltningen har inte inkommit några klagomål rörande det fria handredskapsfisket. Förvaltningen har heller inte några övriga negativa synpunkter på ärendet.

BESLUT

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar

att yttra sig på remissen i enlighet med miljö- och hälsoskyddsförvaltningens bedömning.

_____
 Protokollsutdrag till:

- Länsstyrelsen i Uppsala län
- Fiskerifunktionen
- 751 86 UPPSALA

Justeringsnatur

Utdragsbestyrkande

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

1315-91
1315-91

REMISSVAR

H-G Andersson
0155-642 90

1991-10-28

393-8630-91

Fiskeriverket
Box 2565
403 17 Göteborg

Konsekvenserna av det fria handredskapsfisket
(Dnr-49-1315-91)

Sammanfattningsvis anser länsstyrelsen att de hittills uppkomna skadorna och olägenheterna av det fria fisket varit förhållandevis av ringa omfattning. Givetvis har vissa enskilda mark- och vattenägare drabbats av skador och ekonomiskt bortfall av frifiskereformen.

Det fria handredskapsfisket har för länet inte haft så stor påverkan på slitaget i naturen att några ytterliggare skydds-föreskrifter har utfärdats med stöd av naturvårdslagen. Delvis kan detta förklaras av att länsstyrelsen i början av 80 - talet gjorde en omfattande genomgång och förändring av aktuella skydds-föreskrifter. Viss störning har dock konstaterats på fågellivet. Särskilt gäller detta den ur naturvårdssynpunkt viktiga verksamheter med utfodring av giftfri mat för örnar och andra rovfåglar. Detta sker huvudsakligen perioden november - mars. Innan det fria handredskapsfisket infördes var senhösten normalt en lugn period i skärgården.

Numera förekommer fritidsfiskare så länge väderleken är gynnsam ända fram i december. Vid utfodringsplatserna är örnarna känsliga även för till synes obetydliga störningar. Just sena höstperioder är en viktig utfodringsperiod för att örnarna skall ha en god kondition när den verkliga vinterperioden börjar. Länsstyrelsen har inte ännu slutligt utvärderat denna störning om den är av sådan omfattning att skyddsåtgärder eller andra åtgärder behöver utfärdas.

Länsstyrelsen har inte sedan studien av sjöfågelfaunan utfördes gjort några nya erfarenheter som ändrar helhetsbilden av tidigare utförd undersökning.

Det fria handredskapsfisket har också inneburit ökning av fisket på nya områden särskilt vår och höst. Exempelvis har intresset för fiske efter öring ökat. Detta är naturligtvis i sig positivt men kan i förlängningen öka risken för störningar på sjöfågelfaunan om inte respekten för den allmänna hänsynen till häckande fågel förblir hög.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Postgiro
611 86 NYKÖPING	Stora torget NYKÖPING	0155 - 640 00 växel	0155 - 671 25	351 74 - 2

H-G Andersson

1991-10-29

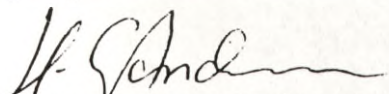
383-8630-91

Just denna typ av handredskapsfiske har haft till följd att ökad konkurrens uppstått mellan yrkesmässigt fiske och sportfisket.

Det fria handredskapsfisket som bedrivs under sommarmånaderna bedöms däremot inte ha förosakat någon större olägenhet för yrkesfiskare. Genom det fria fisket har det blivit en större spridning av sportfisket i länet vilket minskar slitaget på vissa områden. Vår bedömning är att endast ett fåtal yrkesverksamma fiskare har lidit skada av det fria fisket. Endast ett fåtal fiskevattenägare har rapporterat att de lidit skada av det fria fisket.

Trollingfisket har av sportfiskare ofta felaktigt uppfattas som fritt fiske på enskilt vattenområde. Ökade informationsinsatser behövs om detta fiske för att minska dessa problem. Som särskilt har observerats i Mälaren och delar av länets skärgård.

Samråd i detta ärende har skett med förvaltaren av skärgårdens naturreservat i skogsvårdsstyrelsen och medverkande i projekt Havsörn.

Hans-Gunnar Andersson

Staffan Karlsson

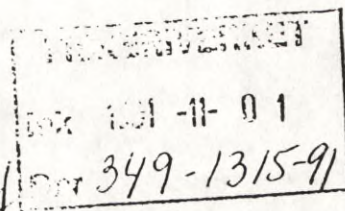
LÄNSSTYRELSEN
Östergötlands län

YTTTRANDE

1991-10-25

003-10835-91

Fiskeriverket
Box 2565
403 17 GÖTEBORG

Konsekvenserna av det fria handredskapsfisket
Remiss 1991-08-23, dnr 349-1315-91.

Länsstyrelsen har berett följande organisationer tillfälle att lämna synpunkter i ärendet; Östergötlands Kustfiskareförbund, Östergötlands fiskevattenägareförbund, Östergötlands länsförbund av Svenska Naturskyddsföreningen, Vätterns fiskareförbund, Vätterns fritidsfiske- och fiskevårdsförbund, Sportfiskarna Östergötland, Östergötlands Ornitologiska Förening. Inkomna yttranden redovisas.

SAMMANFATTNING

Reformen har enligt länsstyrelsens bedömning haft en positiv effekt på utvecklingen av sportfisket i kust- och skärgårdsområdet. Kombinationerna av sportfiske och andra fritidssysselsättningar har enligt länsstyrelsens bedömning ökat områdets värde för friluftslivet. I Vättern var handredskapsfisket i stor utsträckning fritt redan före 1985 och förändringarna har där varit relativt små.

I kust- och skärgårdsområdet medförde reformen att fiskerättsägare och yrkesfiskare förlorade möjligheten till intäkter från upplåtelse av sportfiske. Detta medför en bestående sysselsättnings- och inkomstminskning i många skärgårdsföretag.

I fältundersökningar och vid kontroll av fångststatistik har visats att gäddfångsterna förändrats efter år 1985. Länsstyrelsen anser dock att materialet är otillräckligt för att i Östergötlands län närmare bedöma sportfiskets inverkan på avkastningen i annat fiske.

Länsstyrelsen redovisar också yrkesfiskarnas uppgifter om skadegörelse och stölder av fångster och redskap men anser sig sakna underlag för utvärdering av eventuellt samband med det fria handredskapsfisket.

Sportfiskarnas slitage på ömtålig natur bedöms vara av ringa omfattning. Det fria handredskapsfisket har inte medfört något behov av skyddsföreskrifter med stöd av naturvårdslagen.

Enligt Svenska Jägarförbundets utredning år 1986 medför sportfiskande båtar större störningar på häckande sjöfåglar än icke fiskande båtar. Störningarna på fågellivet har ökat framför allt i områden som tidigare sällan besöktes av allmänheten.

LÄNSSTYRELSEN

Östergötlands län

YTTRANDE

1991-10-25

003-10835-91

Genom att handredskapsfisket får bedrivas utan fångstbegränsningar ökar risken för alltför hårt fisketryck på stationära fiskbestånd. Samtidigt orsakas störningar som kan antas inverka negativt på fiskreproduktionen i framför allt grunda vattenområden.

Sammanfattningsvis konstaterar länsstyrelsen att en viss störning av fågelfaunan har uppstått men eftersom det fria handredskapsfisket upplevs som mycket positivt av många människor finns det för närvarande ingen anledning att genomföra några inskränkningar.

Undersökningar och erfarenheter av det fria handredskapsfisket

Beslutet att släppa handredskapsfisket fritt från 1 maj 1985 möttes framför allt i kust- och skärgårdsområdet av stort motstånd från fiskarebefolkning och fiskerättsägare. Man framhöll att fritidsfisket skulle begränsa förutsättningarna för fiske med utestående fiskeredskap och att vissa fiskslag skulle överfiskas. Från fritidsfiskets sida bedömdes reformen däremot positiv och risken för överfiskning m m ansågs överdriven.

Som framgår av de yttranden länsstyrelsen inhämtat har de olika intressegrupperna alltför väsentligt skilda uppfattningar om konsekvenserna av det fria handredskapsfisket. Länsstyrelsen vill framhålla att möjligheterna att bedöma konsekvenserna av reformen alltför är begränsade.

Östergötlands distrikt av Sportfiskarna framhåller att det fria handredskapsfisket har ett stort värde för såväl organiserade sportfiskare som för friluftslivet i övrigt. Länsstyrelsen delar denna uppfattning och anser i motsats till sportfiskarna att det fria handredskapsfisket har medfört att sportfisket också ökat i skärgårdsområdet. Ökningen är sannolikt störst inom det fiske som bedrivs i anslutning till andra friluftaktiviteter, främst båtsport, och där fisket inte enbart är anledning till vistelsen i skärgårdsområdet. De aktuella vattenområdena har omfattande fritidsbåttrafik med många övernattnings i naturhamnar m m. Kombinationerna av sportfiske och andra fritidssysselsättningar har enligt länsstyrelsens bedömning ökat områdets värde för friluftslivet. Möjligheterna till sportfiske värderas också högt av många utländska turister.

Frågan om eventuell överfiskning har behandlats i naturvårdsverkets utredning 1986-87 ang. inverkan av fiske på gäddbestånd utmed ostkusten. Verket uttalar vid redovisningen av undersökningen 90-03-28 "att ett fiske med måttlig intensitet gynnar produktionen av gädda i flertalet östersjöbestånd, men att en del av dem nu fiskas hårdare än optimalt. Ett sådant fisketryck är i många vatten lätt att åstadkomma, eftersom gäddan är förhållandevis fåtalig och lättfiskad. Mot denna bakgrund kan man ej bortse från handredskapsfiskets inverkan. Det har visserligen ej ingått i vårt uppdrag att uppskatta dess uttag, men det

YTTRANDE

1991-10-25

003-10835-91

står klart att det är stort relativt yrkes- och husbehovsfisket. I Finland där detta fiske ej är fritt, stod det 1986 för ca 20 % av den totala fångsten. Samma nivå har vi funnit i svenska märkresultat. I Sverige är andelen numera sannolikt högre."

Naturvårdsverkets undersökning har omfattat ett antal fiskeplatser på ostkusten med bl a journalföring av gäddfångster i yrkesfiske vid Aspöja i Östergötlands län. Aspöja har på grund av sitt läge och relativt svårnavigerade vattenområden ett lågt fisketryck från sportfiskare. Enligt undersökningen har gäddfångsterna i yrkesfisket inte minskat i detta område. Däremot har länsstyrelsen tagit del av fångststatistik från yrkesfiske i yttre delen av Bråviken som tyder på att gäddfångsterna där minskat efter år 1985 trots ökad redskapsanvändning. Samma bild erhålles av sammanställningen över den totala gäddfångsten i det yrkesmässiga fisket i länet. Det bör dock understrykas att fångsterna i yrkesfisket påverkas av många faktorer, t ex varierande issituationer, efterfrågan på fisk samt förändringar inom fiskarkåren.

Östergötlands kustfiskareförbund och Östergötlands fiskevattenägareförbund påtalar särskilt problemen med omfattande stölder av fångst från utestående fiskeredskap, samt skadegörelse och stöld av redskap. Uppgifterna antyder en mycket olycklig utveckling mot allt sämre förståelse för yrkesfisket och de villkor detta bedrivs på. Länsstyrelsen vill för sin del framhålla att ovannämnda skadegörelse med all sannolikhet förekommer men anser att sådana skador även uppkommer utan direkt samband med det fria handredskapsfisket.

I remissvaren framhålles också att det fria handredskapsfisket i vissa fall bedrivs i vinningssyfte med största möjliga fångster och försäljning av fångad fisk. Reglerna för fisket utgör inget hinder för detta men syftet med reformen - att bereda allmänheten tillgång till sportfiske - skulle bättre tillgodoses om fisket endast avsåg rekreativfiske med fångstuttag för eget husbehov.

Det fria handredskapsfiske som bedrivs från motordrivna båtar orsakar sannolikt ganska stora störningar på fiskbestånden inom grunda vattenområden. Då strandzonerna normalt utgör det viktigaste reproduktionsområdet för många fiskslag kan störningarna väntas ge upphov till sämre rekrytering och tillväxt hos fiskbestånden.

Påverkan av det fria handredskapsfisket på fågellivet under häckningstid är betydande. Av den av Svenska Jägarförbundet genomförda undersökningen framgår att så stor andel som 38 % av "spinnfiskande båtar" orsakade svåra störningar på fågellivet. Störningen från andra båtar var liten. Anledningen torde vara att områden, som annars ej är attraktiva för friluftsliv, såsom

LÄNSSTYRELSEN

Östergötlands län

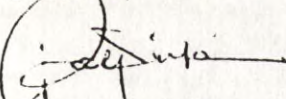
YTTRANDE

1991-10-25

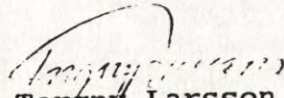
003-10835-91

grupper av småskär och grynnor, vassvikar och strandavsnitt med tät skog, attraherar fritidsfiskare. Dessa områden var tidigare i praktiken ostörda. Även vid spinnfiske från land sker störning genom att förflyttning ofta sker utmed stranden från udde till udde.

I den slutliga handläggningen av detta ärende, i vilket länsstyrelsen i plenum fattat beslut, har förutom föredraganden deltagit länsrådet Lars Rydberg, kommunikationsdirektören Kjell Karlsson och avdelningsdirektören Sverker Kärrsgård. I styrelsens beslut deltog landshövdingen och ledamöterna Bo Pettersson, Per-Olof Strindberg, Nils-Åke Wiström, Per A. Pettersson, Gunnar Asserhed, Håkan Carlsson, Lars Olof Torfgård, Henry Eriksson, Nils Lennstam och Börje Stensson samt suppleanterna Inge Carlsson, Lennart Johansson, Sven-Åke Lundh och Hervor Eriksson. Mot beslutet reserverade sig ledamöterna Per-Olof Strindberg, Per A. Pettersson, Lars Olof Torfgård och Nils Lennstam samt suppleanten Lennart Johansson enligt bilaga 1. Särskilt yttrande avgavs av ledamöterna Gunnar Asserhed och Börje Stensson enligt bilaga 2. Ordföranden ansåg att länsstyrelsens yttrande enbart borde redovisa konsekvenserna av handredskapsfisket utan ställningstagande för eller emot det fria fisket, varför stycket 2 på sidan 2 icke bort ingå i yttrandet.

Rolf Wirtén
Landshövding

Torgny Larsson
Länsfiskekonsulent

Inkomna yttranden från

Östergötlands Kustfiskareförbund
Östergötlands fiskevattenägareförbund
Östergötlands länsförbund av Svenska Naturskyddsföreningen
Vätterns fiskareförbund
Vätterns fritidsfiske- och fiskevårdsförbund
Sportfiskarna Östergötland

Kopia till

akten
Östergötlands Kustfiskareförbund
Östergötlands fiskevattenägareförbund
Östergötlands länsförbund av Svenska Naturskyddsföreningen
Vätterns fiskareförbund
Vätterns fritidsfiske- och fiskevårdsförbund
Sportfiskarna Östergötland
Östergötlands Ornitologiska förening

Tillhör länsstyrelsens yttrande
1991-10-25 dnr 003-10835-91

RESERVATION

Att det fria handredskapsfisket haft en positiv effekt på utvecklingen av sportfisket är en självklarhet. Att det haft negativa effekter för yrkesfiskarna är också lika klart. Att länsstyrelsen i sitt yttrande anser sig sakna underlag för en utvärdering av eventuellt samband mellan ökad skadegörelse på fångstredskap och ökade stölder m m och det fria handredskapsfisket är förvånande. Yttrandet från Östergötlands kustfiskareförbund liksom från Fiskevattenägareförbundet ger enligt vår mening belägg för detta samband och tyder på att beslutet om fritt handredskapsfiske bör omprövas. Som ytterligare skäl för detta vill vi understryka de betydande störningar som det fria handredskapsfisket innebär för bl a fågellivet.

Per-Olof Strindberg
Lars Olof Torfgård
Nils Lennstam

Per A. Pettersson
Lennart Johansson

LÄNSSTYRELSEN
Östergötlands län

Tillhör länsstyrelsens yttrande
1991-10-25 dnr 003-10835-91

SÄRSKILT YTTRANDE

Det fria handredskapsfisket har haft en positiv betydelse för friluftslivet och särskilt för sportfisket. Tyvärr har det också haft negativa effekter för yrkesfiskarna.

Länsstyrelsen anger i sitt yttrande att underlag saknas för en utvärdering av sambandet mellan det fria handredskapsfisket och den ökade skadegörelsen och stölder av fångster och redskap. Vi vill starkt understryka betydelsen av att de påtalade misshälligheterna kan lösas på ett positivt sätt.

En utvärdering av sambandet mellan stölder och skadegörelse och fritidsfisket måste därför göras.

Gunnar Asserhed

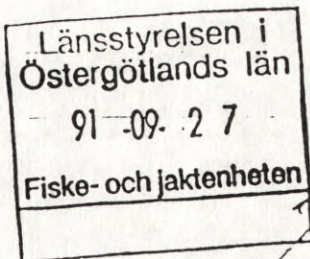
Börje Stensson

Till

Länstyrelsen Östergötlands län

Fiske och Jaktenheten Linköping.

Dearie nr. 222x22 380-10835-91

Med anledning att Östergötlands Kustfiskareförbund fått ta del av utredningen konsekvenserna av det Fria Handredskapsfisket vill vi här framföra följande.

När man läser skrivningen från Fiskeriverket (Remissen vilken Länstyrelsen Östergötlands län skall svara på,) verkar det som tvungna punkten av skador från det fria handredskapsfisket är nedslitningen av naturen och skador på sjöfågelfaunan.

Vist förekommer nedslitning av naturen på vissa ställen, men att störningen är stor på sjöfågeln. Mesta störningen på sjöfågeln är under häckningsperioden (under våren) vilket innebär att något fritidsfiske inte skulle få bedrivas under april, maj och halva juni.

Men den ekonomiska biten för oss yrkesfiskare är störst. Bönderskärning av redskap Tjuvvitjning, samt stölder av både redskap och fisk. Redskap som är ilanddragna vilka ligger vid stränderna men även unddragna på land. Detta tar tid för oss att laga samt ställa dem i ordning för fiske.

Allt detta är en stor ekonomisk förlust som har drabbat oss yrkesfiskare

Den andra biten är ägandet av hela fisket vilket innebär att regeringen begick en stor stöld för markägare. Det skall ju inte betalas ut ersättning för den biten det Fria Handredskapsfisket tog.

Det bevisar att lagen var tvungen att ändras för att stölden var godkänd som icke stöld.

Om ingenting görs åt det Fria Handredskapsfisket kommer den här osämjan mellan oss yrkesfiskare o sportfiskare (fritidsfiskare) att fortsätta i generationer.

Vi kan helt enkelt inte hälsa fritidsfiskare välkomna ut i skärgården. Vem bär ansvaret till detta helvete?

Vi kan klart deklarerera att vi skärgårdsbor är oskyldiga.

Detta ansvar får den regering som genomförde detta år 1985.

Vi vet att många fritidsfiskare utnyttjar detta fiske för ekonomisk vinning. Vi har fått rapporter om stor försäljning av fisk från

just den gruppen människor, och vi har utgifter om fritidsfiskare som

kommer iland med ända upp till 30 - 40 gåddor fiskat av två

personer o dag. Även att de övernattar i större båt och fiskar

med en mindre.

Till slut vådjar Östergötlands Kustfiskareförbund att Fiskeriverket

tänker sunt förnuft för att få ändring på detta helvete som vi

yrkesfiskare råkat ut för på grund av okunniga tjänstemän som inte

kan Ostkustens fiske.

Vi är säkert medvetna om att vi yrkesfiskare varnade ansvarig

myndighet om detta innan det genomfördes.

Sankt Anna den 24/9 1991

För Östergötlands Kustfiskareförbund

Sven Nilsson
Sven Nilsson ordf.

Länsstyrelsen i Östergötlands län
91 -09- 3 0
Fiske- och jaktenheten
005-10835-91

Till
Länsstyrelsen i Östergötlands län
Fiske- och jaktenheten
581 86 LINKÖPING

Yttrande ang. konsekvenserna av det fria handredsköpsfisket

Naturskyddsföreningen i Östergötland har beretts tillfälle att avlämna yttrande i ovanstående ärende.

Efter kontakt med de kretsar av naturskyddsföreningen som har kustområdena inom sitt verksamhetsfält kan konstateras att man inte någonstans iakttagit något naturslitage eller störning av fågelfaunan. Det fria handredsköpsfisket upplevs som mycket positivt av många människor, inte minst av föreningens medlemmar och några inskränkningar finns i n uppenbarligen ingen anledning att genomföra. Möjligen kan man tänka sig att känsliga fågelarter kan störas under häckningstiden men då finns ju möjligheten att utfärda fiskeförbud eller skydda det närmaste området på annat sätt.

Åtvidaberg 91 09 26

På uppdrag

Olof Söderbäck

Olof Söderbäck

YTTRANDE

1991-09-27

Carlander, bs

Länsstyrelsen
Fiske- och jaktenheten

581 86 LINKÖPING

Länsstyrelsen i Östergötlands län
91-09-30
Fiske- och jaktenheten
003-10835-91

Yttrande över konsekvenserna av det fria handredskapsfisket (Dnr 349-1315-91)

Östergötlands fiskevattenägareförbund har beretts tillfälle att avge yttrande i rubricerade ärende och anför härmed följande synpunkter.

Fiskeriverket har lagt tonvikten på naturvårdsaspekterna i sin remiss till länsstyrelsen. Vi anser att detta inte på något sätt är det stora problemet i samband med införande av fritt handredskapsfiske. Överträdelser har gjorts vad gäller fågelskyddsområden, men ändå i relativt liten omfattning. Något övrigt slitage på kobbar och skär är svårt att hänföra just till det fria handredskapsfisket i områden med intensiv båtturism.

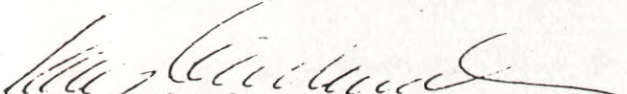
De övergripande negativa konsekvenserna har man överhuvudtaget inte berört, vilket vi anser anmärkningsvärt. Åsidosättandet av ägarrätten, att som markägare bli frångången rätten att förfoga över sina vatten är synnerligen allvarligt. Detta har belysts tidigare i många sammanhang, men måste återigen påpekas. Genom denna lagstiftning har man frångått en redan prövad yrkesgrupp möjlighet att skapa nya inkomstkällor på sin fastighet. Ett inträde i EG borde också öka möjligheten av intäkter från fritidsfisket.

En mer påtaglig negativ konsekvens är de otal rapporter som kommit från yrkesfiskare om plundrade och vandaliserade redskap. Eftersom denna företeelse ökat under 1980-talet får man förmoda att införandet av det fria handredskapsfisket har sin del i detta. Fiskevattenägarna i Östergötland anser att det fria handredskapsfisket förändras i så motto att tillgängligheten för fiske finns kvar, men intäktsmöjligheter skapas för fiskevattenägarna. Vi har tidigare framhållit att en allmän fiskevårdsavgift är fel väg att gå, utan här gäller det att utmed kusterna, och i de större sjöarna, tillskapa fiskekortsområden. Här borde finnas en stor potential, både för vattenägarna, men även för fiskevårdens möjligheter att finansiera sin verksamhet.

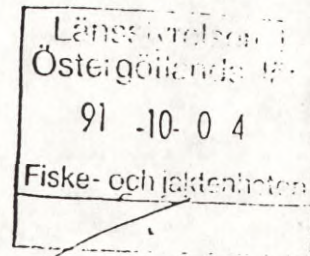
Avslutningsvis kan konstateras att det fria handredskapsfisket är en mycket ologisk lagstiftning. Att fiska gädda och aborre i en liten skogssjö kostar ett antal kronor medan ett förnämligt laxfiske i t ex Väneren är helt gratis.

Vår slutsats blir sålunda att länsstyrelsen i sitt yttrande till fiskeriverket hemställer att man på sikt slopar det fria handredskapsfisket.

För Östergötlands Fiskevattenägareförbund

Hans Carlander
ordf

Länstyrelsen i Östergötlands län
581 86 Linköping

Länstyrelsen i Jönköpings län
551 86 Jönköping

Dnr: 380-10835-91 resp
~~380-7657-91~~

Betr konsekvenser av det fria handredskapsfisket.

Vätterns Fritidsfiske- och Fiskevårdsförbund, VFF, får härmed inkomma med yttrande enligt begäran.

Utfallet av det fria handredskapsfisket är för Vätterns del enbart positivt.

Vätterns strandregion är så karg, (sten och sand), samt så utsatt för påverkan från is och sjögång att slitage från rubr kan förbises.

Skyddsvärt fågelliv förekommer ej heller i någon större omfattning i strandregionen.

Samma sak gäller yrkesfisket, som inte i någon högre grad använder denna.

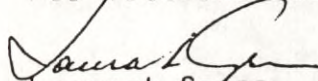
Däremot har ett enastående vatten blivit tillgängligt för en sportfiskeintresserad allmänhet, som t ex kan fiska harr ur ett unikt och tåligt bestånd utan att trängas.

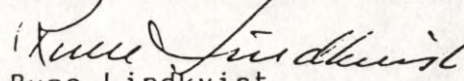
Vättern är dessutom södra Sveriges enda lokal med naturligt harrbestånd.

Harren saknar dessutom kommersiellt värde så att ingen konkurrens med yrkesfisket kan uppstå.

Jönköping/Karlsborg den 1 oktober 1991

För Vätterns Fritidsfiske- och Fiskevårdsförbund

Lennart Grann
Ordförande

Rune Lindkvist
Sekreterare

Länsstyrelsen i
Östergötlands län
Fiske- och jaktenheten

Länsstyrelsen i Östergötlands län
91 -10- 0 1
Fiske- och jaktenheten
<hr/>

380-10835-91

Avd 2 Vättern inom SIC angående yttrande över remiss

"konsekvenserna av det fria handredskapsfisket".

Avd 2 Vättern inom SIC kan för närvarande icke påtala några speciella effekter av det fria handredskapsfisket i Vättern. Möjligen kan en ökning av antalet handredskapsfiskare i norra skärgården vara påvisbar.

Med vänlig fiskarhälsning

Askersund 1991-09-30

Nils Fors

Nils Fors

Sekr

Sportfiskarna

ÖSTERGÖTLANDSDISTRIKTET

Länstyrelsen i Östergötlands län
91 .09. 3 0
Fiske- och jaktenheten
003-10835-91

LINKÖPING 91-09-25

LÄNSTYRELSEN

Östergötlands län
Fiske- och Jakt-enhet
581 86 LINKÖPING

Sportfiskarna Östergötland med
yttrande över remiss ~~388~~⁰⁰³-10835-91 daterad 1991-09-06
gällande Konsekvenserna av det fria handredskapsfisket.

Några negativa förändringar på naturen, i berörda områden, har ej iakttagits. Ivärtom har fågellivet ökat de senaste åren, bland annat har våra svanfamiljer ökat senaste året.

På många håll har gamla sår i naturen läkts eller håller på att läkas. Denna mycket positiva effekt kan tillskrivas det fria handredskapsfisket där sportfisket som vi ser det ej har ökat men kan utövas över större områden än tidigare.

Från vår sida finnes viss oro för det ökande rörliga båtlivet.

Vi hyser också oro för en ökad turistvåg till Sverige från andra länder på grund av att Mindre seriösa turistförsäljare har vår Svenska allemansrätt som försäljningsargument vid marknadsföringen men glömmer bort att upplysa om vår allemansskyldighet.

Vi måste värna om vår natur både till land och till sjöss.

Ur rekreationssynpunkt har det fria handredskapsfisket ett stort värde inte bara för oss organiserade sportfiskare utan för, den breda allmänheten. Här kan familjen tillsammans njuta av Svensk härlig natur utmed vår kust och vid de större insjöarna.

För Sportfiskarna Östergötland

Ake Eliasson
Styrelsen

Lars Jonsson
Tävlingskommittén

Christian Maack
Fiske o Miljövardskommittén

LÄNSSTYRELSEN
JÖNKÖPINGS LÄN

YTTRANDE

1991-10-31

380-7657-91

Fiskeriverket

Box 2565

403 17 GÖTEBORG

1991-08-23

349-1315-91

Konsekvenserna av det fria handredskapsfisket

Remiss 1991-08-23, dnr 349-1315-91

Fiskets organisationer och Jönköpings kommun har beretts tillfälle att lämna synpunkter. Skriftliga sådana har inkommit från kommunen och Vätterns Fritidsfiske- och Fiskevårdsförbund. Skrivelserna bifogas.

Enligt länsstyrelsens mening har det fria handredskapsfisket, vad gäller Vättern inom Jönköpings län, inte medfört ett ökat slitage på naturen eller andra störningar i naturmiljön. Länsstyrelsen har därför inte behövt använda sig av naturvårdslagen i detta sammanhang.

Yrkesfiskare och fiskevattenägare har inte lämnat uppgift till länsstyrelsen om skadeverkningar eller olägenheter på grund av det fria handredskapsfisket.

Tidigare uppläts inte fiske på enskilt vatten till allmänheten. Det fria handredskapsfisket har, som VFF påpekar, gjort strandfiske efter bl a harr tillgängligt för sportfiske.

Bert Ove Andersson
Länsfiskekonsulent

Bilaga:

Remisshandlingar

REMISS

1991-09-10

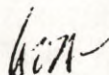
380-7657-91

Enligt sändlista

Konsekvenserna av det fria handredskapsfisket

Sedan den 1 maj 1985 är handredskapsfiske fritt i bl a hela Vättern. Fiskeriverket har fått i uppdrag av regeringen att utreda konsekvenserna av detta fiske och har med anledning härav sänt en förfrågan till länsstyrelsen vad avser förhållanden i den del av Vättern som ligger inom Jönköpings län.

Ni får härmed möjlighet att inkomma med synpunkter till länsstyrelsen senast den 18 oktober 1991. Kopia av fiskeriverkets remisshandling bifogas.

Bert-Ove Andersson
Länsfiskekonsulent

Sändlista

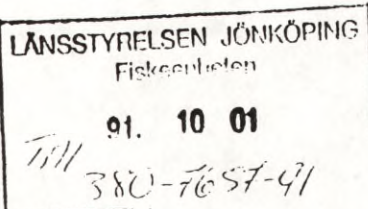
Vätterns fiskareförbund,
c/o Zeth Rylander, Nedre Starbäck, 566 00 HABO

Vätterns fritidsfiske- och fiskevårdsförbund,
c/o Rune Lindkvist, Hultets skola 4024, 546 95 KARLSBORG

Jönköpings läns fiskevattenägareförbund,
Box 2116, 550 02 JÖNKÖPING

Sportfiskarnas Jönköpingsdistrikt
c/o Bengt Larsson, Smultronvägen 52, 331 43 VÄRNAMO

Jönköpings kommun
Stadsarkitektkontoret, 551 89 JÖNKÖPING

Till
Bert Ove Andersson
Fiskeenheten
Länsstyrelsen i Jönköpings
län

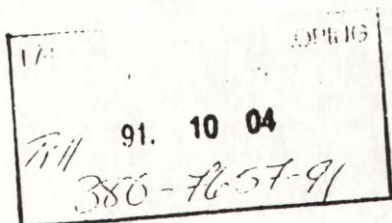
Konsekvenserna av det fria handredskapsfisket.

Under den tid som handredskapsfisket varit fritt i Vättern har inte något ökat slitage på naturen kunnat konstateras. Inte heller har några störningar i naturmiljön i övrigt kommit till stadsarkitektkontorets kännedom.

Kontakt har även tagits med fritidsförvaltningen och parkkontoret, som inte heller har kännedom om några negativa konsekvenser för naturmiljön. Fritidsförvaltningen uttrycker däremot önskemål om att fritidsfisket i kommunen utvecklas.

Stadsarkitektkontoret, Jönköping 1991-09-24

Bo Lindén
Bo Lindén

Länsstyrelsen i Östergötlands län
581 86 Linköping

Länsstyrelsen i Jönköpings län
551 86 Jönköping

Dnr: 380-10835-91 resp
380-7657-91

Betr konsekvenser av det fria handredskapsfisket.

Vätterns Fritidsfiske- och Fiskevårdsförbund, VFF, får härmed inkomma med yttrande enligt begäran.

Utfallet av det fria handredskapsfisket är för Vätterns del enbart positivt.

Vätterns strandregion är så karg, (sten och sand), samt så utsatt för påverkan från is och sjögång att slitage från rubr kan förbises.

Skyddsvärt fågelliv förekommer ej heller i någon större omfattning i strandregionen.

Samma sak gäller yrkesfisket, som inte i någon högre grad använder denna.

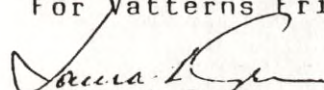
Däremot har ett enastående vatten blivit tillgängligt för en sportfiskeintresserad allmänhet, som t ex kan fiska harr ur ett unikt och tåligt bestånd utan att trängas.

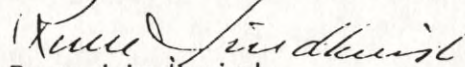
Vättern är dessutom södra Sveriges enda lokal med naturligt harrbestånd.

Harren saknar dessutom kommersiellt värde så att ingen konkurrens med yrkesfisket kan uppstå.

Jönköping/Karlsborg den 1 oktober 1991

För Vätterns Fritidsfiske- och Fiskevårdsförbund

Lennart Grann
Ordförande

Rune Lindkvist
Sekreterare

LÄNSSTYRELSEN
KALMAR LÄN

391 86 KALMAR
länsfiskekonsulent
H-K Molander

YTTRANDE
1991-10-29

380-8946-91

FISKERIVERKET

Fiskeriverket Ink 1991 -11- 04
Box 2565
403 17 Göteborg

Ad nr 349-1315-91

Konsekvenserna av det fria handredskapsfisket.
Remiss 1991-08-23 dnr 349-1315-91

Sedan länsstyrelsen anmodats yttra i sig i rubricerade ärende får länsstyrelsen överlämna infordrade yttranden från fiskets olika organisationer i Kalmar län samt anföra följande.

Inledningsvis vill länsstyrelsen erinra om att dåvarande fiskenämnden i Kalmar län vid olika tillfällen efter det lagen om det fria handredskapsfisket trädde i kraft 1985 har redovisat en rad olägenheter som har drabbat framförallt yrkesfisket. Fiskenämnden har allt sedan 1985 också tagit upp olägenheterna i sina verksamhetsberättelser.

Länsstyrelsen vill också påminna om att omedelbart efter det att det fria handredskapsfisket infördes beslutade länsstyrelsen om att införa fredningszoner runt alla fasta fiskeredskap. Detta beslut överklagades till regeringen och fick rivas upp.

I rubricerade remiss önskar fiskeriverket information om det fria handredskapsfisket har inneburit ett ökat slitage på naturen i länet och om länsstyrelsen i så fall har begagnat sig av naturvårdslagen för att skydda vissa känsliga områden. Rapporter om ökat slitage genom det fria handredskapsfisket har ej inkommit till länsstyrelsen, men sådant slitage kan för den skull inte helt uteslutas.

Fiskeriverket önskar också synpunkter på effekter på sjöfågelfaunan. Underhand har från markägare och några ideella föreningar inkommit rapporter om att fritidsfiskarna förorsakat störningar på fågellivet. Länsstyrelsen har sedan det fria handredskapsfisket infördes med stöd av naturvårdslagen genomfört en omfattande revidering av tidigare fågelskyddsområden i skärgården. Några polisanmälningar mot överträdelse av förbuden känner länsstyrelsen inte till.

Lantbruks- och Fiskekontoret	Postadress 391 86 Kalmar	Besöksadress Ölandsgratan 17 Kalmar	Telefon 0480-977 00 Direkt	Telefax 0480-294 92	Postgiro 6 88 09-3
Utkalkylerings- kontoret i Västervik	Postadress 391 86 Kalmar	Besöksadress Östra Kyrkogatan 53	Telefon 0490-133 90	Telefax 0490-328 34	

Slutligen vill fiskeriverket få länsstyrelsens allmänna bedömning över eventuella skadeverkningar och olägenheter för berörda fiskevattensägare och yrkesfiskare samt det ökade sportfiskets betydelse för rekreationen belyst. Det är främst dessa fiskeriverkets önskade bedömningar som gjort att länsstyrelsen lämnat ut ärendet på remiss till fiskeorganisationerna.

Svar på remissen har inkommit från Norra Kalmar läns fiskareförbund samt från Södra Kalmar läns Kustfiskareförbund, som helt stöder vad norra förbundet anfört. Dessa remissvar bifogas detta yttrande. Ölands fiskareförbund och Sportfiskarena har ej besvarat remissen.

I remissvaren framförs mycket stark kritik mot den genomförda reformen och man ger en rad exempel på alla olägenheter som drabbat yrkesfisket. Avslutningsvis anför man att reformen om fritt handredskapsfiske borde upphävas.

Länsstyrelsen är övertygad om att fiskeriverket väl känner till alla de olägenheter som drabbat framförallt länets yrkesfiskare i skärgården. Av denna anledning vill länsstyrelsen direkt gå in på vad som borde göras för att lindra effekterna av det fria handredskapsfisket - länsstyrelsens styrelse har enhälligt avstyrkt ett fritt handredskapsfiske alltsedan denna fråga först aktualiserades i ett remissvar 1979-05-28 över betänkandet "Fiska på fritid" (SOU 1978:75). Länsstyrelsen utgår från att reformen inte kan rivas upp.

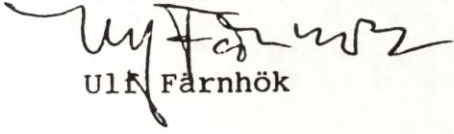
I förarbetena till det fria handredskapsfisket framhöll jordbruksministern vid ett flertal tillfällen att nuvarande 100-meters skyddszon kring större fasta redskap skulle omfatta alla yrkesfiskeredskap som var utmärkta. Länsstyrelsen vill med kraft framhålla att i vart fall alla fasta redskap, som är utmärkta ska skyddas av en 100-meters skyddszon. Detta förutsätter att antingen länsstyrelsen när man beslutar om en sådan zon får föreskriva hur utmärkning ska ske, eller att fiskeriverket skyndsamt verkar för att ett allmänt vedertaget utmärkningssystem fastställs.

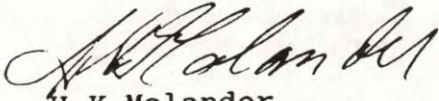
Med hänvisning till remissvaren får länsstyrelsen föreslå att de fastigheter som berörs av reformen får sitt taxeringsvärde nedsatt med tanke på att den enskilda fiskerätten beskurits och därmed fastighetsvärdet och nyttjanderätten minskat. En justering av taxeringsvärdet är i synnerhet motiverad om de förhandlingar om utökade ersättningsnormer, som pågår ej ger de för fastighetsägarna önskade resultatet.

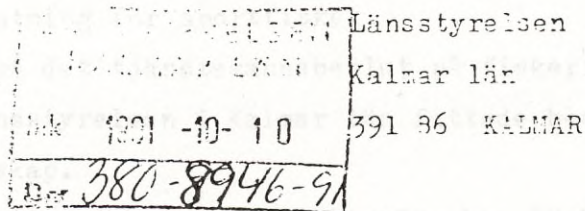
Som tidigare nämnts har sportfiskarens organisation i länet avstått från att yttra sig i ärendet. För sportfiskets vidkommande är det uppenbart att reformen upplevs som synnerligen positiv.

Det kan nämnas att de organiserade sportfiskarna vid flera tillfällen när yrkesfisket och sportfisket haft gemensamma överläggningar framfört att man har full förståelse för yrkesfiskarens problem med det fria handredskapsfisket. Speciellt har man reagerat på att ersättning för intrånget ej utgått. Det man från sportfiskarna i länet emellertid motsätter sig är en skyddszon kring fasta redskap. Det var ju också sportfiskarna som överklagade länsstyrelsens beslut 1985 om skyddszon.

I handläggningen av detta ärende har Ulf Färnhök, Göran Andersson, Arnold Samuelsson och Hans-Kristian Molander deltagit. I den slutliga handläggningen har länsrådet Ulf Färnhök beslutat med länsfiskekonsulent Hans-Kristian Molander som föredragande.

Ulf Färnhök

H-K Molander

Enligt riksdagsbeslut skall en utvärdering ske av reformen om fritt hanredskapsfiske, som trädde i kraft den 1 maj 1985.

Med anledning härav vill NKLF avge följande yttrande: Inledningsvis konstaterar förbundet att reformen fick de negativa konsekvenser som vi påtalade. Konkurrens om fisketillgångarna, söndertrasade och sönderkörda redskap, ökat tjuvfiske, störningar i jaktutövningen och förslitning av enskild mark är ett axplock av det reformen orsakat.

Vi anser att beslutet var ett intrång i det enskilda ägandet, och delar ej den uppfattning som dåvarande jordbruksministern hävdade, att det var en utökning av allemansrätten.

Förbundet delar ej den åsikten, därför att allemansrätten tillkom för att torpare och backstugusittare utan lov fick beträda annans mark för att komma till sina hem. Att då som gjordes hävda att reformen var en utökning av densamma, bör således sakna all grund.

Vad ersättningsfrågan beträffar, konstaterar förbundet att Sverige inte längre är en rättsstat. Det finns inga spärrar mot offentligt maktmissbruk, och ingen likhet inför lagen. Medborgare är underkastade lagar men ej de styrande. Utsätts någon för övergrepp från myndigheterna, finns det i dag knappast något hopp om att han eller hon får upprättelse.

I dag tycks de flesta acceptera att makt är rätt. Regering och riksdag börjar bli omedvetna om sådant som förr satt i ryggmärgen, nämligen att den enskildes rätt måste skyddas.

Efter att ha tagit del av beslut i fiskeristyrelsen på krav om ersättning som handlagts på enheten för fritidsfiske och fiskevård, är förbundets uppfattning den som ovan anförts.

Har de krav på ersättning som våra medlemmar framställt behandlats med den objektivitet man bör förvänta sig?

Frågan är berättigad, när man från den enheten i massmedia påtalat, att yrkesfisket är en belastning för sportfisket.

Anmärkningsvärt är också det tjänstemannabeslut på fiskeristyrelsen, som upphävde det av länsstyrelsen i Kalmar län fattade beslutet om skyddszon för alla fasta redskap.

Motiveringen var att detta var obehövt, tyvärr har förbundets medlemmar fått vidkännas de ekonomiska konsekvenserna av beslutet.

I Prop. 1984/85 :107, vill vi peka på två tunga instanser, nämligen Domänverket och Svea hovrätt, som i sina remissvar hade avvikande mening.

Domänverket ansåg att reformen var att betrakta som ett ingrepp av expropriativ natur. Fiskevattenägarna skulle därmed vara berättigade till ersättning enligt reglerna i expropriationslagen.

Svea Hovrätt anförde bl.a. att det måste befaras att åtskilliga strandområden med gott fiske, särskilt i närheten av större tätorter, kommer att i samband med fisket bli föremål för en nedslitning, som går utöver vad fastighetsägaren enligt allemansrättsliga regler är skyldig att tåla.

I samband med beslutet om reformens ikraftträdande, gavs utländska medborgare samma generösa rätt till handredskapsfiske som svenska.

Förbundet har svårt att förstå varför våra medlemmar, vars utkomst är beroende av fisketillgången, även skall tåla intrånget från utländska medborgare utan att få ersättning. Vi frågar oss, och det med rätta, hur situationen blir då vi ev. blir medlemmar i E.G.

En levande skärgård förutsätter att där finns ett yrkesmässigt fiske. Detta har poängterats av politiker och tjänstemän i många sammanhang. Glesbygdsdelegationen har som målsättning att hela Sverige skall leva. Tyvärr måste vi från förbundets sida ifrågasätta om det finns ambition att förverkliga dessa mål. Om så är fallet borde nämnda reform aldrig ha genomförts.

I vårt län har en väl fungerande organisation genom fiskets försorg byggts upp på såväl den ekonomiska, som fackliga sidan. För att detta skall bli bestående är tillgången på fisk och en någorlunda intakt fiskarkår en förutsättning.

Fiskets folk har alltid fått leva med varierande tillgång på fisk och därtill hörande lönsamhet. Goda år varvas med mindre goda och kompenseras av dem som bor och verkar i skärgården.

Att då som gjordes 1995, genom politiska beslut medvetet försämra de ekonomiska förutsättningarna, anser förbundet vara beklagligt.

Vi frågar oss också vad det varit för mening i att bilda fiskevårdsområde och att lägga ned tid och pengar på detta. I och med att ingen kontroll finns på fångsterna och antalet fiskande, har idén gått förlorad.

Ett råd som många skärgårdsbor fått är att satsa på turism. Men med fritt fiske och tillgång till skärgården med allemansrättens hjälp finnes inget att få betalt för.

I många grundområden som tidigare varit i det närmaste jungfruliga är numera yrkesmässigt fiske mer eller mindre utslaget.

Ålfisket som har stor ekonomisk betydelse, är som bäst när fritids- och semesterfolkets framfart är som intensivast.

Söndertrasade och skadade redskap är legio, och många tvingas sluta med fisket för att inget får vara i fred.

Noteras bör att det skydd som medborgarna i samhället har inte gäller skärgårdsbor, ty det ankommer på den yrkesfiskare som får redskap skadade i någon form, bevaka desamma och ta fast den som orsakat skadan.

Hur en fiskare som exempelvis har ett hundratal fasta redskap skall kunna bevaka dessa bör de tjänstemän som utformat reglerna besvara.

Överträdelser i form av trolling på enskilda vatten ökar alltmer. Enligt bekräftade uppgifter köps allt starkare linor för att, när dragen fastnar i utsatta redskap, dessa inte skall gå förlorade.

Utländska fiskare kommer hit i allt större antal, främst från Tyskland. Anmärkningsvärt är också att när turistorganisationerna i sin reklam utomlands använder sig av reformen för att locka hit turister, ej informerar om skyldigheterna.

Förbundet kan peka på konkreta fall där tyska medborgare kommit hit i husbilar utrustade med frysboxar och gummibåtar. Man har fiskat kontinuerligt, fileat och fryst fisken, och på så sätt finansierat semestern. I ett fall sumpades fisken och en bil direkt från Tyskland kom hit och hämtade fångsten, som var av betydande storlek. Uppgifter om upphittad fisk både ute i skärgården och i sopmajor, de dagar då fångsten blivit större än vad den fiskande kunnat ta hand om finns. De här uppräknade exemplen, bör tillräckligt belysa hur negativ reformen varit.

Förbundet vill påminna om i och med att en översyn av reformen sker, att majoriteten vid reformens tillkomst ej var så stor. En av de organisationer som företräder skärgården, fick vid en uppvaktning muntligt löfte från ett av de partier som röstade för förslaget, att om det visade sig att de negativa effekterna blev för stora skulle man ompröva beslutet. Förbundet anser det är hög tid att göra detta nu.

Är det så att regering och riksdag har som målsättning att behålla en lovande skärgård och ett fortsatt yrkesfiske i framtiden. skall reformen om fritt handredskapsfiske upphävas.

Detta är en förutsättning om de medlemmar förbundet företräder i fortsättningen skall kunna bedriva ett lönsamt fiske på de vatten de äger och förvärvat på lagligt sätt.

Västervik den 9/10 1991

Anders Looström

Anders Looström

ordf. i Norra Kalmar läns fiskareförbund

Bilaga 2

LÄNSSTYRELSEN KALMAR LÄN
Ink 1991 -10- 16
Dnr 380-8946-91

Saltvik 911012

Södra Kalmar läns fiskarförbund.

Ang. remiss fria handredskapsfisket.

Vi har tagit del av norra Kalmar läns fiskarförbunds skrivelse ang. det fria handredskapsfisket och stöder den till fullo. Sålunda antager vi den som vår egen.

Södra Kalmar läns fiskarförbund
Ordf.

R. Karlsson

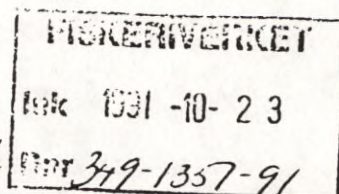

LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN
Fiskeenheten

YTTRANDE
1991-10-22

385-5475-91

Fiskeriverket
Box 2565
403 17 GÖTEBORG

Konsekvenserna av det fria handredskapsfisket.
Dnr 349-1351-91.

Länstyrelsen har begärt in yttranden i ärendet från Svenska Sydkustfiskarnas Centralförbund, Skåne- Blekinge Fiskerättsägarförbund samt Blekinge Sportfiske- och fiskevårdsförbund.

Yttrande har endast inkommit från Blekinge Sportfiske- och fiskevårdsförbund, se bilaga. Övriga remissinstanser har under hand meddelat att de inte har några erinringar i ärendet.

Inga rapporter har inkommit om att det fria handredskapsfisket skulle ha medfört något nämnvärt ökat slitage på naturen. Av denna anledning har inte några särskilda skyddsåtgärder vidtagits.

Fågelskyddsområdena längs kusten täcker tämligen väl de skyddsvärda områdena. Bestämmelserna respekteras i stort sett som tidigare, vilket ger fåglarna erforderligt skydd.

Det fria handredskapsfisket vid kusten har inte medfört några väsentligt ökade störningar på fågellivet i Blekinge.

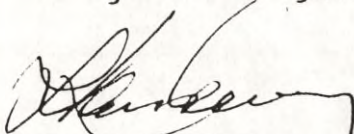
Som en följd av det fria handredskapsfisket har sportfisket ökat vid kusten. Fisket sker nu över större vattenområden och vid kustavsnitt som inte tidigare varit tillgängliga för fiske.

Den ökade tillgängligheten och enkelheten i fisket upplevs som mycket positivt av allmänheten.

Sportfiskets sociala betydelse har också ökat genom att allt flera använder sig av sportfiske för rekreation och avkoppling.

I Blekinge har sportfisketurismen ökat kraftigt under senare år. En del av denna ökning kan med stor sannolikhet härledas till det fria fisket. Härigenom tillförs länet även ökade inkomster av turismen.

Konflikterna i samband med det fria handredskapsfisket vid kusten har varit få och i det närmaste försumbara. Vare sig yrkefiskets- eller fiskevattenägarnas organisationer i länet har haft några allvarliga erinringar.

Hans I Svensson
Länsfiskekonsulent

Kopia till: Svenska Sydkustfiskarnas Centralförbund
Skåne-Blekinge Fiskerättsägareförbund
Sveriges Sportfiske- och fiskevårdsförbund
Miljövårdsenheten

Blekinge Sportfiske- och fiskevårdsförbund.
1991-10-08

Länstyrelsen i Blekinge län
Fiskeenheten

371 86 Karlskrona

Konsekvenserna av det fria handredskapsfisket.

Länstyrelsens fiskeenhet har bitt oss om ett yttrande över fiskeriverkets skrivelse om konsekvenserna av det fria handredskapsfisket.

Blekinge Sportfiske- och fiskevårdsförbund redovisar härmed sina synpunkter och erfarenheter under tre rubriker: sportfiskets omfattning, förhållandet till fiskevattensägare och yrkesfiskare samt effekter på naturen:

Sportfiskets omfattning.

Sportfisket har med största säkerhet ökat något som följd av det fria handredskapsfisket. Sportfiske är en vanlig och omtyckt fritidssyssla i hela landet och framför allt i kustlänen.

De mer aktiva sportfiskarna har knappast ökat antalet tillfällen de utövar sin hobby, men det fria handredskapsfisket har givit dem tillfälle att uppsöka vatten de tidigare inte kunnat fiska i. Detta innebär att utövandet har spritts över större kustavsnitt än tidigare.

De som fiskar mera sällan och framför allt turister i länet har naturligtvis upplevt de ökade möjligheterna, och framför allt den ökade enkelheten, att ägna sig åt fiske som någonting mycket positivt.

Båtturister har naturligtvis ansett det vara en viktig förenkling att de kunnat fiska i samband med strandhugg. Rekreativsvärdet av vistelsen har därmed kunnat öka.

Utländska turister har fått ökade möjligheter att fiska i Blekinge, vilket har medfört att de förlängt sin vistelse i länet och därmed tillfört länet ökade inkomster av turismen.

Förhållandet till fiskevattenägare och yrkesfiskarna.

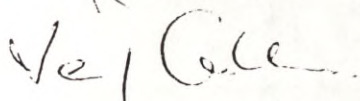
Vi har inte noterat några allvarliga motsättningar mellan olika intressegrupper till följd av det fria handredskapsfisket. Eftersom fisketrycket spritts över större vattenytor torde anledningarna till motsättningar snarast ha minskat.

Effekter på naturen.

Just genom att fisket spritts över större områden har knappast något ökat slitaget kunnat noteras. Vår uppfattning är att de fiskande visar stor respekt för bl. a. fågelskyddsområden. Vi har inte noterat några olägenheter från naturvårdssynpunkt.

Sammanfattningsvis anser vi att möjligheterna att utöva fiske som hobby ökat och att det fria handredskapsfisket framför allt lett till avsevärda förenklingar för utövarna, framför allt för turister. Fiskets rekreativvärde har därigenom kunnat öka. Detta har kunnat ske utan större motsättningar mellan olika intressegrupper. Genom att aktiviteterna kunnat spridas över större områden har det fria handredskapsfisket inte medfört någon allvarlig ökning av slitaget på naturen.

Enligt uppdrag

Leif Colleen
sekreterare i Blekinge Sportfiske- och fiskevårdsförbund

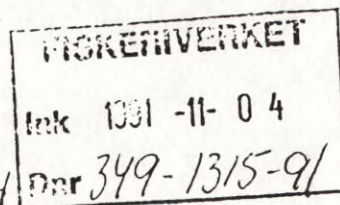
LÄNSSTYRELSEN
ÄLVSBORGS LÄN
Lantbruksenheten
Leif Lettesjö, ML

YTRANDE

1991-11-01

381 7126-91

Fiskeriverket
Box 2565
403 17 GÖTEBORG

Konsekvenserna av det fria handredskapsfisket

Länsstyrelsen har i rubr ärende samrått med representanter för yrkesfiskarna i Vänern, fiskevattenägareförbundet i norra Älvsborg, Vänerens sportfiskeförening, Dalslands ornitologiska förening, Åmåls och Melleruds kommuner.

Sammanfattande för synpunkterna från ovanstående är att det fria handredskapsfisket inte inneburit några nämnvärda olägenheter för de intressen som företrädarna representerar. Anledningen härtill kan gå att finna i det förhållandet att handredskapsfisket även tidigare tillämpats fritt i Vänerens Älvsborgsdel. En följd härav blir givetvis också att sportfiskets betydelse ur rekreationssynpunkt endast ökat marginellt.

Bertil Berntsson
Bertil Berntsson

Leif Lettesjö
Leif Lettesjö

POSTADRESS
462 82 VÄNERSBORG
502 32 BORÅS

GATUADRESS
Kungsgatan 17
Österlånggatan 47

TELEFON
0521 / 704 00
033 / 13 73 40

TELEFAX
0521 / 701 30
033 / 13 08 84

POSTGIRO
3 51 85-8

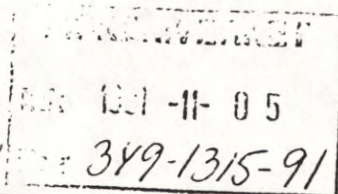
LÄNSSTYRELSEN
I SKARABORGS LÄN

1 (3)

1991-10-29

230-13359-91

Fiskeriverket
Box 2565
403 17 GÖTEBORG

Konsekvenser inom Skaraborgs län av det fria handredskaps-
fisket

Ert dnr 349-1315-91

Fiskeristyrelsen önskar information om effekter av det fria handredskapsfisket i Vänern och Vättern inom Skaraborgs län enligt följande:

1. Om det inneburit ett ökat slitage.
2. Om länsstyrelsen använt naturvårdslagen för att skydda vissa känsliga områden.
3. Om länsstyrelsen har ytterligare erfarenheter av effekter på sjöfågelfaunan.
4. Länsstyrelsens allmänna bedömning av vilka konsekvenser det medfört för länet.

Länsstyrelsen lämnar följande svar:

1. Trycket har ökat inom naturreservatet Nötön-Åråsviken i och med det fria handredskapsfisket. Under 1991 har 3 st misslyckade fiskgjusehäckningar noterats i området. Problemet gäller främst gäddfiskare på våren.

Det är en klar försämring för djurlivet i reservatet.

En ökad andel trailerbunden båttrafik ger problem lokalt i känsliga områden.

Ökad information och tillsyn behövs, särskilt under våren.

2. Hittills har naturvårdslagen inte använts för att skydda känsliga områden mot bakgrund av det fria handredskapsfisket.

Flera skärgårdsområden i Vänern har skyddats med stöd av 14 och 19 §§ naturvårdslagen både före och efter det fria handredskapsfisket.

3. Ytterligare erfarenheter finns ej att redovisa.

1991-10-29

230-13359-91

4. Efter kontakter med yrkesfiskare och fiskevattenägare i Vänern och Vättern kan konstateras att det fria handredskapsfisket inte inneburit några egentliga förändringar mot tidigare. Endast en något ökad sportfiskeaktivitet har förmärkts inom vissa områden på det enskilda vattnet. Snarare är det så att det fiske som tidigare bedrevs på enskilt vatten i Vänern och Vättern genom reformen lagligförklarats.

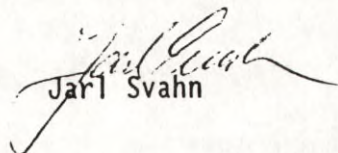
Liksom före reformen förekommer det även nu att utestående fiskeredskap ibland skadas av den fiskande allmänheten. Oftast är det trollingfiskare som med sina redskap kör in på enskilt vatten och fastnar i redskapen. Detta problem får dock lastas på den snabba utvecklingen av trollingfisket i både Vänern och Vättern. De fiskandes ringa kunskap om trollingfiske på enskilt vatten samt den dåliga kunskapen om utmärkningsbestämmelserna är bidragande orsaker.

För övrigt kan konstateras att det fria handredskapsfisket i Vänern och Vättern inte medfört några större olägenheter för fiskevattenägarna och yrkesfiskarna.

Det fria handredskapsfisket har lokalt orsakat problem i känsliga områden.

Länsstyrelsen bedömer att problemen bör kunna lösas med ökad information och tillsyn från fritidsfiskarnas organisationer, fiskeriverket och länsstyrelsen.

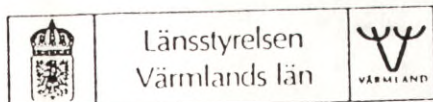

Mats Johansson

Jarl Svahn

Kopia till

SKNF
SNV
akten
MJ
JS

BE

YTIRANDE

1991-10-31

383-11039-91

Enhet

Fiskeenheten
Handläggare, direkttelefon

U Widén 054-19 78 40

Fiskeriverket
Box 2565
403 17 GÖTEBORG

1991-08-01

349-1315-91

Konsekvenserna av det fria handredskapsfisket i Väneren
(Fiskeriverkets remiss 1991-08-23, dnr 349-1315-91)

Fr o m den 1 maj 1985 är handredskapsfisket fritt även på enskilt vatten i Väneren. Det innebär enligt gällande bestämmelser att såväl svenska som utländska medborgare får fiska fritt på enskilt vattenområde med metspö, kastspö, pilk och liknande redskap som är utrustat med lina och krok. Redskapet får dock inte ha mer än tio krokar. Ej heller får fiskemetoden som sådan kräva användning av båt. Det innebär att utter- och trollingfiske inte ingår i det fria handredskapsfisket.

Endast ca 8% av Vänerens totala vattenareal (555 000 ha) utgörs av enskilt vatten. Det innebär att de fiskerirättsliga förhållandena med huvudsakligen allmänt vatten är av stor positiv betydelse ur fritidsfiskets synpunkt. Tyvärr är stora enskilda vattenområden blockerade av vattenvegetation, i första hand bladvass, vilket hindrar fiske från stranden. För att kunna disponera det fria handredskapsfisket är man därför ofta beroende av båt.

Före införandet av det fria handredskapsfisket bedrevs med all sannolikhet visst sådant fiske utan särskilt tillstånd på enskilt vatten. Fiskerättsägarna har i det sammanhanget inte i någon större omfattning hävdat sina rättigheter, då de sannolikt inte uppfattat handredskapsfisket som något menligt intrång i sitt eget fiske eller att det inneburit något negativt från fiskevårdssynpunkt. Fiskeenheten känner i vart fall inte till något fall där handredskapsfiskare före år 1985 har blivit anmäld för olovligt fiske.

Viss olägenhet har från och till inrapporterats från yrkesfiskare som bedriver fiske med fast redskap. Det händer nämligen ibland att handredskapsfiske bedrivs alltför nära utestående fasta redskap och beten krokar fast i ledarmar och fiskhus. Sådana incidenter kan dock inte betecknas som något omfattande problem.

Postadress
651 86 KARLSTAD

Besöksadress
Residenstorget 1
Tingvallagatan 10

Telefon
Växel 054-197000
Direktnr se ovan

Telex
66198
LSTVARM S

Telefax
054-150650 Residenstorget 1
054-157780 Tingvallagatan 10

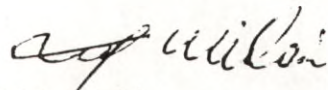
Postgiro
6 88 16-8

Det finns ett skydd för ett alltför närqånget krokfiske i detta sammanhang. Enligt 33 d § lagen (1950:596) om rätt till fiske råder förbud mot fiske med krokredskap närmare än 100 meter från vissa fasta redskap i de vatten där varje svensk medborgare får fiska med sådana redskap. Detta skydd måste även komma ifråga på enskilt vatten i Vänern i och med att handredskapsfiske (krokfiske) är fritt sedan år 1985. Dock måste det fasta redskapet vara utmärkt på ett speciellt sätt.

Det fria handredskapsfisket i Vänern, inom Värmlands län, har heller inte inneburit ett sådant ökat slitage på naturen att länsstyrelsen tvingats begagna sig av naturvårdslagen för att skydda vissa känsliga områden.

Genom tillkomsten av stiftelsen Laxfond Vänern finns mycket goda förutsättningar att ytterligare utveckla ett attraktivt sportfiske för turism och rekreation. Målsättningen är bland annat att genom ökade utsättningar av smolt åstadkomma Europas största lax- och öringsjö.

Det helt dominerande sportfiskeredskapet efter Vänerns lax och öring är den s k trollingfiskemetoden, alltså släpfiske från båt. Som tidigare nämnts ingår inte trollingfisket i det fria handredskapsfisket på enskilt vatten utan är endast tillåten på allmänt vattenområde för varje svensk medborgare. Utlänning måste emellertid ha särskilt tillstånd för att få trollingfiska. Det fria handredskapsfisket på enskilt vatten är avslutningsvis ett viktigt komplement för ett varierat utbud av sportfiske i Vänern.

Ulf Widén
Fiskerikonsulent

Kopia
Länsstyrelsen i Älvsborgs län, Leif Lettesjö
"- Skaraborgs län, Jarl Svahn

YTTRANDE

1991-10-24

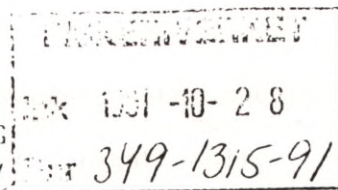
385-7129-91

LÄNSSTYRELSEN
I ÖREBRO LÄN

MILJÖENHETEN

Fiskeriverket
Box 2565
403 17 GÖTEBORG

Konsekvenserna av det fria handredskapsfisket
349-1315-91

Länsstyrelsen får som svar på fiskeriverkets remiss 1991-08-23 lämna följande synpunkter på rubricerat ärende.

Natur - djurliv

Länsstyrelsen har den uppfattningen att någon påtaglig förändring av slitage på naturen eller störning av djurlivet har inte inträffat som en följd av det fria handredskapsfisket i länets del av Hjälmaran och Vättern.

Skälet till att ökat tryck inte uppstått torde för Hjälmarans del vara att flertalet öar har sådana strandförhållanden att fiske från land är ointressant. För Vätterns del har det fria handredskapsfisket ersatt ett tidigare fiske mot fiskekort och sannolikt inte ökat alltför mycket i omfattning. Även här torde fisket från land vara obetydligt i förhållande till fisket från båt.

Länsstyrelsen har inte fattat några beslut om naturreservat eller fågelskyddsområden, som är motiverade av det fria handredskapsfisket. Däremot ingår sedan tidigare en stor del av norra Vätterns öar i ett naturreservat "Norra Vätterns skärgård". Några få öar och en vik av Hjälmaran är också skyddade som naturreservat sedan lång tid. Slitaget på lavhällar och annan vegetation i dessa skyddade områden kan med säkerhet hänföras till besökare med annat huvudintresse än att bedriva sportfiske.

Fiske

Införandet av det fria handredskapsfisket har medfört att omfattande fiskeområden i Hjälmaran och Vättern blivit tillgängliga för allmänhetens fiske. Reformen har medfört en spridning av fiskeaktiviteterna men knappast orsakat någon nämnvärd ökning av det totala fisketrycket i sjöarna.

Någon påtaglig ökning av olägenheter för berörda fiskevattensägare och yrkesfiskare har ej skett enligt länsstyrelsens bedömning.

I Vätterns norra del är två fiskevårdsföreningar verksamma vilka före reformen hade betydande inkomster av fiskekortsförsäljning. Dessa medel användes uteslutande till årliga utsättningar av gösungar. Efter reformens ikraftträdande har föreningarna haft blygsamma inkomster som medfört att gösutsättningar ej utförts fram till år 1990. Gösfisket inom området var mycket givande

POSTADRESS
70186 ÖREBRO

BESÖKSADRESS
STORGATAN 23

TELEFON
VÄXEL 019-19 30 00
193848
DIREKTR _____

TELEFAX
019-13 82 06
POSTGIRO
3 5188 - 2

under 1970-80-talet. Under senare år har gösfångsten succesivt minskat. För närvarande erhålles gös enbart sporadiskt vid fiske. Statsbidrag till gösutsättningar har utgått enligt SFS 1985:145 med sammanlagt 17.000:- kronor som möjliggjort utsättning av gös under åren 1990 och 91. För att upprätthålla ett gott gösfiske inom området krävs enligt länsstyrelsens mening årliga utsättningar av gösungar. Möjligheter att erhålla statsbidrag måste även i framtiden föreligga för att finansiera kostnaden för åtgärden.

Kurt Dahlquist
Kurt Dahlquist
Länsfiskekonsulent

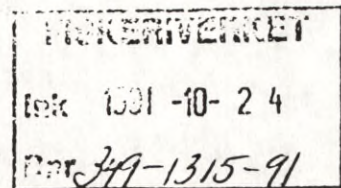
LÄNSSTYRELSEN
Västmanlands län
Fiskeenheten
Jerker Forslin
Tel 021-19 57 72

REMISSVAR

1991-10-23

383-8602-91

Fiskeriverket
Box 2565
403 17 GÖTEBORG

Konsekvenserna av det fria handredskapsfisket
Er remiss 1991-08-23, dnr 349-1315-91

Sammanfattning

Länstyrelsen bedömer att det fria handredskapsfisket inte medfört ökat slitage på naturen. Yrkesfiskarna och fiskevattensägarna har inte heller sett några negativa effekter som kan relateras till lagändringen. Sportfisket har tillförts stora vattenområden som skapat goda förutsättningar till varierat fiske och rekreation.

Allmänt

Fiskeriverket har begärt information från länstyrelsen beträffande eventuellt slitage på naturen, skadeverkningar eller olägenheter för fiskevattenägare och yrkesfiskare. Även reformens betydelse för sportfiskarna skulle belysas. Länstyrelsen har därför berett berörda organisationer och kommuner möjlighet att yttra sig. Därvid har tre av fiskets fyra organisationer och en av fem kommuner besvarat remissen inom föreskriven tid. Samrådsyttrande har inhämtats från länstyrelsens enhet för naturvård och miljöskydd. Remissvaren bifogas.

./.

Slitage på naturen

Lagen om fritt handredskapsfiske har inte medfört att fiskefrekvensen ökat på sådant sätt att märkbara negativa förändringar skett på naturen. Fisket har heller inte varit skäl till att förordna om skydd för känsliga områden.

Det bör noteras att de områden som lagen i detta sammanhang avser till stor del varit upplåtna för fiske även före lagändringen men då genom försäljning av fiskekort. Priserna på fiskekortet var låga och utgjorde av den anledningen inget hinder för de fiskande vilket medfört att fiskandefrekvensen även förut var hög.

LÄNSSTYRELSEN
Västmanlands län
Fiskeenheten

REMISSVAR

1991-10-23

Skadeverkningar och olägenheter

Skador och olägenheter för yrkesfiskare och fiskevattenägare kan inte relateras till det fria handredskapsfisket.

Här skall nämnas att länsstyrelsens bedömning avser enbart Västmanlands läns delar av Mälaren och Hjälmaren. Från Mälarens östra delar, som den förutvarande fiskenämnden hade verksamhetsområde över t o m juni 1991, rapporterades ofta problem med framförallt trollingfiskare. Dessa ansåg att fiskemetoden räknades in i det fria handredskapsfisket. Även gränserna för det s k enskilda frivattnet, där trolling är tillåtet, "flyttades" av dessa utövare ofta in på de enskilda vattenområdena. Det finns således ett visst samband mellan det fria handredskapsfisket och olägenheter för yrkesfiskare och fiskevattenägare i dessa områden. Polisiära och informativa insatser kan dock minska dessa olägenheter.

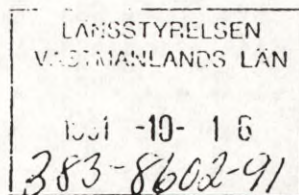
Fiskevattenägarna framhåller i remissvaret att det är otillfredsställande med den ersättning som utgått som kompensation för förlorade inkomster.

Sportfisket

Av ovan nämnda framgår att någon större ökning i fisket inte kan noteras. Två av landets största sjöar står nu öppna för det fria fisket. Sportfiske och rekreation är två begrepp som är starkt sammankopplade. Genom reformen medges ytterligare utveckling för att tillgodose det svenska sportfisket och därmed även rekreationsdelen.

Jerker Forslin
Länsfiskekonsulent

Länstyrelsen Västmanlands län
Fiskeenheten

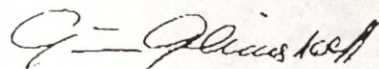
Att: Jerker Forslin

Remiss ang konsekvenserna av det fria handredskapsfisket.

Sportfiskarnas Västmanlandsdistrikts styrelse har vid sammanträde i september 1991 diskuterat ovanstående remiss varvid beslut fattades att följande synpunkter skall framföras. Underlaget är baserat enbart från erfarenheterna vid Mälaren och Hjälmaren.

1. I det stora hela har det fria handredskapsfisket uppfattats mycket positivt. Inga direkta problem har kommit till vår kännedom utan kontakterna mellan de olika parterna har fungerat på ett alldeles utomordentligt sätt.
2. För sportfiskets del har denna förordning skapat nya möjligheter som ännu inte är färdigutvecklade, utan har en hel del möjligheter kvar till ytterligare förbättringar på det lokala planet.
3. Ur rekreationssynpunkt har mycket värdefulla förtjänster kunnat noteras. Framförallt genom att det numera ges möjlighet till ett bra fritidsfiske på allt fler ställen runt sjöarna. Därtill kommer att fisket kan bedrivas på ett mycket enklare sätt, vilket i sin tur har fått till följd att fler kan bedriva sin hobby.
4. Till rekreationsvärderna enligt ovan bör också friskvårdsaspekten läggas. Genom att vi alla som någon gång bedriver fiske på sportmässiga grunder, ges större möjlighet till detta vid de stora sjöarna i länet, får detta till följd att vi rör oss mera i naturen och får frisk luft och måhända lite bättre kondition som en bieffekt.
5. Trots ett större fisketryck utmed stränder har vi inte kunnat förmärka något större slitage på naturen. I sjöarna har man i stället kunna märka en positiv effekt genom att fisketrycket inte blir så stort längre på vissa koncentrerade platser utan större ytor används för sportfisket.

FÖR SPORTFISKARNAS VÄSTMANLANDSDISTRIKT

Göran Glimsholt
Distriktsordförande

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTMANLANDS LÄN1991-10-11
383-8602-91Länsstyrelsen i Västmanlands län
Fiskeenheten
721 86 Västerås

Med anledning av Eder skrivelse angående fria handredskapsfisket till Västmanlands Läns Fiskevattenägareförbund avgiva följande yttrande.

De stora delar av fiskevattnen i Mälaren inom länet långt tidigare genom kortförsäljning var utplått till allmänheten har någon märkbar förändring av slitage på marken på grund av det fria handredskapsfisket ej kunnat iakttas.

Det måste emellertid framhållas att den ersättning som utgått som kompensation för förlust av inkomst på fiskevattnen är synnerligen otillfredsställande. Fiskestyrelsen bestämmer ju enbart ersättningen och rättelse kan endast erås genom att väcka talan vid domstol. Förhoppningsvis skall HD:s utslag av pilotfallen kunna tillrättalägga missförhållandet med ersättningarna så att fiskevattenägarna hålles skadeslösa vilket var avsikten för reformen genomfördes.

Västerås 1991-10-11
Västmanlands Läns Fiskevattenägareförbund
enligt uppdrag

Sture Fal

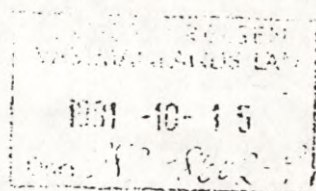
Sture Fal

adr. *indt gät*

725 97 VÄSTERÅS

MÄLARENS FISKAREFÖRBUND

1991-10-13

Länsstyrelsen
Fikseenheten
Västgötagatan 4 A
721 86 VÄSTERÅS

Det fria handredskapsfisket i Mälaren.

Med anledning av förfrågan vill vi från Mälarens fiskareförbund meddela följande i rubricerat ärende.

För yrkesfisket har inte denna reform inneburit några märkbara nackdelar. Stöld och förstörelse av redskap, överseglingar och olovligt fiske till, exempel med nät och långrev, förekommer i ungefär samma omfattning som tidigare och kan inte på något vis relateras till det fria handredskapsfisket.

Inte heller antalet fritidsfiskare eller fisketrycket har på något påtagligt vis ökat, troligen beroende på att nästan alla vatten var upplåtna för fritidsfiske redan tidigare. Sammantaget anser vi att reformen fungerar bra och underlättar för folk att söka rekreation på Mälaren utan att skada yrkesfiskets förutsättningar.

Med vänlig hälsning
Enligt uppdrag

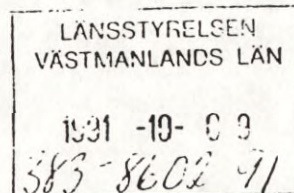
Hugo Rundberg

LÄNSSTYRELSEN
Enheten för naturvård
och miljöskydd
Thomas Pettersson
021-195159

PM
1991-10-08

383-8602-91

Enheten för fiske

Konsekvenserna av det fria handredskapsfisket

Enhetens allmänna erfarenhet är den att införandet av det fria handredskapsfisket i Mälaren ej har inneburit några nämnvärda negativa konsekvenser för natur och miljö.

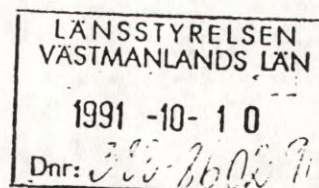
Länsstyrelsen har under senare år för några få platser förordnat om tillträdesförbud för allmänheten till skydd för fågellivet. Det fria handredskapsfisket har dock inte varit skäl till dessa åtgärder.

Thomas Pettersson

Länsstyrelsen
Fiskeenheten
721 86 VÄSTERÅS

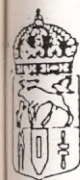
KONSEKVENSERNA AV DET FRIA HANDREDSKAPSFISKET
(Dnr 383-8602-91)

Ovanstående remiss har för yttrande senast 15 oktober 1991
sänts till kommunen.

Kungsörs kommun har inget att erinra.

Kungsör 1991-10-08

Hans Westin
kanslichef

LÄNSSTYRELSEN
Jämtlands län

Enhet, handläggare
Fiskeenheten
Telefon, direktval

Datum

1991-11-12

Dnr (anges vid skriftväxling)

383-8065-91

1 (2)

Fiskeriverket
Box 2565
405 17 GÖTEBORG

Konsekvenser av det fria handredskapsfisket

Ert dnr 349-1315-91

Handredskapsfisket i Storsjön blev fritt 1985. Länsstyrelsen konstaterar sammanfattningsvis:

- att reformen skapat nya och förbättrade möjligheter för främst länsbor att utöva handredskapsfiske
- att några konflikter med naturvårdsintressen ej kunnat registreras
- att erfarenheterna av reformen i Storsjön hittills måste bedömas som positiva.

Bakgrund och motiv

Handredskapsfisket i Storsjön har allt sedan 1950-talet varit upplåtet genom försäljning av fiskekort. Riksdagsbeslutet att släppa handredskapsfisket fritt 1985 resulterade därför ej i någon dramatisk ökning av antalet handredskapsfiskare längs stränderna. Enligt vad länsstyrelsen erfarit har inga konflikter med naturvårdsintressen rapporterats under de gångna sex åren. Med hänsyn till den struktur som fisket har förutser länsstyrelsen inte några särskilda problem i framtiden vad gäller förslitning av natur mm.

Fiskerinäringen i Storsjön har mycket begränsad omfattning. Totalt finns en licensierad yrkesfiskare och ett fåtal binäringsfiskare som är verksamma under kortare tidsperioder. Det fria handredskapsfisket har ej förorsakat några konflikter med fiskerinäringen.

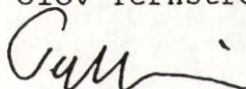
Fiskevattenägarna i Storsjön har som kompensation för det fria fisket erhållit totalt 1 miljon kronor varav 375.000 kronor för att bilda fiskevårdsområden och resterande medel -625.000 kronor - för fiskevårdsåtgärder i Storsjön. Ett handlingsprogram

har upprättats som kommer att genomföras under den närmaste 5-års perioden. Fiskerättsägarna och företrädare för det allmänna har dessutom upprättat ett gemensamt förslag till regleringsåtgärder i syfte att förbättra fisket för samtliga kategorier fiskande.

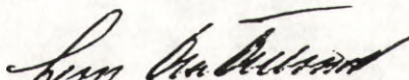
Riksdagsbeslutet att släppa handredskapsfisket fritt i Storsjön har givit en rad positiva effekter. Utöver vad som ovan anförts kan nämnas utsättningar från en kasse i sundet mellan Frösön och fastlandet. Under sommarmånaderna 1991 sattes ett 100-tal öringar ut varje vecka i storlek 0,5 -1 kg. Åtgärder som finansierades av kraftintressenterna och kommunen blev mycket populära. Överslagsmässigt fiskade mer än 2.000 personer i området.

Länsstyrelsen gör bedömningen att det fria handredskapsfisket har väsentlig betydelse för boende i området. Förutsättningar finns också att utveckla fisket för att öka Storsjöns betydelse såväl för lokalt boende som för turister. Länsstyrelsen gör bedömningen att en sådan utveckling kan ske utan att konflikter skapas med andra intressen.

I ärendets handläggning har även avdelningsdirektör Olov Ternström miljövårdsenheten deltagit.

Tage Levin
Länsråd

Sven-Ola Öhlund
Länsfiskekonsulent

INTERVJUER MED KUSTBEVAKNING OCH POLIS

Under oktober - december 1991 genomförde fiskeriverket telefonintervjuer med kustbevakning och polis. Frågorna som ställdes var: "Har det skett någon förändring i antalet anmälningar eller ingripanden som rör skador på fiskredskap på enskilt vatten efter införandet av det fria handredskapsfisket?" och "Vilka övriga erfarenheter har ni av det fria handredskapsfisket?".

UPPSALA LÄN

Polisen i Östhammar: Dessa problem är marginella. Vi har haft ett fåtal anmälningar av denna typ under hela perioden 1985 - 1990. Det är ingen skillnad mot förhållandet före 1985.

STOCKHOLMS LÄN

Polisen i Norrtälje, *Stig Södermark*: Någon skillnad har inte märkts. Antalet anmälningar uppgår totalt till ca 10 per år. Det rör då främst nät som försvunnit. Någon direkt koppling till handredskapsfisket kan inte göras. Det förekommer inga anmälningar om olovligt fiske på enskilt vatten idag, mot 10-20 per år tidigare.

Polisen i Åkersberga: Hänvisar till Vaxholm.

Polisen i Vaxholm, *Arnold Kutzner*: Vi ser ingen förändring. Vi får 5 - 6 anmälningar per år som rör förvunna, ihopdragna eller skadade redskap. Problemen var störst under den första tiden efter det att lagen trädde ikraft. Det var främst frågan om en ökad allmän irritation. De problem som finns idag rör främst turistfiskare som inte respekterar allemansrätten.

Polisen i Nynäshamn: Ingen förändring av antalet anmälningar. Om ägaren av ett skadat redskap påträffar den misstänkte gärningsmannen, leder detta oftast inte längre än till att viss ordväxling uppstår.

Kustbevakningen, Stockholms kustbevakningsområde, *Lars Sjöström*: Vi ansvarar för tillsynen inom Stockholms län utom Norrtälje kommun, samt i Mälaren. Det är ingen skillnad i antalet anmälningar eller ingripanden av den här karaktären idag och före 1985. Under ett år rör det sig om ett fåtal anmälningar. Idag slipper vi dock de tidigare så obehagliga ingripandena vid olovligt fiske på enskilt vatten.

SÖDERMANLANDS LÄN

Polisen i Oxelösund: Ingen förändring, högst 10 anmälningar per år som rör stöld av eller skadegörelse på fiskredskap. Reformen underlättat för oss genom att fisketillsynen blivit enklare.

Kustbevakningen i Oxelösund, *Birger Bogne*: Vi har en del kontakter med kustfiskare, men denna typ av problem har aldrig diskuterats. Det var mer problem före reformen, då tjuvfiskande handredskapsfiskare även misstänktes för att tjuvvittja redskap. Sedan handredskapsfisket blev fritt uppträder handredskapsfiskarna öppet, och behöver därför inte drabbas av dessa misstankar.

ÖSTERGÖTLANDS LÄN

Polisen i Norrköping, *Trebin (I) och E Karlsson (II)*: Ingen skillnad enligt min bedömning (I). Problemet är försumbart. Vi får någon enstaka anmälan varje år som främst rör personer som anser sig fått sina redskap tjuvvittjade (II).

Polisen i Valdemarsvik: Ingen förändring, 2-3 nätstölder per år

Kustbevakningen i Gryt, *Birger Arvidsson*: Kustbevakningen har inte gjort något ingripande i detta avseende. Det förekommer dock att yrkesfiskare med fasta redskap klagat på handredskapsfisket. Det gäller främst problem med drag som fastnat i redskapen.

KALMAR LÄN

Polisen i Västervik, *K-G Enockson*: Vi har jämfört antalet anmälningar 1984 mot 1990 (se separat PM). 1984 anmäldes sammanlagt 21 brott av detta slag mot endast sex stycken under 1990. Tyvärr är 1984 inte riktigt representativt för perioden före lagändringen. Just 1984 grep vi en person som stulit fiskredskap och som vid husrannsakan visade sig ha en hel del ytterligare stulna redskap. Flera av dem var inte tidigare anmälda som stulna. Flera av anmälningarna under 1984 är därför efterkonstruktioner och skall egentligen inte enbart räknas till detta år. Under 1991 har vi haft något enstaka fall som rört släpfiske från båt på enskilt vatten.

En bidragande orsak till att problemen minskat under senare år är också den effektivare tillsynen som kan utföras idag. För tre år sedan fick sjöpolisen tillgång till en ny båt som underlättar arbetet.

Generellt sett har vi inte sett någon ökning av antalet brott som drabbat yrkesfisket eller fiskevattenägarna. Däremot har irritationen bland vattenä-

garna och yrkesfiskarna ökat. Uppskattningsvis beror den till ena hälften på ökade problem med redskap och till andra hälften på att konkurrensen om fisktillgångarna ökat.

Polisen i Oskarshamn, *Valter Axelsson*: Inga skillnader i antal anmälningar. Endast enstaka anmälningar varje år.

Polisen i Kalmar, *Lönn*: Sjöpolisen i Västervik täcker området. Färre anmälningar om olovligt fiske idag mot för 1985.

Polisen i Borgholm, *Björn Lundgren*: Inga anmälningar med koppling till det fria handredskapsfisket. Totalt anmäls 1 - 2 nätstölder per år.

Kustbevakningen i Kalmar, *Lars Sjöholm*: Ingen skillnad i rapportering. Ovanligt att vi är inne på enskilt vatten. "Visst händer det att drag fastnat och fördärvat en ryssja, men då tar man bara upp och lagar den. Det är inget större problem med det."

GOTLANDS LÄN

Polisen i Visby: Ingen skillnad. Överhuvudtaget ytterst få anmälningar av denna typ. 1 vart 5:e år.

BLEKINGE LÄN

Kustbevakningen i Karlskrona, *Thomas Håkansson*: Problemen är av ringa omfattning enligt min bedömning. Kontakta vår kustpostering i Kalmar.

**SAMMANSTÄLLNING ÖVER YRKANDEN OM ERSÄTTNING FÖR SKA-
DOR M M ORSAKADE AV DET FRIA HUNDREDSKAPSFISKET**

**FISKERIVERKET
JANUARI 1982**

INNEHÅLL

- PM 1991-10-18 RÖRANDE KONSEKVENSERNA AV DET FRIA
HANDREDSKAPSFISKET ÅR 1985 VID SÖDRA OSTKUSTEN OCH I
DE FEM STORA SJÖARNA.
- SAMMANSTÄLLNING ÖVER YRKANDEN OM ERSÄTTNING.
- DIAGRAM ÖVER YRKANDENA OM ERSÄTTNING.

**LÄNSSTYRELSEN I
STOCKHOLMS LÄN**
Lantbruksenheten

1991-10-18

PM

förande konsekvenserna av införandet av fria handredskapsfisket år 1985 vid södra ostkusten och i de fem stora sjöarna.

Avdelningschef Tore Gustavsson
Fiskeriverket
Box 2565
403 17 GÖTEBORG

I jordbruksutskottets betänkande 1990/91:Jou 22 anföras följande:

"1985 års beslut innebär att ersättning skulle utgå för allt personligt inkomstbortfall på grund av utblivna förtjänster från fiskeskortsförskning, arranden m m som vattenbrukarna ska stå vittnande till följd av införandet av fria handredskapsfisket.

Enligt vår överenskommelse har jag ställt samman bilagd promemoria för utvärderingen av fria handredskapsfisket. Remisstiden går väl ut 31/10. Behövs min medverkan i fortsättningen i ärendet får Du höra av Dig.

Med vänlig hälsning

Lennart Lindskog

Regeringen har sedan 1991-05-06 uppdragit åt fiskeristyrelsen att med utgångspunkt i vad som har anförts i jordbruksutskottets betänkande utvärdera konsekvenserna av det fria handredskapsfisket.

1. Uttalanden i regeringens prop 1984/85:101 och jordbruksutskottets utlåtande 1984/85:26

När det gäller påverkan av fångsterna sägs i propositionen (sid 15):

"Kan det i något fall konstateras att en fiskerättshavares egna fångster minskat som en direkt följd av det fria handredskapsfisket och här har han därigenom fått minskade inkomster, bör ersättning också kunna utgå."

Beträffande skador av olika slag anföras (sid 15-16):

"Ersättningsbestämmelserna bör inte omfattas alltför på anslikt tomtmark och liknande. I den mån sådana skador uppstår får liksom tidigare anspråk riktas mot den som har vållat skadan."

I utskottets fråga yttrar jordbruksutskottet (sid 1 i betänkandet):

Postadress
Box 1030
171 21 SOLNA

Besöksadress
Hannebergsgatan 33
(Tingshuset)

Telefon
08 - 785 49 00

Telefax
08 - 82 06 20

Postgirokonto
6 88 02 - 8

Lst AB
F1
08-105
01 07

PM

rörande konsekvenserna av införandet av fria handredskapsfisket år 1985 vid södra ostkusten och i de fem stora sjöarna.

I jordbruksutskottets betänkande 1990/91:JoU 22 anförs bl a följande:

"1985 års beslut innebar att ersättning skulle utgå för allt personligt inkomstbortfall på grund av uteblivna förtjänster från fiskekortsförsäljning, arrenden m m som vattenägarna kom att vidkännas till följd av införandet av fritt handredskapsfiske. Däremot har, som framhålls i motionerna, eventuella skador på fiskerättshavarnas eget fiske icke kunnat ersättas enligt de nya bestämmelserna. Detta fiske bedrivs i många fall yrkesmässigt. Utskottet delar den mening som framförs i motion Jo425 att det är oklart vilka skador som uppstått och hur stora förluster som åsamkats den enskilde i detta avseende. Utskottet anser i likhet med motionärerna att regeringen bör låta utvärdera dessa konsekvenser av riksdagens beslut. Naturvårdsverket gjorde något år efter reformens genomförande en utvärdering av slitaget på naturen i berörda områden och av störningar av fågellivet till följd av införandet av det fria handredskapsfisket. Någon märkbar inverkan kunde då inte iakttas. Utskottet finner det naturligt att även denna aspekt belyses vid utvärderingen av konsekvenserna av det fria handredskapsfiskets införande. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo425 yrkande 9 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna."

Regeringen har sedan 1991-06-06 uppdragit åt fiskeristyrelsen att med utgångspunkt i vad som har anförts i jordbruksutskottets betänkande utvärdera konsekvenserna av det fria handredskapsfisket.

1. Uttalanden i regeringens prop 1984/85:107 och jordbruksutskottets utlåtande 1984/85:26

När det gäller påverkan av fångsterna sägs i propositionen (sid 15):

"Kan det i något fall konstateras att en fiskerättshavares egna fångster minskat som en direkt följd av det fria handredskapsfisket och har han därigenom fått minskade inkomster, bör ersättning också kunna utgå."

Beträffande skador av olika slag anförs (sid 15-16):

"Ersättningsbestämmelserna bör inte omfatta slitage på enskild tomtmark och liknande. I den mån sådana skador uppstår får liksom tidigare anspråk riktas mot den som har vållat skadan."

I sistnämnda fråga yttrar jordbruksutskottet (sid 1 i betänkandet):

"Hänsynen till naturvården tryggas genom att förordnanden enligt naturvårdslagen ges försteg framför fiskelagens bestämmelser. Hänsynen till fiskevården tryggas genom fredningsbestämmelser och andra föreskrifter om fiskets vård och bedrivande som utfärdas av fiskeristyrelsen resp länsstyrelserna. Yrkesfisket skyddas genom fiskelagens stadganden om förbud mot fiske som kan skada redan utlagda redskap."

2. Undersökning

Naturvårdsverket uppdrog 1986 åt Svenska Jägareförbundet att genomföra en undersökning rörande effekterna av det fria handredskapsfisket på fågelfaunan. Undersökningen har begränsats till att gälla sjöfågelmiljöer och störningar av sjöfåglar i första hand inom skärgårdarna i Östersjön. Den baseras på observationer under 1986 och har resulterat i följande sammanfattande slutsats.

"Man kan befara att störningarna från det fria handredskapsfisket åtminstone lokalt påverkar sjöfågelbeståndens levnadsvillkor och reproduktion. Långsiktigt kan detta förväntas leda till uttunning av bestånden. Materialet från undersökningen är dock av flera skäl svagt. Fortsatta och fördjupade studier är därför av nöden, särskilt i de områden där spinnfisket är intensivt."

3. Framställning

Sedan fria handredskapsfisket infördes 1985 fick fiskeristyrelsen under de närmast följande åren en mängd förfrågningar och även ansökningar om ersättning för skador som gällt förstörda, stulna och tjuvvittjade redskap, överseglingar, extra arbete med att laga och rätta till skadade eller flyttade redskap samt minskade fångster genom att redskapen förstörts eller gjorts obrukbara. Ansökningarna avslogs och de fördes inte till fastighetsdomstol.

Frågan om ersättning för skador av nämnda slag behandlades av fiskeristyrelsen i plenum 1988-06-10. Därvid konstaterades att den gällande ersättningslagen inte ger utrymme för dessa skador. Styrelsen beslöt att hos regeringen begära en översyn av ersättningsreglerna och peka på svårigheterna att få ersättning för skador på fiskeredskap och annan egendom.

Regeringen beslutade 1988-12-15 att inte vidta någon åtgärd med anledning av fiskeristyrelsens framställning och hänvisade till att riksdagen år 1985 avvisat förslag till ersättning med till viss del den innebörd som fiskeristyrelsen nu aktualiserat.

4. Erfarenheter från förhandlingsarbetet med ersättningsfrågorna

Som nämnts i föregående avsnitt gjordes från början en mängd förfrågningar om ersättning för skador av olika slag och dessa ledde till ett tiotal formella ansökningar om ersättning. De avslogs och fördes inte till domstol. Förutom vad fiskeristyrelsen nämnde i sin skrivelse till regeringen som exempel på skador kan nämnas en lantbrukare som fått sina betesdjur skadade av nylonrevar som fastnat i matsmältningskanalen.

Efter regeringsbeslutet 1988-12-15 om ersättning för skador kom inte några sådana ansökningar förrän i slutet av 1989, strax före utgången av ersättningstiden årsskiftet 89/90. Huvudparten av totalt ett femtiotal från kusten i Kalmar, Stockholms och Östergötlands län var likalydande till sin innebörd och avsåg ersättning för:

- a) stulna, skadade eller förstörda redskap
- b) välta, störda eller flyttade redskap
- c) personskador och nedsatt arbetsförmåga p g a krokar i händerna
- d) stulna, skadade eller förstörda fångst
- e) minskade fångster p g a ökat fisketryck.

Yrkandena, som ofta endast angav ett belopp utan närmare motivering, avsåg i allmänhet en ersättning för fyra års inkomstbortfall och ersättningskraven var högst varierande från 6 600 kr till 1 034 350 kr.

När det gällde ersättning under punkterna a) - d) avslogs yrkandena med hänvisning till regeringsbeslutet 1988-12-15. För kraven enligt punkt e) gjorde fiskeristyrelsens F-enhet i kontakt med naturvårdsverket och berörd länsfiskekonsulent utredningar för varje ansökan. I endast tre fall ansåg F-enheten att sökandens egna fångster minskat som en direkt följd av det fria handredskapsfisket. Överenskommelse har sedan träffats om ett ersättningsbelopp på totalt 162 000 kronor.

Enligt uppgift kommer några av avslagsbesluten, som fattades under juni 1991, att föras till domstol.

Vid förhandlingarna har också allmänt påtalats skador på naturen genom det ökade trycket som en följd av att handredskapsfisket blivit fritt. Det har endast i några fall gått att få preciseringar. Här har det gällt störningar av sjöfågel som uppges ha lett till decimering av beståndet. Länsstyrelsen har då informerats.

Stockholm 1991-10-18

(Lennart Lindskog)

Av fiskeriverket förordnad förhandlare
i ersättningsärenden som rör fria
handredskapsfisket

1991-10-30

Indelningen hänföer sig till de grupper som använts i huvudparten av ansökningarna:

1. Stulna, skadade eller förlorade verktyg
2. Valda, störda eller flyttade verktyg
3. Personskador eller nedsatt arbetsförmåga p.g.a kränkningar i händerna
4. Stulen, skadad eller förstörd fångst
5. Ökad tidsåtgång och liknande

Avdelningschef Tore Gustavsson
Box 2565
403 17 GÖTEBORG

Broder!
Enligt Dina önskemål har jag ur det mycket ofullständiga materialet försökt få en fördelning av de begärda beloppen. Som Du förstår är det bruttobelopp baserade på ofta mycket svagt underlag. I vissa fall har kapitalisering skett för all framtid medan huvudparten avser fyra års ersättning. Alltså mycket heterogent underlag för sammanställningen.

Med vänlig hälsning

Lennart Lindskog

1826-87	H	8947				
2308-87	H	23100				
2344-87	H					
2393-87	H					
2415-87	H					
2544-87	H	10400				
2819-87	E	13500				
2850-89	AB	5000				
3111-89	AB	13400	8800		8000	
3181-89	AB	5240	500		550	
3050-89	AB	12000	9000		6000	
3028-89	AB	16800	14000	2000	6000	
3080-89	AB	20000	8000		4000	
3280-81	AB	12000	40000		4000	
5-80	AB	100000			275000	
3241-80	AB	24000	12000			
3088-80	D	7200				
2358-89	E	8000	4000		4000	
3197-89	E	5800	6800		7400	
2749-89	E	3200				
1962-89	E		12000		12000	
3205-89	F	8800	6800		7400	
3198-89	F	92000			22000	
2962-89	F	18900			6000	
2926-89	F	1600	1000		2000	
1506-89	F				40000	
2729-89	F	10000			8000	
3203-89	H				49856	
2513-89	H	2800				
3243-89	H	3847				
2946-89	H	75000				
3283-89	H	308750				
3231-89	H				450000	
3279-89	H	32000	22000		36000	
3280/81-89	H	160000			194525	
3242-89	H	7200	9200		9000	
Summa		1073099	164200	2000	379275	1874569

Totalt: 1 613 534 kronor

Postadress 104 30 Box 1030 171 21 SOLNA
 Besöksadress Hannebergsgatan 33 (Tingshuset)
 Telefon 08 - 785 49 00
 Telefax 08 - 82 06 20
 Postgirokontonummer 6 88 02 - 8

Sammanställning av yrkanden om ersättning för skador av olika slag och för ökad tidsåtgång och liknande i yrkesfisket genom fria handredskapsfisket

Indelningen hänför sig till de grupper som använts i huvudparten av ansökningarna:

1. Stulna, skadade eller förstörda redskap
2. Vålta, störda eller flyttade redskap
3. Personskador eller nedsatt arbetsförmåga p g a krokar i händerna.
4. Stulen, skadad eller förstörd fångst
5. Ökad tidsåtgång och liknande

Ansökningarna är ofullständiga och yrkandena ofta inte närmare motiverade och oklara. Eftersom ersättningsreglerna inte medger ersättning har det inte skett någon förhandling som skulle kunna lett till en precisering. Utöver de ärenden som uppräknas nedan finns också ett flertal ärenden där det påtalas skador utan att kraven specificeras i några belopp.

Dnr	Län	Grupp				
		1	2	3	4	5
349-1826-87	H	8947				
-2308-87	H	23100				
-2344-87	H	3325				
-2383-87	H	10520				
-2415-87	H	10300				
-2544-87	H	10400				
-2919-87	E	13500				
-2060-89	AB	6000				
-3111-89	AB	13600	8800		6000	
-3191-89	AB	5260	600		960	
-2080-89	AB	12000	9000		6000	
-3028-89	AB	16800	14000	2000	6000	
-3060-89	AB	20000	8000		4000	
-3280-89	AB	12000	40000		4000	
-5 -90	AB	100000				875000
-3241-89	AB	24000	12000			
-3088-89	D	7200				
-2358-89	E	8000	4000		4000	
-3197-89	E	8800	6800		7400	
-2749-89	E	3200				
-1962-89	E		12000		12000	
-3205-89	E	8800	6800		7400	
-3198-89	E	92000			22000	
-2962-89	E	18800			6000	
-2926-89	E	1600	1000		2000	
-1986-89	E				40000	
-3229-89	E	10000			8000	
-3203-89	H					499568
-2513-89	H	2000				
-3243-89	H	38947				
-2949-89	H	75000				
-3283-89	H	308750				
-3231-89	H					450000
-3279-89	H	32000	32000		36000	
-3280/81-89	H	160000			194525	
-3242-89	H	7200	9200		9000	
Summa		1072049	164200	2000	375285	1824568

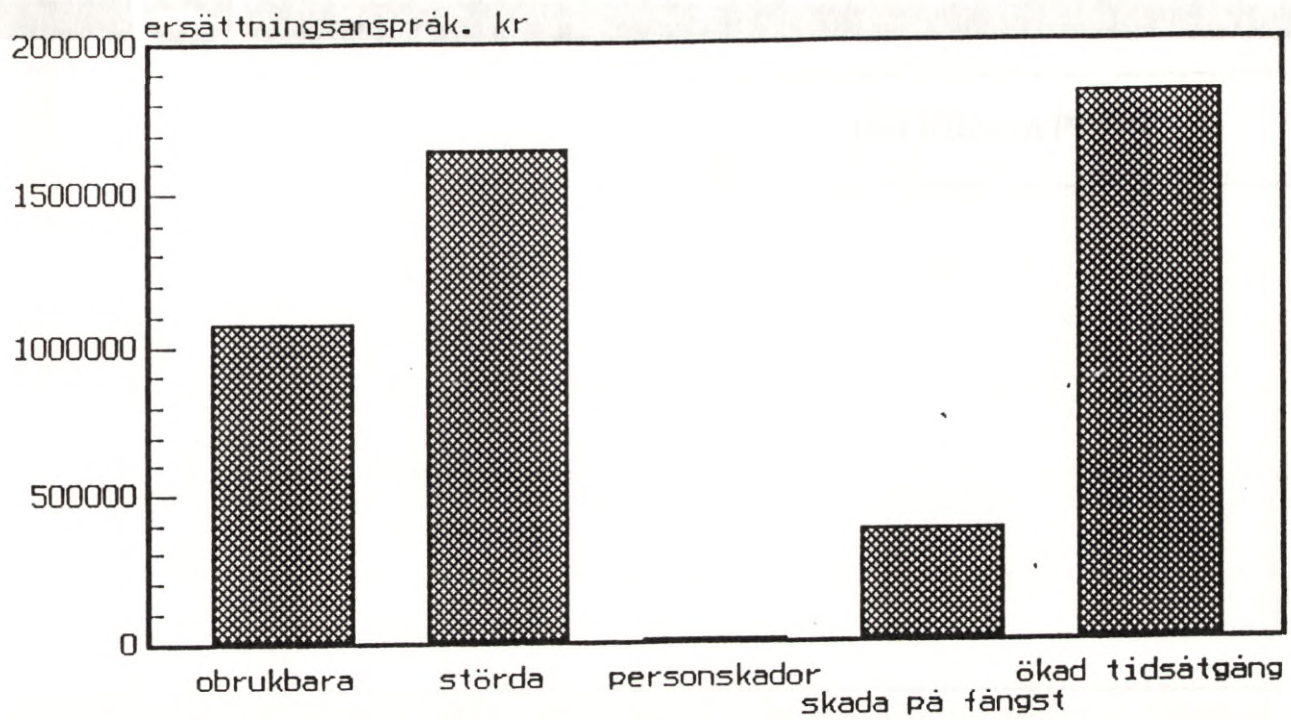
Totalt

1 613 534 kronor

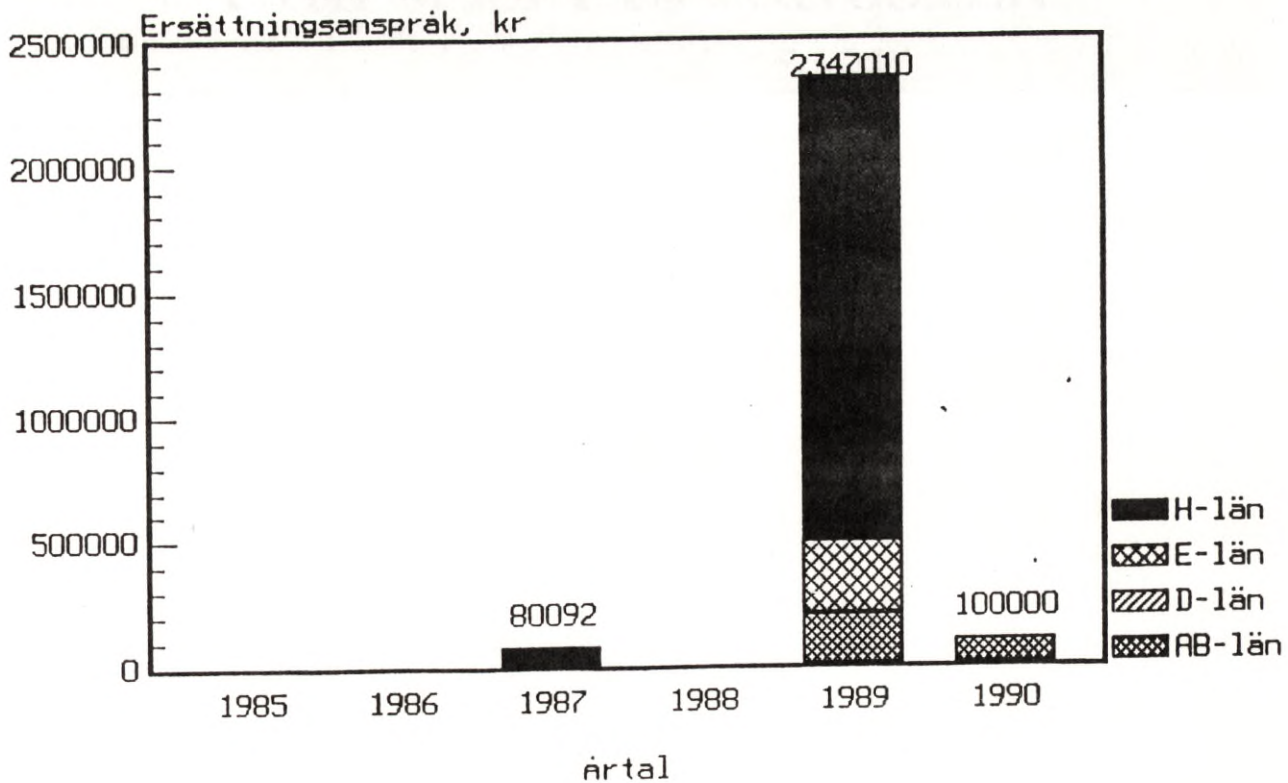
Stockholm 1991-10-30

Kenneth Andersson

Yrkande om ersättning för skador som
uppkommit pga det fria handredskaps-
fisket

Yrkande om ersättning för fiskeredskap
som skadats, stulits eller tjuvvitjats,
samt för ökad tidsåtgång pga skador.

FISKERIVERKET

INTERNRAPPORT

**INVERKAN AV DET FRIA
HANDREDSKAPSFISKET PÅ
YRKESFISKETS FÅNGSTER**

JANUARI 1992

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	3
1. INTRODUKTION	3
2. MATERIAL OCH METODER	4
2.1 Undersökningsområde	4
2.2 Fångststatistik	4
2.2.1 Fiskeriverkets fångstdatabas (loggboksstatistik).	4
2.2.2 SCB:s fiskestatistik (landningsstatistik)	5
2.3 Förändringar i yrkesfiskets omfattning.	5
3. RESULTAT	5
3.1 Fångststatistik enligt fångstdatabasen	5
3.1.1 Gädda	5
3.1.2 Ål	5
3.1.3 Totalfångster	6
3.1.4 Ryssjor	6
3.1.5 Bottengarn	7
3.1.6 Ålfångster i bottengarn och ryssjor	7
3.2 Fångststatistik enligt SCB:s fiskestatistik.	7
3.3 Förändringar i yrkesfiskets omfattning	9
4. DISKUSSION OCH SLUTSATSER	9
5. KÄLLFÖRTECKNING	10
6. BILAGEFÖRTECKNING	11

SAMMANFATTNING

Regeringen uppdrog 1991-06-06 åt fiskeriverket att utvärdera konsekvenserna av det fria handredskapsfisket. I samband med lagändringen 1985 beslutade riksdagen att ersättning skulle utgå för allt personligt inkomstbortfall på grund av uteblivna förtjänster från fiskekortsförsäljning, arrenden m m som vattenägarna kom att vidkännas till följd av införandet av fritt handredskapsfiske. Däremot har eventuella skador på fiskerättshavarens eget fiske inte kunnat ersättas enligt bestämmelserna.

Enligt länsstyrelsernas bedömning (Fiskeriverket 1992) av konsekvenserna av det fria handredskapsfisket är konflikten mellan olika kategorier fiskare störst utmed södra ostkusten.

Denna utredning har utförts för att se om konflikten resulterat i att yrkesfiskets fångster minskat som följd av lagändringen 1985. Det är främst de arter (ål och gädda) och fiskemetoder (ryssjor och bottengarn) som är mest konfliktutsatta som har granskats.

Yrkesfiskets fångster i södra östersjön innanför baslinjen var 1990 lägre än före lagändringen 1985. En minskning har pågått under hela 1980-talet och beror sannolikt huvudsakligen på det allmänt minskade yrkesfisket i området.

Totalfångsten av ål har inte minskat i området. Yrkesfiskets fångst av gädda har minskat efter 1985, men ligger fortfarande på samma nivå som genomsnittligt under de senaste 20 åren.

Totalfångsten i ryssjor och bottengarn har minskat. Orsaken är oklar, men det minskade fisket i området är förmodligen en viktig faktor.

1. INTRODUKTION

Regeringen uppdrog 1991-06-06 åt fiskeriverket att utvärdera konsekvenserna av det fria handredskapsfisket. I samband med lagändringen 1985 beslutade riksdagen att ersättning skulle utgå för allt personligt inkomstbortfall på grund av uteblivna förtjänster från fiskekortsförsäljning, arrenden m m som vattenägarna kom att vidkännas till följd av införandet av fritt handredskapsfiske. Däremot har eventuella skador på fiskerättshavarens eget fiske inte kunnat ersättas enligt bestämmelserna. I fiskeriverkets uppdrag ingår att utreda vilka skador som uppstått samt att bedöma hur stora förluster som åsamkats den enskilde i detta avseende.

Fiskeriverkets kustvattenlaboratorium har utvärderat inverkan av det fria handredskapsfisket på fisket efter gädda utmed ostkusten (Neuman, E., Andersson, J. och Karås, P. 1991). Bl a konstaterades att fiske med handredskap kan svara för en ansevärd andel av uttaget av gädda från ett område, samt att redan ett förhållandevis litet sportfiskeuttag kan leda till betydande förluster för yrkesfiskare som vill bedriva sitt gäddfiske effektivt. En av anledningarna till att ostkusten valdes som undersökningsområde var att reformen där synes ha medfört större konsekvenser för yrkesfisket och fiskevattenägarna än vad som är fallet i andra områden.

Den statistiska studien har utförts för att se om de lokalt rapporterade fångstminskningarna för yrkesfiskare och fiskevattenägare även gäller för hela södra östersjöns kustvattenområde som helhet. Undersökningsområdet har valts av de skäl som nämnts ovan. På grund av begränsade resurser har ett relativt fåtal data utvärderats, vilket gör att studien inte kan göra anpråk på vara heltäckande eller fullständigt kunna förklara orsaken till de förändringar som konstateras.

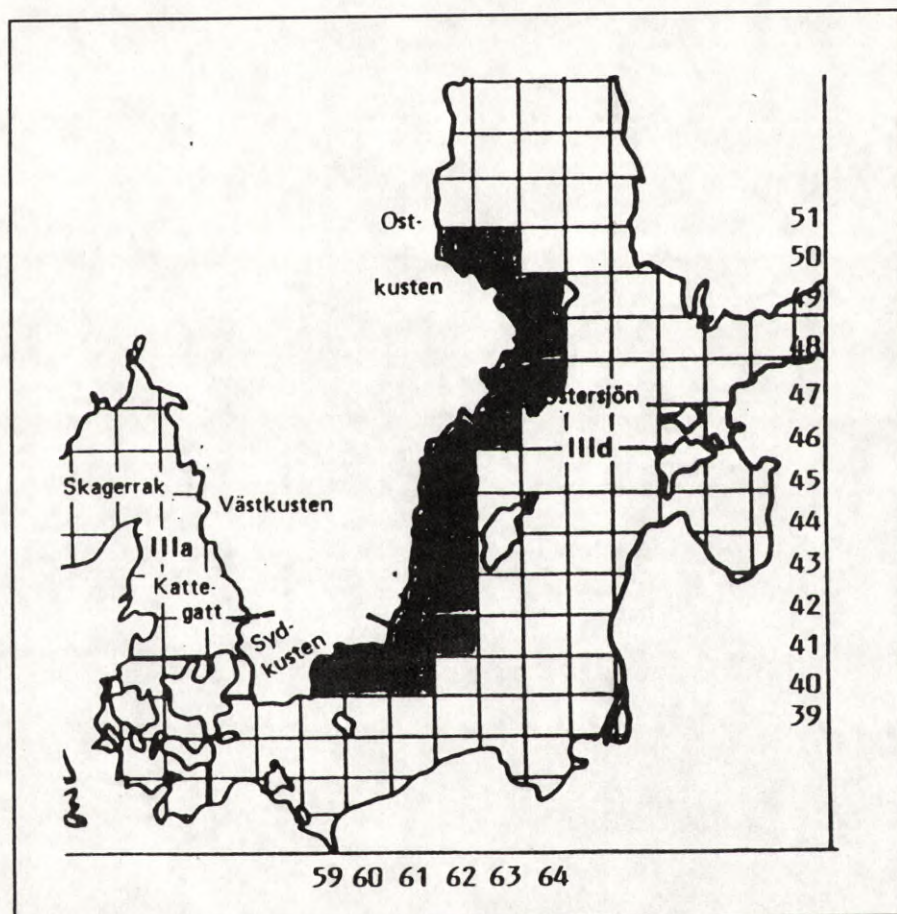
2. MATERIAL OCH METODER

2.1 Undersökningsområde

Undersökningen har utförts inom det område där konflikten mellan olika kategorier fiskande är störst, enligt fiskeriverkets bedömning.

Det undersökta området i fiskeriverkets fångstdata (loggboksstatistik) omfattar totalt 25 st av internationella havsforskningsrådets (ICES) statistikrutor (30 x 30 sjömil $\approx$ 55,6 x 55,6 km) enligt figur 1 nedan. Fångster innanför baslinjen finns rapporterade från 14 av dessa.

Undersökningsområdet i statistiska centralbyråns landningsstatistik omfattar landningar på södra ostkusten, d v s fr o m Uppsala län t o m Kalmar län.

Figur 1 Karta över undersökningsområdet.

2.2 Fångststatistik

2.2.1 Fiskeriverkets fångstdata (loggboksstatistik)

Loggboksstatistik från fiskeriverkets fångstdata finns relativt lätt tillgängligt från 1986 och framåt. Äldre uppgifter är insamlade och lagrade på annorlunda vis och kan först efter omfattande konvertering jämföras med senare data. Av resursskäl har data från tiden före reformen begränsats till 1984. Fångstuppgifter för perioden efter reformen har tagits fram för åren 1989 och 1990. 1990 har valts som jämförelseår till 1984 då dessa data är de senast tillgängliga och därmed bäst bedöms beskriva den aktuella situationen. Uppgifter från åren 1984 och 1990 från fiske innanför baslinjen i Uppsala-, Stockholms-, Södermanlands-, Östergötlands-, Kalmar- och Blekinge län har valts som jämförelseobjekt.

De fångstuppgifter som har studerats är:

1. Gädda (alla redskap), p g a att arten har stor fångstkonkurrens med sportfisket.
2. Ål (alla redskap), p g a dess ekonomiska betydelse.
3. Totalfångster (alla arter och redskap)
4. Ryssjor (alla arter), p g a att redskapen är särskilt skadeutsatta.
5. Bottengarn (alla arter), p g a att redskapen är särskilt skadeutsatta.
6. Älfångster i bottengarn och ryssjor, av de skäl som beskrivs i punkt 2 och 5 ovan.

Medianvärdet av fångst per fångstområdesruta år 1984 har jämförts¹ med medianvärdet för motsvarande data 1990. Utgångspunkten (nollhypotesen) har varit att det inte föreligger någon skillnad mellan åren.

2.2.2 SCB:s fiskestatistik (landningsstatistik)

För att bedöma om 1984 och 1990 var representativa för perioden före respektive efter 1985, har SCB:s fiskestatistik (landningsstatistik) för 1980-1990 studerats.

SCB:s landningsstatistik för åren 1970 - 1990 har också använts för att studera gäddfångsternas variationer.

2.3 Förändringar i yrkesfiskets omfattning.

Ett relativt mått på fisketrycket är antal fiskare och antal fiskebåtar. En större antalsmässig förändring antas även inverka på fångstmängden totalt. Uppgifter om antal yrkesfiskare, binäringsfiskare och antal fiskebåtar på södra ostkusten finns tillgängligt för åren 1979, 1985 och 1990.

Förändringar i fångstmängd kan även bero på att fiskeansträngningen (fångst per tidsenhet) förändrats. Det har till denna studie inte varit möjligt att få fram uppgifter på hur stor fångsten per ansträngning varit under de aktuella åren, vilket hade gett en säkrare bedömning av orsaken till eventuella förändringar. Vid en minskad fiskeansträngning kan fångsten minska även om beståndet av fisk och antalet fiskare är oförändrat.

3. RESULTAT

3.1 Fångststatistik enligt fångstdatabasen

3.1.1 Gädda (se figur 2)

Den sammanlagda fångsten av gädda i undersökningsområdet minskade från 128 505 kg 1984 till 77 075 kg 1990², vilket är en minskning med ca 40 %. I 8 st fångstrutor minskade fångsten, i 4 st ökade den och i 1 st var den oförändrad mellan åren.

3.1.2 Ål (se figur 2)

Fångsten av ål var 246 590 kg 1984 och 213 349 kg 1990. Förändringen (14 %-ig minskning) är

¹Wilcoxon's tecken ranktest för parvisa observationer.

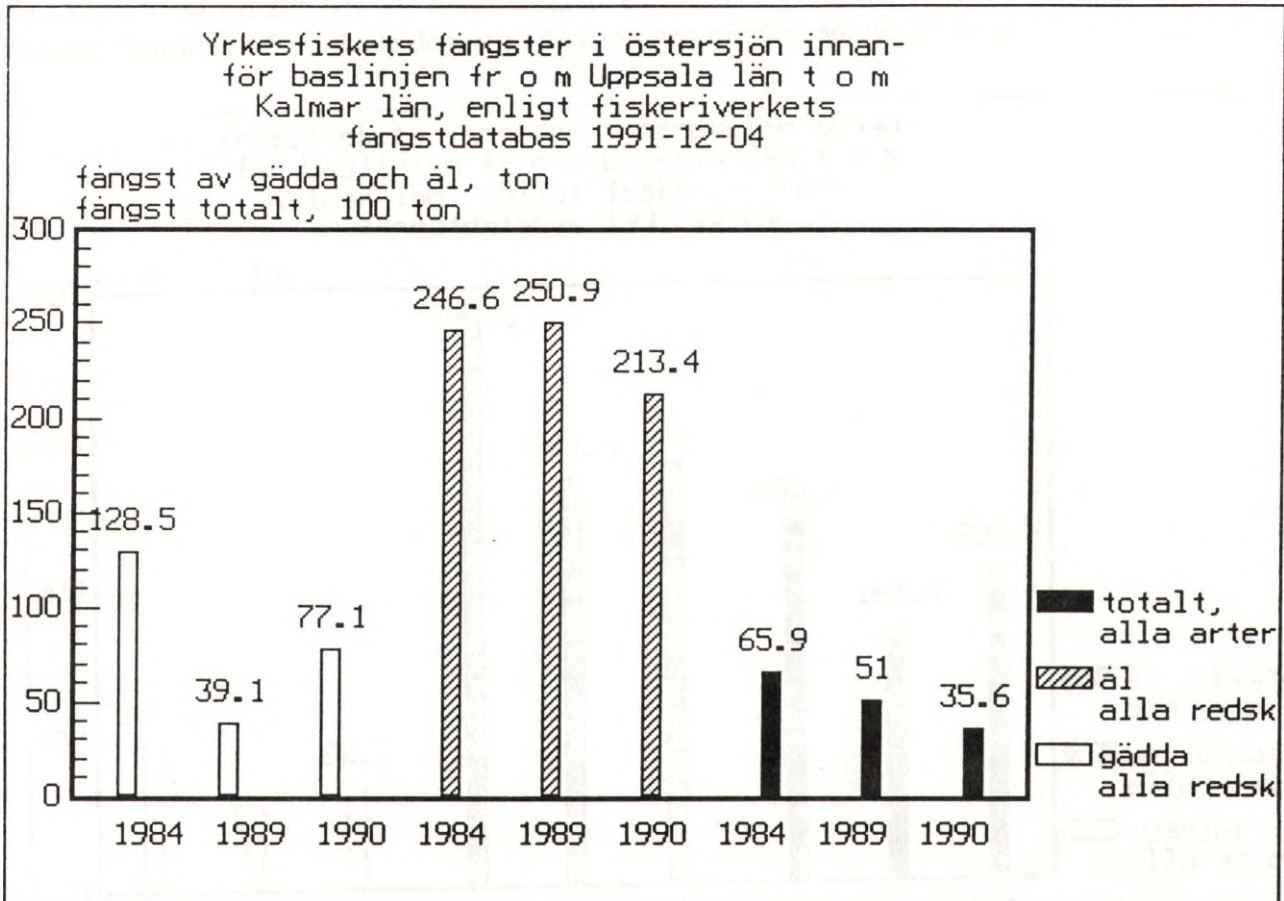
² $Z=1.84349$, $p=0,0652569$, $n=13$

dock inte så stor att en generell fångstminskning kan sägas ha har skett³. I 6 st fångstrutor minskade fångsten, i 7 st ökade den och i 1 st var den oförändrad mellan åren.

3.1.3 Totalfångster (se figur 2)

Den sammanlagda fångsten i undersökningsområdet minskade från 6 588 962 kg 1984 till 3 560 872 kg 1990⁴, vilket är en minskning med ca 46 %. I 10 st fångstrutor minskade fångsten, i 3 st ökade den och i 1 st var den oförändrad mellan åren.

Figur 2 Yrkesfiskets fångster av ål och gädda samt totalfångster i undersökningsområdet. Observera skalan för totalfångst. 1990 var totalfångsten 35,6 * 100 ton = 3 560 ton.

3.1.4 Ryssjor, alla arter (se figur 3)

Den sammanlagda fångsten i ryssjor i undersökningsområdet minskade från 98 844 kg 1984 till 68 248 kg 1990⁵, vilket är en minskning med ca 31 %. I 6 st fångstrutor minskade fångsten, i 5 st ökade den och i 4 st var den oförändrad mellan åren.

³ Z=0, p=1, n=14

⁴ Z=1.81703, p=0,0692126, n=14

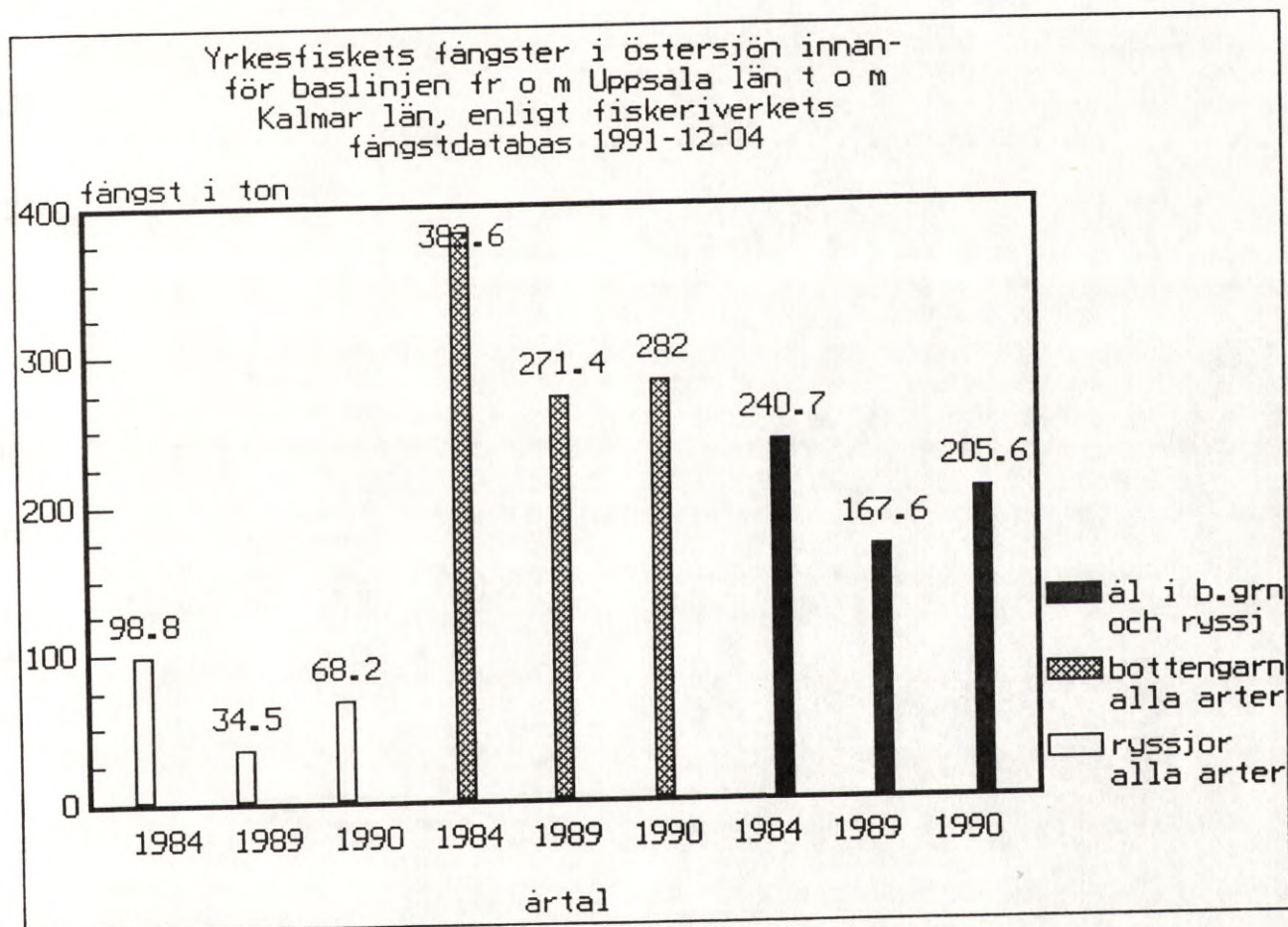
⁵ Z=0,666831, p=0,504877, n=14

3.1.5 Bottengarn, alla arter (se figur 3)

Den sammanlagda fångsten i bottengarn i undersökningsområdet minskade från 382 636 kg 1984 till 281 982 kg 1990⁶, vilket är en minskning med ca 26%. I 8 st fångstrutor minskade fångsten, i 5 st ökade den och i 1 st var den oförändrad mellan åren.

3.1.6 Älfångster i bottengarn och ryssjor (se figur 3)

Den sammanlagda fångsten av ål i bottengarn och ryssjor i undersökningsområdet minskade från 240 680 kg 1984 till 205 618 kg 1990⁷, vilket är en minskning med ca 15%. I 8 st fångstrutor minskade fångsten, i 5 st ökade den och i 1 st var den oförändrad mellan åren.

Figur 3 Yrkesfiskefångster i olika typer av redskap.

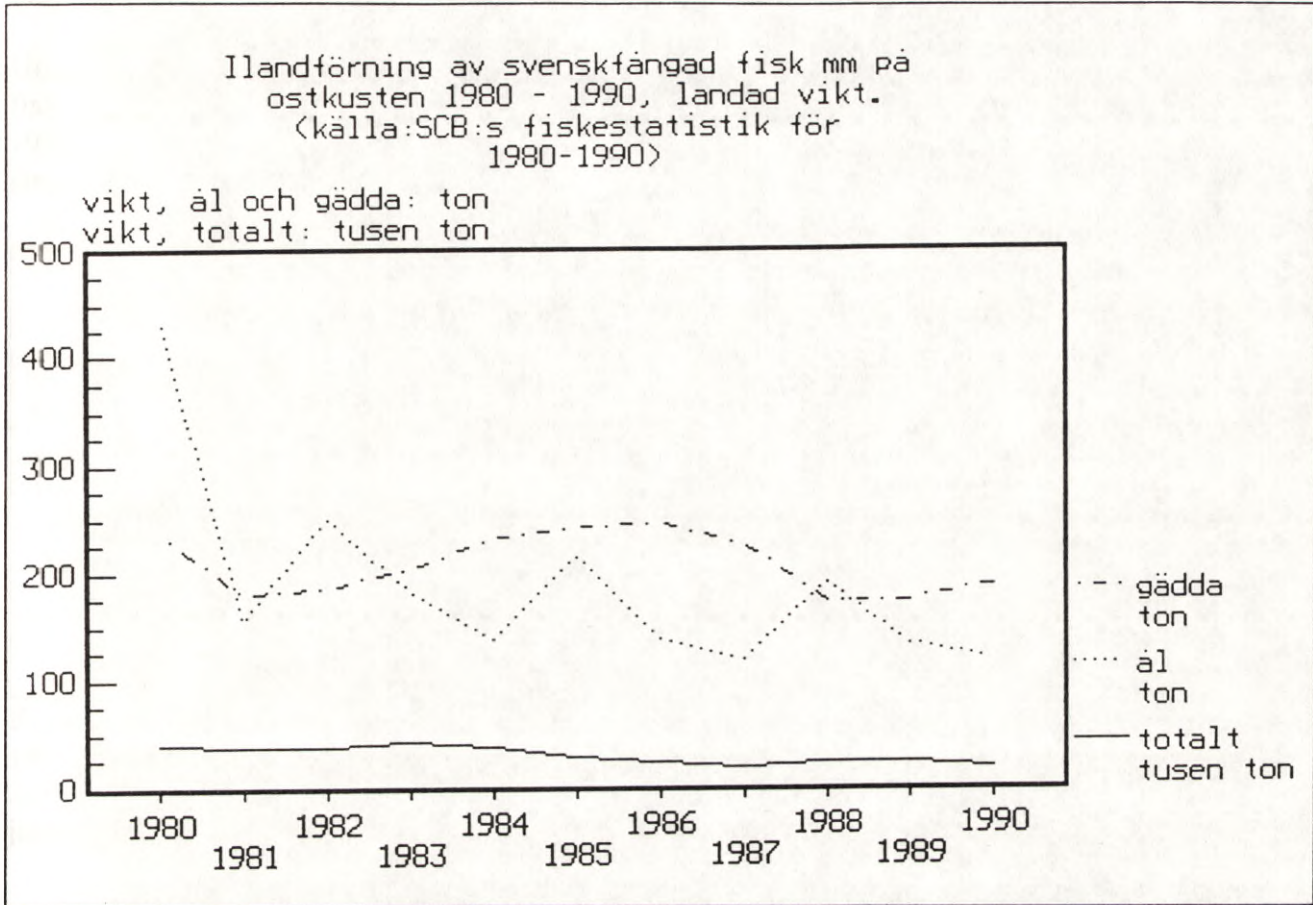
3.2 Fångststatistik enligt SCB:s fiskestatistik.

Figur 4 visar hur ilandföringen av svenskfångad fisk på ostkusten⁸ varierat under åren 1980 till 1990. Figur 5 visar gäddfångsterna för perioden 1970 - 1990.

⁶ $Z=0,349428$, $p=0,726764$, $n=14$

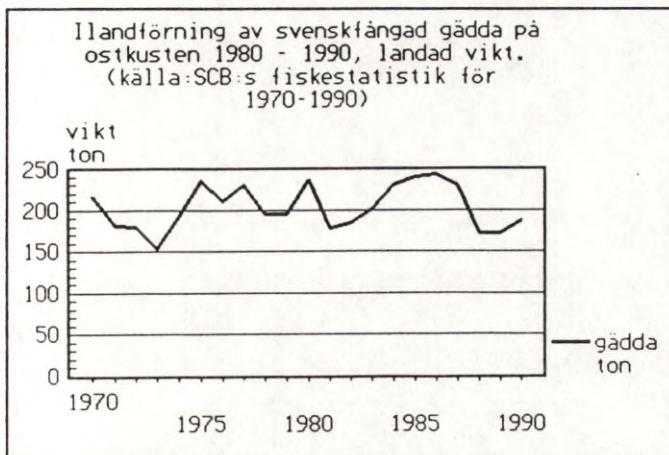
⁷ $Z=0,279543$, $p=0,7798$, $n=14$

⁸ Ostkusten = förstahandsmottagare bosatta på ostkusten.

Figur 4 Ilandföringen av svenskfångad fisk på ostkusten 1980 - 1990.

- Fångsten av ål och totalfångsten visar en signifikant⁹ nedåtgående trend.
- Fångsten av gädda minskar inte på motsvarande sätt¹⁰. Medianfångsten för perioden 1970 - 1984 skiljer sig inte från medianfångsten för åren 1985 - 1990¹¹.

Figur 5 Ilandföringen av svenskfångad gädda på ostkusten 1970 - 1990.

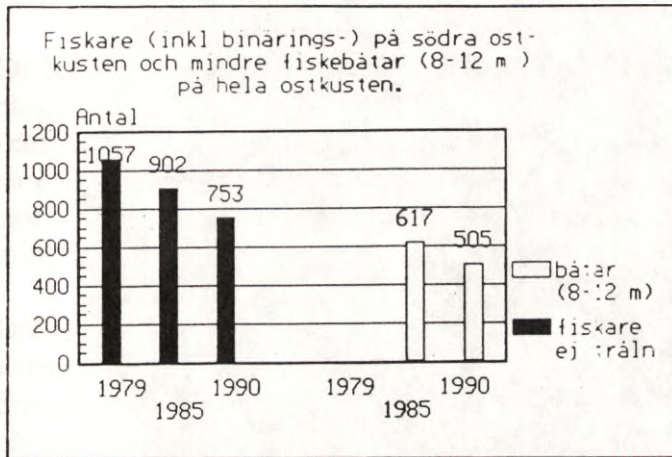
⁹ $r_s = -0,977$ respektive $-0,684$. Spearmans rankkorrelation koefficient test.

¹⁰ $r_s = 0,25$. Spearmans rankkorrelation koefficient test.

¹¹ Mann - Whitney U test. $U_c = 42 > U_{tab} = 19$.

3.3 Förändringar i yrkesfiskets omfattning

Under senare hälften av 1980-talet har antalet fiskare (inklusive binäringsfiskare) och antalet fiskebåtar på södra ostkusten minskat (figur 6). Enligt statistiska centralbyrån (SCB 1980(II), SCB 1986 (II), SCB 1990(II)) fanns det 1990 16,5 % färre yrkesfiskare (icke trålfiskande) i området jämfört med 1985. Under samma tid minskade antalet mindre fiskebåtar på ostkusten med ca 18 %.

Figur 6 Yrkesfiskets omfattning på ostkusten 1979, 1985 och 1990 (Källa SCB:s fiskeriräkning). Statistiken för antalet mindre båtar 1979 är ej jämförbar med senare år.

4. DISKUSSION OCH SLUTSATSER

Den totala fångsten 1990 jämfört med 1984 har minskat. Det är osannolikt att detta har orsakats av det fria handredskapsfisket. Minskningen följer den generella trenden med minskade fångster i södra Östersjön under 1980-talet. Något särskilt tredebrott sker inte efter 1985, vilket borde varit fallet om det fria handredskapsfisket haft stor inverkan. Det ligger därför närmare till hands att förklara skillnaden i fångst med andra faktorer. En bidragande orsak kan vara det generellt minskande yrkesfisket i området (se 3.2.2 ovan). Det kan naturligtvis inte uteslutas att det minskade intresset för yrkesfiske har påverkats av det fria handredskapsfiskets genomförande.

De arter som främst påverkas av det fria handredskapsfisket är gädda och ål. Den förra främst på grund av fångstkonkurrens (Anderson 1990, Anderson 1991) och den senare på grund av störningar i fiskeutövandet (Fiskeriverket 1992). Yrkesfiskets fångst av gädda i undersökningsområdet har minskat med ca 51 ton, från 128 ton 1984 till 77 ton 1990, vilket är en minskning med ca 40 % (se figur 3 ovan). Enligt SCB:s fiskestatistik har det även skett motsvarande fångstminskning för gädda totalt på ostkusten mellan 1984 och 1990 (fig 4). Minskningen var ca 43 ton eller 19 %. Medianfångsten för perioden 1970 - 1984 skiljer sig dock inte från medianfångsten för åren 1985 - 1990. I fångststatistiken finns det inget som tyder på att införandet av det fria handredskapsfisket 1985 skulle ha medfört minskade fångster av gädda i yrkesfisket. Variationen i fångstmängd under senare delen av 1980-talet är inte större än den som varit hela under 1970- och 1980-talet.

Växlingarna i yrkesfiskets fångster kan ha ett flertal orsaker, av vilka sportfiskets fångster kan vara en. Tyvärr är statistiken över sportfiskets fångster så bristfällig att en närmare analys inte är möjlig. I Fritidsfiske -90 (Statistiska centralbyrån 1990) redovisas sportfiskets fångster 1989, men art- och områdesredovisningen sker där inte på ett sätt som gör det möjligt att jämföra med yrkesfiskestatistiken.

En ökad störning av ryssje- och bottengarnsfisket bör avspeglas dels i lägre fångster av ål, dels i lägre fångster totalt i ryssjor och bottengarn. Ålfångsterna har generellt sett inte minskat i undersökningsområdet mellan 1984 och 1990. Detta kan bero på ökade utsättningar av ål. Däremot har fångsten i ryssjor och bottengarn minskat och var 1990 ca 27% lägre än 1984. Om orsaken till nedgången är ökat uttag från handredskapsfisket, en naturlig beståndsvariation eller en effekt av att fiskeintensiteten har blivit lägre, går inte att få fram med det idag tillgängliga materialet. Någon statistik över antal ryssjor och bottengarn i området finns inte tillgänglig.

Ett relativt mått på fisketrycket kan vara antalet fiskare och fiskebåtar. Enligt de senaste fiskeriräkningarna (SCB 1986(II), 1990(III)) hade antalet icke trålfiskande fiskare på södra ostkusten minskat från 902 st 1985 till 743 st 1990, vilket är en nedgång på 17,6%. Antalet mindre fiskebåtar (8-12 m) på ostkusten har under motsvarande tid minskat med ca 18%, från 617 st 1985 till 505 st 1990. En stor del av fångstminskningen kan därför mycket väl bero på att fisket med ryssjor och bottengarn minskat.

Det skall poängteras att slutsatserna i denna studie av statistiken enbart berör de storskaliga konsekvenserna av det fria handredskapsfisket. Det kan således lokalt förekomma fall där yrkesfisket drabbats. Det torde dock röra sig om ett begränsat antal fall, eftersom de i annat fall även hade påverkat totalsiffrorna.

5. KÄLLFÖRTECKNING

Andersson, J. 1990. Faktorer som reglerar produktionen av gädda i Östersjöns skärgårdar. Statens Naturvårdsverk, Kustlaboratoriet.

Andersson, J. 1991. Effekter på gäddbestånd utefter den svenska ostkusten. Fiskeriverket, Kustlaboratoriet.

Fiskeriverket. 1992. Konsekvenser av det fria handredskapsfisket, sammanfattning av länsstyrelsernas remissyttranden.

Statistiska centralbyrån. 1972(I), 1972(II). 1973. 1974. 1975. 1977. 1978(I). 1978(II). 1980(I), 1980(II), 1982(I), 1982(II) Fiskestatistisk årsbok för åren 1971 - 1982 (12 volymer).

Statistiska centralbyrån. 1984, 1985(I), 1985(II), 1986(I), 1987, 1988, 1989, 1990(I), 1991. Fiske 1982-1990 - en översikt (9 volymer). Statistiska meddelanden.

Statistiska centralbyrån. 1986 (II). Fiskeriräkningen den 1 januari 1985. Statistiska meddelanden.

Statistiska centralbyrån. 1990 (III). Fiskeriräkningen den 1 januari 1990. Statistiska meddelanden.

Statistiska centralbyrån. 1990(II). Fritidsfiske -90. Utredningsrapport. ISBN 91-618-0387-1.

6. BILAGEFÖRTECKNING

Bilaga 1. Yrkesfiskets fångster 1984 och 1990, på södra ostkusten innanför baslinjen. Utdrag ur fiskeriverkets fångstdatabas för åren 1984 och 1990.

DATAENHETEN
 UTSKRIFT : 1991-12-05 ÅR 1984
 RUTA: 4661
 Ekonomisk zon IS

Bilaga 5
 Bilaga 1

KOD	NAMN	FÅNGST I KILO FÄRSKVIKT			
		KONSUM	SKRAP	TOTALT	KASTAT
1	SILL	865991	0	865991	100
17	TORSK	6797	92	6889	200
30	PIGGVAR	149	0	149	0
34	SKRUBBSKÄDDA	7587	0	7587	0
38	ÖVRIG FLUNDREFISK	308	4	312	0
63	LAX	453	0	453	0
64	ÖRING	1160	0	1160	0
66	NORS	278	8	286	340
67	SIK	812	0	812	0
68	SIKLÖJA	35	0	35	0
73	BRAXEN	997	10	1007	540
75	HÖRT	30	0	30	0
76	ABBORRE	2963	379	3342	0
77	GÄDDA	15159	125	15284	0
78	GÖSS	9337	223	9560	0
80	ÅL	3359	0	3359	65
81	LAKE	932	0	932	0

F I S K E R I S T Y R E L S E N
 DATAENHETEN
 UTSKRIFT : 1991-12-04 ÅR 1984
 RUTA: 4159
 Ekonomisk zon IS

KOD	NAMN	FÅNGST I KILO FÄRSKVIKT			
		KONSUM	SKRAP	TOTALT	KASTAT
1	SILL	2335	125	2460	0
17	TORSK	2397	3435	5832	700
30	PIGGVAR	37	0	37	0
34	SKRUBBSKÄDDA	270	0	270	0
45	HORNGÄDDA	45	0	45	0
63	LAX	465	0	465	0
64	ÖRING	1	0	1	0
67	SIK	28	0	28	0
77	GÄDDA	8	0	8	0
80	ÅL	10568	0	10568	0

F I S K E R I S T Y R E L S E N
 DATAENHETEN
 UTSKRIFT : 1991-12-05 ÅR 1984
 RUTA: 5062
 Ekonomisk zon IS

KOD	NAMN	FÅNGST I KILO FÄRSKVIKT			
		KONSUM	SKRAP	TOTALT	KASTAT
1	SILL	100194	4700	104894	0
17	TORSK	85110	900	86010	0
63	LAX	4613	0	4613	0
64	ÖRING	8024	0	8024	0
67	SIK	9635	0	9635	0
68	SIKLÖJA	16	0	16	0
73	BRAXEN	160	0	160	0
76	ABBORRE	358	0	358	0
77	GÄDDA	289	0	289	0
80	ÅL	33	0	33	4
81	LAKE	12	0	12	0
99	OKÄNDA FÅNGSTER	435	0	435	0

KOD	NAMN	FÅNGST I KILO FÄRSKVIKT			
		KONSUM	SKRAP	TOTALT	KASTAT
1	SILL	48723	740	49463	1050
3	SKARPSILL	0	0	0	75
17	TORSK	305203	480	305683	1850
30	PIGGVAR	94	0	94	0
33	SANDSKÄDDA	367	0	367	0
34	SKRUBBSKÄDDA	1739	0	1739	0
38	ÖVRIG FLUNDRFISK	220	0	220	10
45	HORNGÄDDA	45	0	45	0
63	LAX	49	0	49	0
64	ÖRING	224	0	224	0
67	SIK	7666	0	7666	15
72	ÖVRIG LAXFISK	7	0	7	0
73	BRAXEN	216	0	216	0
74	ID	30	0	30	849
75	MÖRT	27	0	27	2595
76	ABBORRE	8233	64	8297	20
77	GÄDDA	17485	0	17485	0
78	GÖS	187	0	187	0
80	ÅL	28099	0	28099	413
81	LAKE	498	0	498	0
85	ÖVRIGSÖTVATTENFISK	150	0	150	0
86	HAVSKRÄFTA	214	0	214	0
99	OKÄNDA FÅNGSTER	677	458	1135	7375

F I S K E R I S T Y R E L S E N

DATAENHETEN

UTSKRIFT : 1991-12-04

ÅR 1984

RUTA: 4261

Ekonomisk zon IS

KOD	NAMN	FÅNGST I KILO FÄRSKVIKT			
		KONSUM	SKRAP	TOTALT	KASTAT
1	SILL	58915	0	58915	0
17	TORSK	467668	0	467668	390
30	PIGGVAR	109	0	109	0
33	SANDSKÄDDA	2327	0	2327	0
34	SKRUBBSKÄDDA	1329	0	1329	55
35	SLÄTVAR	18	0	18	0
45	HORNGÄDDA	163	0	163	0
63	LAX	6	0	6	0
64	ÖRING	983	0	983	0
67	SIK	1393	0	1393	0
76	ABBORRE	4059	0	4059	0
77	GÄDDA	9515	0	9515	0
80	ÅL	9438	0	9438	455
81	LAKE	50	0	50	0
88	KRABBA	300	0	300	0
99	OKÄNDA FÅNGSTER	94	10	104	150

F I S K E R I S T Y R E L S E N

DATAENHETEN

UTSKRIFT : 1991-12-05

ÅR 1984

RYTA: 4662

Ekonomisk zon IS

FÅNGST I KILO FÄRSKVIKT

KOD	NAMN	KONSUM	SKRAP	TOTALT	KASTAT
1	SILL	1058761	30	1058791	0
17	TORSK	104559	3433	107992	0
29	LILLA HÄLLEFLUNDRA	150	0	150	0
30	PIGGVAR	147	0	147	0
33	SANDSKÄDDA	128	0	128	0
34	SKRUBBSKÄDDA	1210	0	1210	0
36	SJÖTUNGA	421	0	421	0
38	ÖVRIG FLUNDRFISK	1340	0	1340	0
45	HORNGÄDDA	29	0	29	0
63	LAX	17	0	17	0
64	ÖRING	501	0	501	0
66	NORS	28	0	28	0
67	SIK	1423	0	1423	0
68	SIKLÖJA	564	0	564	0
73	BRAXEN	3634	230	3864	0
75	MÖRT	595	870	1465	0
76	ABBORRE	4063	0	4063	0
77	GÄDDA	10017	0	10017	0
78	GÖS	6180	40	6220	0
80	ÅL	3229	0	3229	0
81	LAKE	410	0	410	0
85	ÖVRIGSÖTVATTENFISK	44	0	44	0
93	ÖVRIGA KRÄFTDJUR	91	0	91	0
99	OKÄNDA FÅNGSTER	85	240	325	0

F I S K E R I S T Y R E L S E N

DATAENHETEN

UTSKRIFT : 1991-12-05

ÅR 1984

RYTA: 4963

Ekonomisk zon IS

FÅNGST I KILO FÄRSKVIKT

KOD	NAMN	KONSUM	SKRAP	TOTALT	KASTAT
1	SILL	47457	3000	50457	0
4	MAKRILL	1585	0	1585	0
17	TORSK	144904	0	144904	8
30	PIGGVAR	85	0	85	0
33	SANDSKÄDDA	182	0	182	0
34	SKRUBBSKÄDDA	67	0	67	0
35	SLÄTVAR	5	0	5	0
63	LAX	835	0	835	0
64	ÖRING	176	0	176	0
67	SIK	7266	0	7266	0
73	BRAXEN	220	0	220	0
75	MÖRT	0	0	0	20
76	ABBORRE	2799	0	2799	5
77	GÄDDA	1566	0	1566	0
78	GÖS	3890	0	3890	0
80	ÅL	5628	0	5628	0
81	LAKE	150	0	150	0

FISKERISTYRELSEN

DÅTAENHETEN

UTSKRIFT : 1991-12-04

ÅR 1984

UTA: 4059

Ekonomisk zon IS

KOD	NAMN	FÅNGST I KILO FÄRSKVIKT		TOTALT	KASTAT
		KONSUM	SKRAP		
1	SILL	44441	2010	46451	0
4	MAKRILL	11535	0	11535	0
17	TORSK	427697	8473	436170	210
30	PIGGVAR	120	0	120	0
31	RÖDSPOTTA	4	0	4	0
33	SANDSKÄDDA	299	0	299	0
34	SKRUBBSKÄDDA	3225	60	3285	0
45	HORNGÄDDA	1921	0	1921	0
63	LAX	2171	0	2171	0
64	ÖRING	2295	0	2295	14
67	SIK	1627	0	1627	0
76	ABBORRE	6830	0	6830	0
77	GÄDDA	5064	0	5064	0
80	ÅL	39154	0	39154	0
99	OKÄNDA FÅNGSTER	375	960	1335	525

FISKERISTYRELSEN

DÅTAENHETEN

UTSKRIFT : 1991-12-04

ÅR 1984

UTA: 4161

Ekonomisk zon IS

KOD	NAMN	FÅNGST I KILO FÄRSKVIKT		TOTALT	KASTAT
		KONSUM	SKRAP		
1	SILL	250605	5289	255894	2000
3	SKARPSILL	0	600	600	0
17	TORSK	509847	1157	511004	0
29	LILLA HÄLLEFLUNDRA	98	0	98	0
30	PIGGVAR	104	0	104	0
33	SANDSKÄDDA	1409	0	1409	0
34	SKRUBBSKÄDDA	615	0	615	0
38	ÖVRIG FLUNDEFISK	25	0	25	0
45	HORNGÄDDA	110	0	110	0
63	LAX	1194	0	1194	0
64	ÖRING	38	0	38	0
67	SIK	407	0	407	0
76	ABBORRE	1601	0	1601	0
77	GÄDDA	5793	0	5793	0
78	GÖS	860	0	860	0
80	ÅL	51144	0	51144	30
99	OKÄNDA FÅNGSTER	68	225	293	400

KOD	NAMN	FÅNGST I KILO FÄRSKVIKT		TOTALT	KASTAT
		KONSUM	SKRAP		
1	SILL	275676	0	275676	980
4	MAKRILL	250	0	250	0
12	BLÅVITLING	0	100	100	0
17	TORSK	519660	27219	546879	2205
30	PIGGVAR	326	0	326	0
33	SANDSKÄDDA	1584	0	1584	0
34	SKRUBBSKÄDDA	8957	0	8957	0
38	ÖVRIG FLUNDRFISK	0	0	0	10
45	HORNGÄDDA	74	0	74	0
63	LAX	1509	0	1509	0
64	ÖRING	593	0	593	0
67	SIK	11598	0	11598	0
68	SIKLÖJA	150	0	150	0
69	STRÖMSILL	0	0	0	151
72	ÖVRIG LAXFISK	8	0	8	0
73	BRAXEN	50	7	57	0
75	MÖRT	54	0	54	50
76	ABBORRE	12064	39	12103	150
77	GÄDDA	24639	0	24639	0
78	GÖS	17	0	17	0
80	ÅL	45644	0	45644	5
81	LAKE	153	0	153	0
88	KRABBA	120	0	120	0
99	OKÄNDA FÅNGSTER	50	65	115	5456

KOD	NAMN	FÅNGST I KILO FÄRSKVIKT		TOTALT	KASTAT
		KONSUM	SKRAP		
1	SILL	377714	630	378344	200
4	MAKRILL	35	233	268	0
17	TORSK	290721	17347	308068	146
30	OKÄNDA FÅNGSTER	921	3	924	0
31	RÖDSPOTTA	130	0	130	0
33	SANDSKÄDDA	227	0	227	0
34	SKRUBBSKÄDDA	9861	0	9861	0
38	ÖVRIG FLUNDRFISK	2198	0	2198	111
44	STENBIT	2	0	2	0
63	LAX	112	0	112	0
64	ÖRING	263	0	263	0
67	SIK	3474	0	3474	0
68	SIKLÖJA	54	0	54	0
73	BRAXEN	102	0	102	0
74	ID	0	0	0	370
75	MÖRT	1155	0	1155	200
76	ABBORRE	14820	0	14820	81
77	GÄDDA	38845	30	38875	88
78	GÖS	6856	4	6860	0
80	ÅL	50294	0	50294	70
81	LAKE	1278	0	1278	15
88	KRABBA	180	0	180	0
99	OKÄNDA FÅNGSTER	0	388	388	1523

FÅNGSTER FÖRDELADE PÅ LÄN / RUTA / REDSKAP TAGNA INNANFÖR BASLINJEN (IS)

SÖDERMANLANDS LÄN / RUTA 4662 / REDSKAP ÅR 1990

	ÖVRIGA REDSKAP	ÖRING GARN	TORSK GARN	SILL GARN	TORSK GARN	SILL GARN	RYSSJÖR
SILL	0	0	0	259079	0	62657	0
TORSK	0	0	235	80	0	0	0
RÖDSPOTTA	11	0	165	0	0	0	0
SARUBBSKÄDD	208	0	15	0	0	0	0
LAK	0	0	0	66	0	0	0
ÖRING	25	43	0	0	0	0	0
NORS	0	0	0	40	0	0	0
EIK	14	0	0	0	0	0	0
REGNBÅGE	0	0	0	0	0	0	0
ABBORRE	160	0	0	1598	0	0	0
GÄDDA	30	31	480	858	23	0	0
BRAXEN	0	0	0	0	0	0	0
GÖS	15	0	620	110	0	0	0
ÄL	0	0	102	484	0	0	0
LÄKE	18	0	0	0	0	0	0
ÖVRIGAFÅNGST	0	0	0	0	0	0	0

FÅNGSTER FÖRDELADE PER LÄN RUTA OCH REDSKAP TAGNA INNANFÖR BASLINJEN (IS)

UPPSALA LÄN / RUTA 4963 / REDSKAP ÅR 1990

	ÖVRIGA REDSKAP	TORSK GARN	SILL GARN	SIK NÄT	BOTTEN GARN	KIL NOT	RYSSJOR
SILL	0	0	100223	1000	300	0	0
TORSK	41	24376	0	1775	0	0	0
PIGGVAR	20	0	0	1	0	0	1
SLÄTVAR	10	0	0	0	0	0	0
SKRUBBSKÄDD	8	0	0	0	0	0	0
SIMPA	0	0	0	0	100	0	0
LAX	1704	0	6	0	0	47	155
ÖRING	1905	0	0	25	1345	143	0
NORS	0	0	0	0	300	0	0
SIK	27057	311	8446	8120	3809	4134	2130
REGNBÄGE	0	0	0	0	0	0	0
ÖVP LAXFISK	325	0	0	0	0	0	0
BRAXEN	595	0	0	0	412	1015	655
ABBORRE	1775	0	0	368	56	10	0
GÄDDA	1425	117	980	112	631	0	740
GÖS	588	0	341	178	564	1	0
ÅL	10	0	0	0	7	0	0
LAKE	15	0	4	0	0	0	265

UPPSALA LÄN / RUTA 5062 / REDSKAP ÅR 1990

	ÖVRIGA REDSKAP	TORSK GARN	SILL GARN	SIK NÄT	BOTTEN GARN	KIL NOT	RYSSJOR
SILL	0	0	132710	9380	0	0	500
TORSK	0	3036	0	0	0	0	0
SKRUBBSKÄDD	0	0	0	0	0	0	0
LAX	1443	0	0	89	0	0	6558
ÖRING	465	0	0	35	0	0	1102
SIK	0	0	0	0	0	0	1719
REGNBÄGE	0	0	0	0	0	0	0
BRAXEN	0	0	0	0	0	0	0
ABBORRE	489	0	0	0	0	0	0
GÄDDA	0	0	0	0	0	0	0
GÖS	0	0	0	0	0	0	0
ÅL	0	0	0	0	0	0	0
LAKE	0	0	0	0	0	0	0

ÖSTERGÖTLANDS LÄN / RUTA 4662 / ÅR 1990

	ÖVRIGA REDSKAP	TORSK GARN	SIK NÄT	BOTTEN GARN	LAXDRIV GARN	KIL NOT	RYSSJOR
SILL	0	0	0	0	0	0	0
TORSK	0	8	0	0	0	0	0
PIGGVAR	0	14	0	18	0	0	0
SKRUBBSKÄDD	0	19	20	0	0	0	0
LAX	7	0	0	14	0	0	0
ÖRING	0	21	0	0	0	0	0
SIK	200	161	60	46	0	0	0
REGNBÅGE	0	31	21	15	0	0	0
BRAXEN	0	13	11	30	0	0	0
ABBORRE	35	726	406	1081	0	0	0
GÄDDA	280	996	103	279	0	0	0
GÖS	260	432	212	139	0	0	0
ÅL	0	0	0	896	0	0	0
LAKE	61	331	58	0	0	0	0

ÖSTERGÖTLANDS LÄN / RUTA 4661 / ÅR 1990

	ÖVRIGA REDSKAP	TORSK GARN	SILL GARN	SIK NÄT	BOTTEN GARN	KIL NOT	RYSSJOR
SILL	248	0	170427	0	0	0	0
TORSK	3	0	0	2	0	0	0
PIGGVAR	3	0	0	43	2	0	0
SKRUBBSKÄDD	137	0	0	31	73	0	0
LAX	0	0	0	0	38	0	0
ÖRING	13	0	0	8	66	0	0
SIK	192	0	0	161	19	0	0
REGNBÅGE	0	0	0	0	55	0	0
BRAXEN	561	0	0	25	40	0	0
ABBORRE	1966	0	27	716	6241	0	0
GÄDDA	1195	0	0	221	1691	0	911
GÖS	10438	0	1008	244	1777	0	0
ÅL	0	0	0	0	4643	0	484
LAKE	22	0	0	0	0	0	0

FÅNGSTER FÖRDELADE PER LÄN, RUTA OCH REDSKAP TAGNA INNANFÖR BASLINJEN (IS)

ÖSTERGÖTLANDS LÄN / RUTA 4561 / ÅR 1990

	ÖVRIGA REDSKAP	SKÄDDE GARN	SILL GARN	SIK NÄT	LAXDRIV GARN	TORSK GARN	KIL NOT	TINOR	BOTTEN GARN	RYSSJOR	KROK
SILL	0	0	113314	0	0	0	0	0	0	0	0
TORSK	753	0	0	0	0	5281	0	0	4	0	0
PIGGVAR	170	3	0	0	0	6	0	0	165	0	0
SKRUBBSKÄDD	3220	502	0	0	0	475	0	0	1683	57	0
LAX	232	143	0	0	22	103	0	0	159	0	0
ÖRING	100	0	0	0	0	16	0	0	65	0	0
NORS	0	0	265	0	0	0	0	0	0	0	0
SIK	1321	74	0	11	6	100	0	0	120	0	0
REGNBÅGE	210	0	0	0	0	3	0	0	67	0	0
BRAXEN	131	0	0	0	0	0	0	0	620	0	0
ABBORRE	6810	0	1	746	100	587	12	0	11955	690	5
GÄDDA	6786	8	0	689	136	1172	58	0	3898	1986	335
GÖS	2787	13	80	7	0	3	0	0	78	3	0
ÅL	220	0	0	0	0	0	0	42	26852	11568	0
LAKE	418	0	0	0	0	63	309	0	982	0	5
ÖVR FÅNGSTER	768	0	0	0	0	5	0	0	850	650	0

FÅNGSTER FÖRDELADE PÅ LÄN / REDSKAP / RUTA TAGNA INNANFÖR BASLINJEN (IS)

GOTLANDS LÄN / RUTA 4059 / ÅR 1990

	ÖVRIGA REDSKAP	TORSK GARN	SILL GARN	SIK NÄT	BOTTEN GARN	KIL NOT	RYSSJOR
TORSK	0	891	0	0	0	0	0

GOTLANDS LÄN / RUTA 4161 / ÅR 1990

	ÖVRIGA REDSKAP	TORSK GARN	SILL GARN	SIK NÄT	BOTTEN GARN	KIL NOT	RYSSJOR
TORSK	0	17566	0	0	0	0	0

GOTLANDS LÄN / RUTA 4361 / ÅR 1990

	ÖVRIGA REDSKAP	TORSK GARN	SILL GARN	SIK NÄT	BOTTEN GARN	KIL NOT	RYSSJOR
TORSK	0	1820	0	0	0	0	0
ABBORRE	0	120	0	0	0	0	0
GÄDDA	0	155	0	0	0	0	0

GOTLANDS LÄN / RUTA 4361 / ÅR 1990

	ÖVRIGA REDSKAP	TORSK GARN	SILL GARN	SIK NÄT	BOTTEN GARN	KIL NOT	RYSSJOR
ÖRING	0	0	0	0	0	0	18
SIK	0	0	0	0	0	0	20
ABBORRE	0	0	0	0	0	0	35
GÄDDA	0	0	0	0	0	0	185

FÄNGSTER FÖRDELADE PER LÄN, RUTA OCH REDSKAP TAGNA INNANFÖR BASLINJEN (IS)

KALMAR LÄN / RUTA 4161 / ÅR 1990

	ÖVRIGA REDSKAP	BOTTEN TRÅL TORSK	SKÄDDE GARN	LAX GARN	BOTTEN GARN	KIL NOT	RYSSJOR
LAX	0	0	0	78	0	0	0
TORSK	0	345	782	0	0	0	0
PIGGVAR	207	0	0	0	0	0	0
RÖDSPOTTA	20	0	0	0	0	0	0
SANDSKÄDDA	0	555	0	0	0	0	0
SKRUBBSKÄDD	0	134	0	0	0	0	0
ABBORRE	0	0	0	0	0	0	3
GÄDDA	0	0	0	0	0	0	34
ÅL	0	0	0	0	10562	0	218

KALMAR LÄN / RUTA 4261 / ÅR 1990

	ÖVRIGA REDSKAP	BOTTEN TRÅL (TORSK)	SKÄDDE GARN	LAXDRIV GARN	BOTTEN GARN	KIL NOT	RYSSJOR
SILL	120	0	0	0	1038	0	1117
TORSK	1035	10522	207	0	103	0	0
SANDSKÄDDA	260	0	0	0	0	0	0
SKRUBBSKÄDD	260	0	2392	0	83	0	0
HORNGÄDDA	0	0	0	0	322	0	0
LAX	0	0	0	1016	170	0	0
ÖRING	0	0	0	0	42	0	0
SIK	856	0	549	0	384	0	0
REGNBÅGE	0	0	0	0	50	0	0
ABBORRE	0	0	161	0	385	0	740
GÄDDA	150	0	44	0	2871	0	2945
ÅL	0	0	0	0	32654	0	4253
LAKE	0	0	0	0	0	0	19

KALMAR LÄN / RUTA 4661 / ÅR 1990

	ÖVRIGA REDSKAP	TORSK GARN	KROK	SIK NÄT	BOTTEN GARN	BACKOR/ LÅNGREV	RYSSJOR
SKRUBBSKÄDDA	0	0	0	0	7	0	0
GÄDDA	0	0	0	0	10	0	0
ÅL	0	0	0	0	43	0	0

KALMAR LÄN / RUTA 4561 / ÅR 1990

	ÖVRIGA REDSKAP	TORSK GARN	KROK	SIK NÄT	BOTTEN GARN	BACKOR/ LÅNGREV	RYSSJOR
GÄDDA	0	0	0	0	0	64	0
ÅL	0	0	0	0	0	9	0

FÅNGSTER FÖRDELADE PÅ LÄN / REDSKAP / RUTA TAGNA INNANFÖR BASLINJEN (IS)

BLEKINGE LÄN / RUTA 4059 / ÅR 1990

	ÖVRIGA REDSKAP	TORSK GARN	SILL GARN	LAXDRIV GARN	BOTTEN GARN	KIL NOT	RYSSJÖR
SILL	0	0	0	0	250	0	0
TORSK	0	65525	0	87	130	0	0
PIGGVAR	40	1	0	39	0	0	0
SKRUBBSKÄDD	0	750	0	35	3	0	0
LAX	0	31	0	1648	0	0	0
ÖRING	0	55	0	0	0	0	0
SIK	0	47	0	5	0	0	0
GÄDDA	0	2	0	0	0	0	0
ÅL	0	0	0	0	3495	0	0

BLEKINGE LÄN / RUTA 4159 / ÅR 1990

	ÖVRIGA REDSKAP	TORSK GARN	SKÄDDE GARN	SILL GARN	LAX GARN	BOTTEN GARN	RYSSJÖR
SILL	0	0	0	155	250	1808	0
TORSK	2	39266	180	0	71	658	4
PIGGVAR	0	0	1	0	0	0	3
SANDSKÄDDA	0	0	4	0	0	19	0
SKRUBBSKÄDD	0	93	1295	0	73	307	8
HORNGÄDDA	0	0	0	0	0	350	0
LAX	0	6059	0	0	17133	154	0
ÖRING	0	0	9	0	483	0	0
SIK	0	32	282	0	225	2	0
SIKLÖJA	0	0	0	0	262	0	0
ABBORRE	0	0	0	0	0	7	0
GÄDDA	0	0	0	0	0	26	0
ÅL	1283	59	0	0	0	16835	1

BLEKINGE LÄN / RUTA 4161 / ÅR 1990

	ÖVRIGA REDSKAP	SNÖRP VAD	BOTTEN TRÅL (TORSK)	TORSK GARN	SILL GARN	LAXDRIV GARN	BOTTEN GARN	RYSS- JÖR
SILL	0	84954	0	0	3548	0	0	0
TORSK	0	0	38319	189678	0	0	0	0
PIGGVAR	0	0	0	3	0	0	0	0
SKRUBBSKÄDD	0	0	0	26	0	0	0	0
LAX	0	0	0	0	0	612	0	0
ÖRING	0	0	0	0	0	124	0	0
SIK	4	0	0	0	0	0	0	0
ABBORRE	82	0	0	0	0	0	0	0
GÄDDA	677	0	0	0	0	0	0	0
ÅL	1006	0	0	0	0	0	1780	155

ÖSTERGÖTLANDS LÄN / RUTA 4261 / ÅR 1990

	ÖVRIGA REDSKAP	TORSK GARN	SILL GARN	SIK NÄT	BOTTEN GARN	KIL NOT	RYSSJOR
SILL	0	0	0	0	0	0	0
TORSK	0	0	0	0	0	0	0
ABBORRE	0	0	0	0	0	0	0
GÄDDA	0	0	0	0	0	0	0
GÖS	0	0	0	0	0	0	0
ÅL	0	0	0	0	0	0	216
LAKE	0	0	0	0	0	0	0

ÖSTERGÖTLANDS LÄN / RUTA 4361 / ÅR 1990

	ÖVRIGA REDSKAP	TORSK GARN	BOTTEN TRÅL (TORSK)	BOTTEN TRÅL (SILL)	BOTTEN GARN	KIL NOT	RYSSJOR
SILL	0	0	0	235	0	0	0
SKARPSILL	0	0	0	10	0	0	0
TORSK	0	299	57	0	0	0	0
SKRUBBSKÄDD	0	0	0	0	0	0	0
LAX	0	0	0	0	0	0	0
BRAXEN	0	0	0	0	0	0	0
ABBORRE	0	0	0	0	2	0	0
GÄDDA	0	0	0	0	10	0	0
GÖS	0	0	0	0	0	0	0
ÅL	0	0	0	0	0	0	0
LAKE	0	0	0	0	0	0	0

ÖSTERGÖTLANDS LÄN / RUTA 4562 / ÅR 1990

	ÖVRIGA REDSKAP	BOTTEN TRÅL (SILL)	ÖRING GARN	SIK NÄT	BOTTEN GARN	KIL NOT	RYSSJOR
SILL	0	10165	0	0	0	0	0
TORSK	0	77	0	0	11	0	0
PIGGVAR	0	0	0	5	261	0	0
SKRUBBSKÄDD	0	0	0	0	364	0	0
LAX	0	0	0	4	55	0	0
ÖRING	0	0	11	0	34	0	0
SIK	0	0	36	12	166	0	0
REGNSÅGE	0	0	0	0	125	0	0
BRAXEN	0	0	0	0	0	0	0
ABBORRE	0	0	35	847	7695	0	0
GÄDDA	16	0	38	71	1076	0	0
GÖS	27	0	0	13	70	0	0
ÅL	0	0	0	0	8883	0	0
LAKE	0	0	0	0	0	0	0

BLEKINGE LÄN / RUTA 4361 / ÅR 1990

	FLYT- TRÄL	LAND VAD	SKÄDDE GARN	TORSK GARN	SILL GARN	LAXDRIV GARN	BOTTEN GARN
SILL	23250	0	0	0	0	0	0

BLEKINGE LÄN / RUTA 4160 / ÅR 1990

	ÖVRIGA REDSKAP	SNÖRP- VAD	SKÄDDE GARN	TORSK GARN	SILL GARN	LAXDRIV GARN	LAXSÄTT	BACKOR/ LÅNGREV	KROK	LAXDRIV LINOR	BOTTEN GARN
SILL	0	1083647	0	49878	5890	0	0	0	0	0	0
TORSK	46	0	0	288372	0	85	0	34	4640	0	144
PIGGVAR	348	0	0	251	0	0	0	0	0	0	0
SANDSKÄDDA	0	0	0	85	0	0	0	0	0	0	0
SKRUBBSKÄDDA	0	0	0	790	0	0	0	0	0	0	17
HORNGÄDDA	0	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0
LAX	0	0	0	641	0	7923	0	0	0	54	0
ÖRING	0	0	0	4	0	1122	363	0	0	0	0
SIK	129	16	0	984	0	9	0	0	0	0	0
SIKLÖJA	0	0	0	0	0	21	0	0	0	0	0
REGNBÅGE	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ABBORRE	1322	279	0	26	0	0	0	71	0	0	0
GÄDDA	5500	254	147	593	0	0	0	28	842	0	354
GÖS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ÅL	2721	98	0	200	0	0	0	77	0	0	2692
LAKE	14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ÖVR FÅNGSTER	0	9016	0	0	0	0	0	0	0	0	0

KALMAR LÄN / RUTA 4361 / ÅR 1990

	ÖVRIGA REDSKAP	BOTTEN TRÅL (SILL)	BOTTEN TRÅL (TORSK)	FLYT- TRÅL (TORSK)	ÖRING GARN	LAXDRIV GARN	BOTTEN GARN	KIL NOT	TINOR	RYSSJOR	SIKNÄT
SILL	15	107750	4160	140	0	0	1757	0	0	690	30
TORSK	1720	891	33531	7245	0	0	623	0	0	14	1223
PIGGVAR	0	0	6	0	1	0	17	0	0	8	0
SANDSKÄDDA	0	0	0	0	0	0	62	0	0	0	0
RÖDSPOTTA	0	0	49	0	0	0	0	0	0	0	0
SKRUBBSKÄDD	134	0	1914	1186	0	0	1349	0	0	35	205
HORNGÄDDA	0	0	0	0	0	0	45	0	0	0	0
LAX	0	1	0	0	0	0	474	0	0	25	0
ÖRING	0	8	0	0	0	164	523	0	0	20	0
SIK	3372	0	88	0	0	96	3430	341	0	306	4383
SIKLÖJA	0	0	0	0	0	0	406	0	0	0	0
ID	0	0	0	0	20	0	0	0	0	0	0
REGNBÅGE	0	0	0	0	0	0	139	0	0	0	0
MÖRT	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12	0
BRAXEN	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MÖRT	0	0	0	0	0	0	26	0	0	3	0
ABBORRE	155	0	0	0	0	0	0	0	0	55	0
GÄDDA	1441	5	0	0	0	0	8027	35	19	2215	32
ÅL	6	0	0	0	0	0	6513	67	58	7177	29
LAKE	16	0	0	0	9	0	32624	0	731	2128	0
ÖVR SÖTVATTE	0	0	0	0	0	0	255	0	0	1451	0
ÖVRIGA	0	0	0	0	0	0	0	0	0	59	0
							0	0	0	365	0

	ÖVRIGA REDSKAP	BOTTEN TRÅL (ANNAT)	SKÄDDE GARN	LAX GARN	SIK NÄT	BOTTEN GARN	BACKOR/ LÅNGREV	KROK	RYSSJOR
SILL	0	0	0	0	0	4736	0	0	0
TORSK	2577	0	1703	0	21	1012	0	0	0
PIGGVAR	180	0	0	0	0	72	0	0	5
RÖDSPOTTA	58	0	10	0	0	0	0	0	0
SANDSKÄDDA	5	0	0	0	0	0	0	0	0
SKRUBBSKÄDD	431	0	2723	0	21	2153	0	0	163
LAX	0	0	0	2220	0	33	0	0	4
ÖRING	254	0	0	0	2	50	0	0	11
SIK	3076	0	89	0	1331	1168	0	0	221
SIKLÖJJA	0	0	0	0	0	0	0	0	0
REGNBÅGE	1425	0	0	0	2	8	0	0	0
ÖVR LAXFISK	0	0	0	0	14	0	0	0	0
ID	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MÖRT	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BRAXEN	0	0	0	0	0	1180	0	0	0
ABBORRE	9095	0	270	0	0	0	0	0	0
GÄDDA	11627	0	430	0	472	5677	13	0	2152
GÖS	8	0	0	0	644	1838	174	176	5343
ÅL	492	200	0	0	0	20	0	0	0
LAKE	91	0	36	0	0	39023	0	0	5606
ÖVR FÅNGSTER	18	0	30	0	35	50	0	0	22
					0	0	0	0	0

FISKERIVERKET
KUSTLABORATORIET
Box 584
740 71 Öregrund

Datum
1991-11-28

Beteckning
3-8-91

Fil.dr E. Neuman
Fil. kand J. Andersson
Fil. dr P. Karås

Avdelningschef Tore Gustavsson
Fiskeriverket
Box 2565
403 17 Göteborg

Inverkan av det fria handredskapsfisket på fisket efter gädda utmed ostkusten.

Vintern 1986 uppdrog fiskeristyrelsen åt naturvårdsverkets kustlaboratorium att utreda effekterna av fiske på gäddbestånd utmed ostkusten. Uppdraget föranleddes av att handredskapsfisket utmed ostkusten året innan släpptes fritt; många fiskare och vattenägare befarade att ett ökat fritidsfiske skulle försämra yrkes- och husbehovsfiskets gäddfångster. Abborren är vid sidan av gäddan den för handredskapsfisket viktigaste arten. Den förekommer dock i betydligt större tätheter än gäddan och är av mindre betydelse för yrkesfisket, varför fiskeristyrelsen och kustlaboratoriet gjorde bedömningen att endasrt gäddan behövde undersökas.

Kustlaboratoriet inledde arbetet våren 1986 och avslutade en första undersökningsomgång 1989. Egna provfisken under lekperioden samt detaljerad journalföring av yrkesfisken har genomförts i sammanlagt sju områden från Kalmar sund till Öregrundsgrepen. Fångsterna har registrerats och prover för ålders-, tillväxt- och maganalys har tagits. Undersökningen har belyst rekrytering, dödlighet och tillväxt i områden med olikartade förutsättningar för gäddproduktion och skiftande fisketryck. Undersökningen redovisas i rapporten "Faktorer som påverkar produktionen av gädda i Östersjöns skärgårdar" (bilaga 1). I den ges en bred och tämligen detaljerad redogörelse för att skapa ett underlag för inte bara en bedömning av fisketryckets betydelse utan även för fiskevårdande åtgärder och framtida undersökningar.

Vid sidan av fältundersökningarna har ett stort antal märkningar gjorda vid Sveriges och Finlands Östersjökuster analyserats för att belysa graden av stationärt beteende hos gäddan och därmed dess känslighet för lokalt hårt fiske. Märkningarna ger också information om fisketrycket. En del av märkningarna har inte tidigare utvärderats. Primärmaterialen i fråga har ställts till utredningens förfogande av Kustlaboratoriet och Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet i Helsingfors. Rapporten "Gäddans uppehållsområden och förflyttningar i Östersjön" (bilaga 2), refererar också undersökningar från insjöar.

Kustlaboratoriet erhöill under våren 1990 uppdraget från fiskeristyrelsen att förlänga undersökningarna i tre områden med yrkesfiske. Uppdraget har genomförts under 1990 och 1991 med samma uppläggning som under den föregående perioden. Resultaten från uppföljningen av utvecklingen i yrkesfiskena under hela den studerade perioden sammanfattas i rapporten "Effekter av fiske på gäddbestånd utefter den svenska ostkusten" (bilaga 3). Rapporten omfattar även en bearbetning av fångststatistik och en simulering av sportfiskets betydelse för yrkesfiskets avkastning. Vår bedömning av inverkan av fiske på gäddbestånd och av effekter av konkurrens mellan olika fiskarkategorier baseras på ovan presenterade utredningar samt på litteraturstudier.

Generellt gäller för fisk att en hög tillväxthastighet inte bara ger en hög produktion per individ utan också bidrager till att öka antalet individer genom högre överlevnad första året. En snabb tillväxt minskar risken att bli uppäten och ger tidigare tillgång till större byten. Fiskars tillväxt ökar med temperaturen upp till ett artspecifikt optimum, vilket för ensomriga gäddor ligger mellan 20 och 24°C. Nämnade temperaturer överskrids sällan i Östersjöns kustvatten, varför man kan förutsätta att tillväxthastigheten liksom överlevnaden första året, d v s årsklasstyrkan, är positivt temperaturberoende.

Eftersom gäddan är en bottenfisk, måste tillgången till en bottenyta med temperaturer nära optimumtemperaturen vara av grundläggande betydelse för produktionspotentialen. Så har också visats vara fallet i nordamerikanska sjöar. Bottnarna måste också erbjuda lättillgängliga byten och skydd, främst vegetation. Dessa krav tillgodoses främst i grunda och skyddade områden. Mellanårsvariationer i temperaturen under tillväxtsåsongen, d v s sommaren, påverkar gäddans livsrum vad gäller såväl storlek som kvalitet. I vår studie har vi påvisat ett positivt temperaturberoende hos tillväxten och starka årsklasser varma somrar, men bilden har varit oklarare än för abborre i angränsande vatten, trots att tillväxten hos denna art visar ett likartat temperaturberoende som gäddans.

I flera insjöar har visats att en hög täthet av äldre gäddor inverkar negativt på rekryteringen av yngre gäddor till fångstbar storlek och på tillväxthastigheten. Fiske som minskar tätheten av framförallt större gäddor med stora territorier ökar produktionen genom att fler små fiskar, vilka växer snabbare, överlever. I små sjöar där detta belagts är temperaturen ofta hög och miljön topografiskt homogen, varför bestånden blir täta och gäddor av alla storlekar blandas. Risken för brist på utrymme och föda och förekomst av kannibalism är relativt stor i sådana vatten.

I Östersjöns kustområden är temperaturen nästan alltid för låg för optimal rekrytering och miljön synnerligen heterogen. Detta minskar sannolikheten för en inverkan av beståndstätheten på produktionen. Trots detta har vi visat att fiske kan förbättra tillväxten och också ge en jämnare rekrytering. Våra resultat ger vid handen att det inte är födobrist som orsakar täthetsberoendet. Sannolikt är det en fråga om bristande tillgång på lämpliga bottnar; de stora gäddorna förhindrar de mindre att utnyttja de bästa lokalerna. Kannibalism kan inte heller

1991-11-28

**EFFEKTER AV FISKE PÅ GÄDDBESTÅND UTEFTER DEN
SVENSKA OSTKUSTEN.**

AV

JAN ANDERSSON

FISKERIVERKET
KUSTLABORATORIET
BOX 584
740 71 ÖREGRUND

uteslutas. Vi har visserligen i vår undersökning inte kunnat belägga sådan under lekperioden mer än i några enstaka fall. I vår dialog med yrkesfiskare har det dock under de senaste åren framkommit uppgifter om en omfattande kannibalism under höst och vinter, då gäddor samlas i höga tätheter på grunt vatten. När fisketrycket blir tillräckligt högt sätts täthetsberoendet ur spel och temperaturen blir begränsande för produktionen såsom inledningsvis beskrivits. En sådan växling mellan temperatur- och täthetsstyrd produktion har visats i sjön Windermere i England. Ett optimalt fiske balanserar på gränsen mellan dessa regleringsmekanismer. Gäddbestånden i två områden i vår undersökning visar tecken på att fisketrycket nått en optimal nivå. Det är möjligt att den optimala nivån överskridits i ett av områdena, men stora klimatvariationer under undersökningsperioden försvårar tolkningen av resultaten. Fisketrycket har sannolikt varit nära det optimala i det tredje området. Den totala dödligheten i det hårdast exploaterade området har varit 55-60 %. Analyser av märkningar visar för vissa områden en fiskedödlighet på minst 55 % per år.

Blir fisketrycket för högt kan inte det sjunkande antalet fiskar kompenseras med lokal rekrytering, eftersom denna är temperaturbegränsad. Ett hårt fiskat bestånd kunde tänkas vidmakthållas genom invandring från omgivande vatten. Denna mekanism är dock föga betydelsefull p g a att gäddan av märkningar att döma har ett mycket stationärt beteende i Östersjön; 90 % av gäddorna håller sig inom ett område med 3 km radie. Isolerade bestånd är naturligtvis känsligast för hårt fiske, eftersom invandring här har minst förutsättningar. Sådana bestånd finns oftast i ytterskärgårdarna. Där bidrar dessutom låg temperatur till en svag egenrekrytering.

Det är vår bedömning, att ett fiske med måttlig intensitet gynnar produktionen av gädda i flertalet Österjöbestånd, men att en del av dem nu fiskas hårdare än optimalt. Ett sådant fisketryck är lätt att åstadkomma, eftersom gäddan är förhållandevis fåtalig och lättfiskad. Simulering av fisketryckets betydelse har visat att en ökning av den totala dödligheten med 10 % genom sportfiske, vid ett optimalt yrkesfisketryck, kan leda till en sänkning av yrkesfiskarens utbyte med 20 %. Denna undersökning har visat att handredskapsfiske kan stå för en ansevärd andel av det totala fisketrycket. I Finland, där detta fiske ej är fritt, stod det 1986 för ca 20 % av den totala fångsten. Vi har funnit samma nivå i svenska märkresultat. I Sverige är andelen numera sannolikt högre.

En renodlad konkurrens mellan yrkesfiske och sportfiske uppstår först då det totala fisketrycket nått en viss "kritisk nivå". Denna nivå avgörs av lokala produktionsförhållanden. Av egna erfarenheter och kontakter med fiskare framgår att även andra mekanismer kan medföra ett inkomstbortfall för yrkesfiskaren. Dessa hänför sig främst till inskränkningar i fiskarens fria förfogande över sina fiskevatten. Under höst och vinter samlas gäddor i relativt höga tätheter i grunda skärgårdsvikar och utgör då ett lättfångat byte för fiske med både nät och kastspö, samtidigt som priset på gädda är förhållandevis högt. En rent fysisk konkurrens om både fiskeplatser och gäddor uppstår, då flera fiskarkategorier fiskar i samma område. Störningar på redskap anförs också av yrkesfiskare som en anledning till fångsbortfall. Vi bedömer att konkurrens som försvårar fiskets praktiska utövande kan leda till inkomstbortfall.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning.....	2
2. Områdesbeskrivning.....	2
2.1 Marsö.....	2
2.2 Aspöja.....	3
2.3 Forsmark.....	4
3. Material och metoder.....	4
3.1 Journalföring av fångster.....	4
3.2 Provtagning.....	5
4. Resultat.....	6
4.1 Fångst.....	6
4.2 Fångstens köns- och ålderssammansättning.....	8
4.3 Dödlighet.....	10
4.4 Tillväxt.....	11
4.5 Simulering.....	15
5 Diskussion.....	16
6 Slutsatser.....	17

1. INLEDNING

Regeringen uppdrog i juni 1991 åt Fiskeristyrelsen att utvärdera konsekvenserna av det fria handredskapsfisket. I uppdraget ingick att utreda eventuella effekter på avkastningen av vattenägarnas eget fiske. Denna del av utredningsarbetet anförtroddes Kustlaboratoriet vid det nybildade Fiskeriverket under sommaren 1991.

Det fria handredskapsfisket infördes i maj 1985 och de första studierna av dess eventuella effekter på bestånden av gädda inleddes redan våren 1986 med provfisken i skärgården nära Oskarshamn. Provfiskena utökades 1987 med områden på Åland och i Roslagen, samtidigt som en detaljerad uppföljning av yrkesfiskets fångster i tre områden utmed ostkusten inleddes. Parallellt med dessa undersökningar gjordes en genomgång av publicerat och opublicerat material avhandlande gäddans vandringsvanor. Arbetet resulterade i rapporterna "Faktorer som reglerar produktionen av gädda i Östersjöns skärgårdar" och "Gäddans (*Esox lucius* L.) utbredning och förflyttningar i Östersjön". Resultaten av undersökningarna kan sammanfattas som att gäddan är mycket stationär, och att produktionen av gädda gynnas av ett måttligt fisketryck. Resultaten indikerade att uttaget i ett av de studerade yrkesfiskena översteg det ur avkastningssynpunkt optimala, och att därmed en konkurrenssituation mellan yrkesfiskare och sportfiskare är fullt möjlig.

Kustfisket utefter den svenska ostkusten bygger på fångst av ett flertal arter. Ålen har ofta den största ekonomiska betydelsen, men gäddan spelar i många fall en viktig roll. Fångstsätten för gäddan varierar mellan årstider och mellan olika områden. De vanligaste redskapen är nät, ryssjor och sax, men spöfisket spelar lokalt en viktig roll även för yrkesfiskaren. Införandet av det fria handredskapsfisket innebar i många fall att fiskaren utökade sina ansträngningar i gäddfisket, i synnerhet under leken på våren. Under denna period var fisket tidigare begränsat, främst av fiskevårdshänsyn. Yrkesfiskets uttag har av denna anledning ökat kraftigt i två av tre studerade områden. Detta försvårar fiskarens möjligheter att påvisa eventuella negativa effekter av ett ökat tryck från sportfisket, vilket är en förutsättning för att ersättning för uteblivna fångster skall kunna utbetalas. Det bör här framhållas att denna bevisbörda ur vetenskaplig synvinkel är i det närmaste omöjlig utan mycket långsiktiga jämförelser av perioder med och utan fritt handredskapsfiske. Det är kustlaboratoriets mening att lagen på denna punkt måste ändras; ersättningsfrågan måste kunna bedömas utifrån en vetenskaplig grund.

Den del av utredningsarbetet som omfattar uppföljning av yrkesfiskets fångster har drivits vidare 1990 och 1991. Denna rapport presenterar resultaten av studierna under åren 1987-1991.

2. OMRÅDESBESKRIVNING

2.1 Marsö

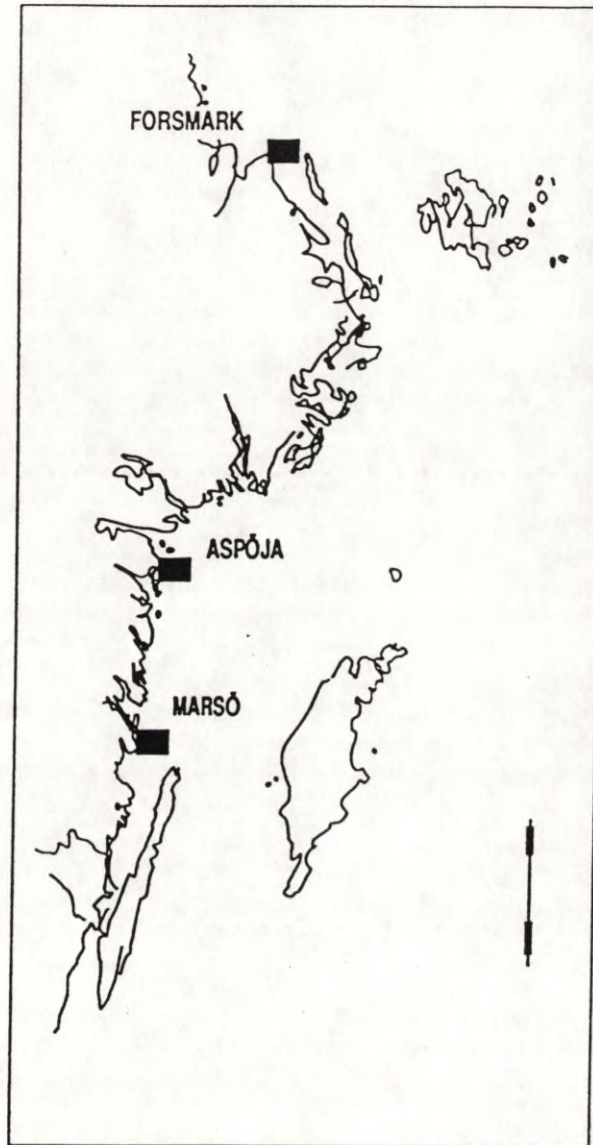
Skärgårdsbyn Marsö är belägen i Misterhults skärgård ca 30 km norr om Oskarshamn (figur 2). Byns fiskevatten har en yta ca 7 km². Fisket är oskiftat, vilket innebär ett årligt byte av

vattnen mellan de olika fiskerättsinnehavarna. Bytet genomförs 1 april varje år. Marsös vatten kan karaktäriseras som mellan- och innerskärgård med en måttlig exponering av de mot havet liggande delarna.

Fisket har sedan lång tid varit baserat på fångst av vandringsål med främst ålflytgarn. Före införandet av det fria handredskapsfisket förekom ett riktat fiske efter gädda främst under vintern från isen. Vårfisket var då av ringa omfattning. Fiskerätsreformen fick, som på många andra platser, följden att lekfisket med ryssjor utökades väsentligt. Den mest drastiska ökningen gjordes 1986. Ett fiske med kastspö har, främst under sommar och höst, bidragit till inkomsterna från gäddfisket. En av fiskarna på ön avled på våren 1988. Detta fick till följd att uttaget av gädda åter kom att minska till en lägre nivå under 1988 och 1989. Marsös fiskare har under lång tid bokfört sina fångster inom ramen för kontrollprogrammet för Oskarshamnsverket.

2.2 Aspöja

Aspöja är belägen i S:t Anna skärgård ca 10 km söder om Arkösund (figur 2). Fiskelaget Fyrkanten är ensamma gäddfiskare av betydelse inom ett område, som sträcker sig ca 5 km i nord-sydlig och ca 4 km i öst-västlig riktning runt huvudön. Inom detta område finns dock stora delar med lågintensivt fiske. Journalföringen har i huvudsak omfattat samma områden under de olika åren.

Figur 1. Översiktsskarta.

Fisket baseras främst på fångst av vandringsål med ålflytgarn, men ett omfattande fiske med fiskbottengarn, s.k. fyrkanter, har bedrivits sedan 1985. Detta redskap är mångsidigt beträffande de arter som kan fångas; inrikningen bestäms främst av redskapets placering och storlek och av maskstorleken i fiskhusen.

Fångsten av gädda har inte bokförts för enskilda redskap. Vissa av redskapen har varit inriktade på fångst av abborre och ål och har därför haft en mindre maskstorlek. Detta har fört med sig att betydligt kortare gäddor bokförts här, jämfört med i de båda andra områdena. Redskapsinsatsen har enligt uppgift varit i stort densamma under de olika åren. Gäddfisket under andra tider än våren har, under den period som omfattas av undersökningarna, varit av begränsad omfattning.

Aspöja har ett utsatt läge i det yttersta havsbandet. Ett brett bälte av grunda områden öster om ön utgör dock ett skydd mot vågexponering, samtidigt som det sannolikt utgör ett viktigt område för näringssök för de gäddor som föds och växer upp i grundområdena runt huvudön.

2.3 Forsmark

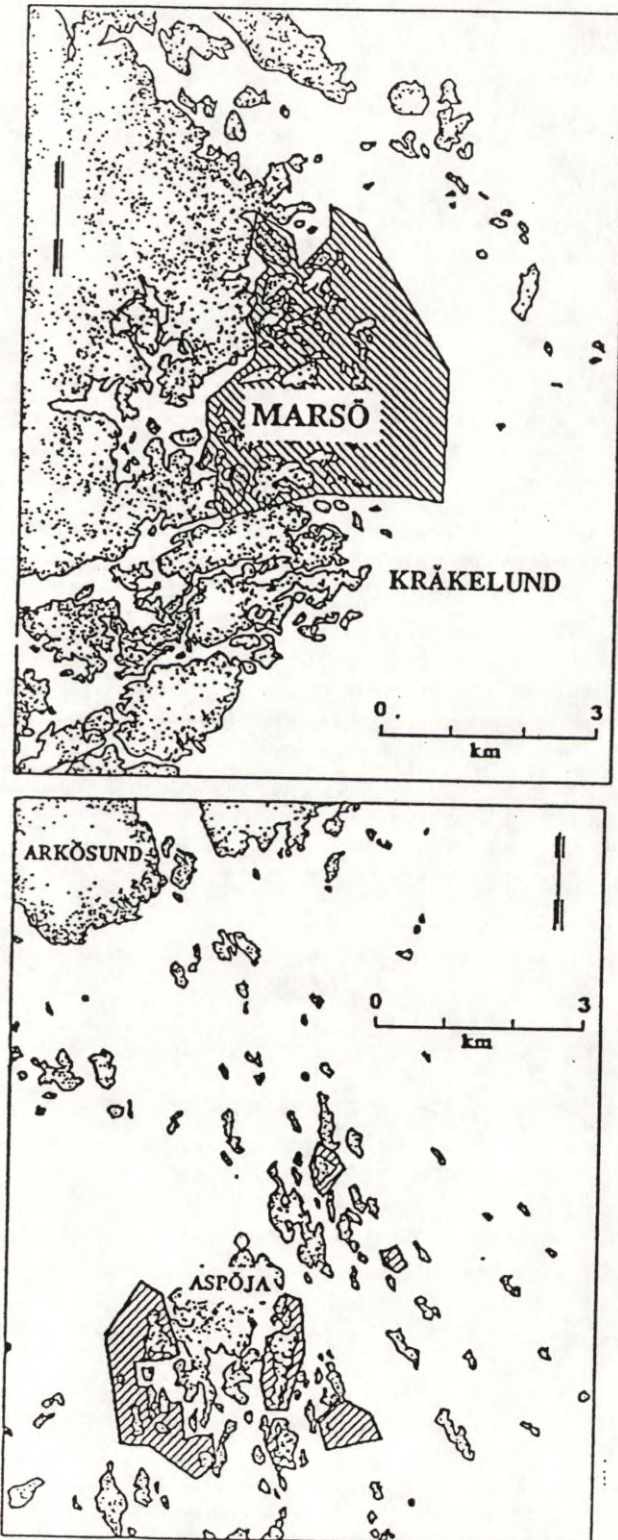
Undersökningarna vid Forsmark har utförts på fisk från fiskevatten tillhörande byn Skaten, belägen ca 8 km NNO Forsmarksverket vid norra Upplandskusten (figur 3). Området påverkas inte av det uppvärmda kylvattnet från kraftverket. Lekfisket efter gädda har bedrivits inom ett område, som sträcker sig ca 2 km från norr till söder och som har en bredd på i medeltal ca 500 m. Området har ett ringa vattendjup, vilket även gäller för den skärgård som i öster avskärmar mot Öregrundsgrepen. Området skiljer sig från de övriga genom att gäddan sedan en längre tid tillbaka fiskats tämligen intensivt under lekperioden. De redskap som använts vid fisket har varit stormaskiga, stora ryssjor, speciellt inriktade på fångst av gädda. Journalföring av fångsterna ingår som en del av recipientkontrollprogrammet för Forsmarksverket.

3 MATERIAL OCH METODER

3.1 Journalföring av fångster

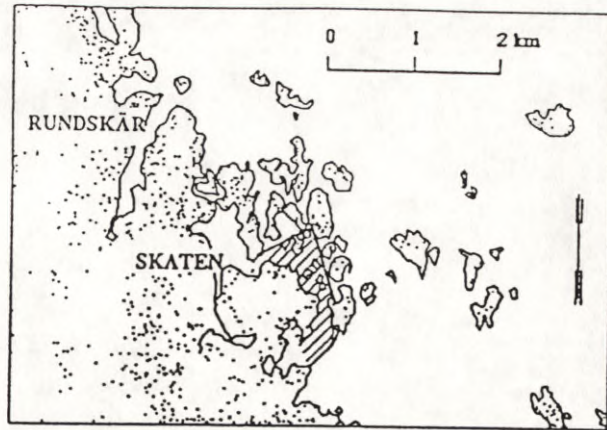
Yrkesfiskarna inom de tre områdena har bidragit med en detaljerad journalföring av sina fångster under gäddans lekperiod. Antalet fångade gäddor per längdintervall om 2,5 cm har bokförts i samband med varje vittjningstillfälle. Under övriga delar av året har eventuella gäddfångster redovisats som antal och totalvikt.

Ansträngningsbegreppet har traditionellt vållat mycken tankemöda bland fiskeribiologer, främst då de som har att utvärdera yrkesfiskefångster. Denna undersökning har inte utgjort något undantag. Grundtanken har varit att täcka in hela lekperioden med registrering av fångsten, vilket också har kunnat göras i samtliga områden och år,

Figur 2. Fiskevatten vid Marsö och Aspöja.

förutom 1991 i Forsmark, då fiskaren avbröt sitt fiske för tidigt på grund av avsättningssvårigheter. Fiskeansträngningen definieras här som antalet använda redskap multiplicerat med det antal dygn som dessa redskap fiskat. I Aspöja har redskapsinsatsen varierat mycket lite mellan de olika åren. På grund av detta kommer den årliga ansträngningen i detta område att ges värdet ett. För de båda övriga områdena har variationerna av olika skäl varit större. Fiskeansträngningarna i dessa områden återges i tabell 1. Den stora nedgången för Marsö mellan 1987 och 1988 beror huvudsakligen på att en av öns fiskare avled under våren 1988.

Figur 3. Fiskevatten vid Forsmark.

Tabell 1. Antal redskapsnätter i Marsö och Forsmark 1987-1991

Område	1987	1988	1989	1990	1991
Marsö	459	216	280	329	357
Forsmark	433	376	450	567	182

3.2 Provtagning

Samtliga gäddor har analyserats m.a.p. totallängd, totalvikt, kön, gonadstatus och ålder. Somatisk vikt (mag-tarmkanal och gonader avlägsnade) har noterats i begränsad omfattning. Vingbenet (metapterygoideum) har frampreparerats genom kokning av huvudet, varefter tillväxtzonernas läge och antal bestämts under stereomikroskop. Samtliga uppgifter har överförts till datamedium enligt de rutiner som tillämpas vid Kustlaboratoriet.

Proverna har insamlats under lekens intensivaste skede. Den princip som tillämpats har varit analys av tjugo individer per längdgrupp (2,5 cm) inom längdintervallet 40-60 cm. För längder överstigande 60 cm har målet varit att analysera tio gäddor per längdgrupp. 80 cm har tillämpats som övre gräns, men denna har i vissa fall överskridits.

Fiskens totallängd vid olika åldrar har bestämts genom tillbakaräkning enligt Thoresson (1984). Förhållandet mellan längden L och vingbenets radie R beskrivs av funktionen :

$$L = 17,77 R e^{0,8243}$$

Med analysresultaten som grund har nycklar utarbetats för fördelningen på kön och åldrar inom alla längdintervall. Dessa nycklar har sedan tillämpats för att räkna fram köns- och åldersfördelningen i den totala fångsten.

Under åren 1987 till 1991 analyserades sammanlagt 3836 gäddor (se tabell 2) från

yrkesfiskena i Marsö, Aspöja och Forsmark. Problem med utrustningen har medfört att alla vikter saknas från provtagningen 1989 på Aspöja. Fördelning över områden och år kan utläsas ur tabell 2. De något lägre antalen för Aspöja förklaras av att långa avstånd inte medgav mer än ett besök per säsong. Längdintervall med få individer har därför inte kunnat kompletteras i samma utsträckning som i övriga områden med följderna att precisionen för dessa längder blir något lägre.

Tabell 2. Antal analyserade gäddor.

Område	1987	1988	1989	1990	1991	1987-1991
Marsö	231	277	238	261	242	1249
Aspöja	177	182	210	251	232	1052
Forsmark	284	293	384	265	309	1535
Totalt	692	752	832	777	783	3836

4 RESULTAT

4.1 Fångst

Fiskarena har under de fem säsonger undersökningen pågått sammanlagt bokfört nästan 16000 gäddor med en längd överstigande 40 cm. Fördelningen över områden och år presenteras i tabell 3. Totalfångsterna i Forsmark uppvisar små mellanårsvariationer, med undantag för en topp 1990. Utbytet av fisket runt Aspöja ökar kontinuerligt under hela den undersökta perioden; fångsten 1991 är nästan två och en halv gång så stor som den 1987.

Tabell 3. Totalfångster i lekfisket.

	1987	1988	1989	1990	1991	1987-1991
Forsmark	535	525	500	679	573	2814
Aspöja	940	1344	1448	1916	2283	7931
Marsö	1395	541	785	848	1612	5181
Totalt	2872	2410	2733	3443	4468	15926

Utvecklingen i Marsös fiske är mera oregelbunden, med en kraftig nedgång mellan 1987 och 1988 följt av en succesiv förbättring av utbytet under resten av perioden. Eftersom fiskeansträngningen i Forsmark och Marsö har varierat mellan åren görs i tabell 4 en jämförelse av fångsten per redskap och fiskenatt i dessa områden. Fångsten per ansträngning i Forsmark ligger på en förhållandevis stabil nivå under de fyra första åren, varefter den stiger markant mellan 1990 och 1991. Omräkningen har en utjämnande effekt på mellanårsvariationerna i Marsö, men trenderna är i stort sett desamma.

Tabell 4. Antal fångade gäddor per redskap och natt i Forsmark och Marsö. Antag redskapsnätter inom parentes.

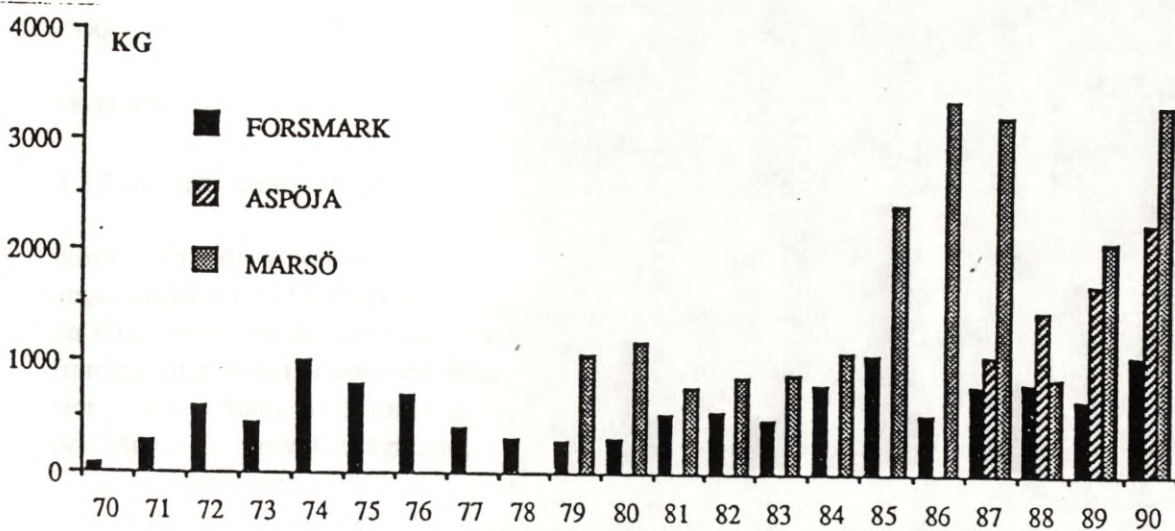
	1987	1988	1989	1990	1991
Forsmark f/a	1,2 (433)	1,4 (376)	1,1 (450)	1,2 (567)	3,2 (182)
Marsö f/a	3,0 (459)	2,5 (216)	2,8 (280)	2,6 (329)	4,5 (357)

Lekfiskets viktsmässiga avkastning har beräknats utifrån åldersgruppernas medelvikt och en grov skattning av vikten för de storleksklasser som inte täckts av provtagning. Den undre gränsen för beräkningen har satts till 40 cm (tabell 5). Vikterna uppvisar en bild som inte i någon större omfattning avviker från den som ges av fångsterna uttryckta som antal.

Tabell 5. Skattade totalfångster, kg per område och säsong.

Område	1987	1988	1989	1990	1991
Forsmark	705	705	522	688	636
Aspöja	1050	1450	1700	2250	2650
Marsö	1760	715	950	960	1500

Gäddfisket skiljer sig till sin karaktär mellan å ena sidan Forsmark och Aspöja, där det riktade fisket så gott som uteslutande inskränker sig till lekperioden på våren och å den andra Marsö, där det fördelar sig över större delen av året. I figur 4 åskådliggörs utvecklingen för det totala uttaget från respektive område. Värdena från Forsmark och Marsö bygger på en långsiktig

Figur 4. Yrkesfiskets totalfångster i Forsmark, Aspöja och Marsö.

insamling av fångstjournaler i Kustlaboratoriets regi, medan värdena från Aspöja inhämtats i denna utredning. Utvecklingen i Forsmark uppvisar en till synes "normal" bild, med återkommande toppar och vågdalar. En närmare analys av siffrorna visar dock att det genomsnittliga uttaget för perioden efter 1984, 813 kg/år, är över 50% högre än nivån under de tre föregående femårsperioderna. Det genomsnittliga uttaget under dessa perioder låg i samtliga fall låg nära 500 kg. Ökningen av uttaget efter fiskereformen 1985 är ännu tydligare för Marsö, där fångsterna under fem av de sex åren överstigit två ton. Fångstens fördelning på olika redskap i detta område redovisas i tabell 6. Tabellen redovisar endast det riktade gäddfisket. Bifångster av gädda i andra redskap har utelämnats. Sett över hela perioden 1979-1990 har halva fångsten tagits med ryssjor, men ryssjornas andel har ökat markant efter 1984. En anmärkningsvärt stor andel fångas med kastspö; denna fångstmetod har störst betydelse under sommaren och hösten, då priserna på gädda är förhållandevis höga. Den låga andelen för saxar efter 1987 förklaras av milda vintrar.

Tabell 6. Fångstens fördelning (%) på olika redskap i det riktade gäddfisket på Marsö.

Område	Ryssjor	Nät	Spö	Sax
1979	51	0	25	24
1980	47	0	21	31
1981	34	0	30	37
1982	33	0	11	57
1983	43	5	33	19
1984	19	0	25	56
1985	36	0	24	40
1986	43	0	0	57
1987	76	0	2	22
1988	96	0	0	4
1989	75	11	13	0
1990	56	26	19	0
Medelvärde	51	3	17	29

4.2 Fångstens köns- och ålderssammansättning

Köns- och ålderssammansättningen i fångsten sammanfattas i tabell 7 a och b. Tabellerna anger andelen (%) för respektive åldersklass av den totala fångsten de olika åren. Fiskar längre än 80 cm har, om de inte täckts av provtagning förts till gruppen honor > 8 år. Ur tabell 7 a framgår att andelen honor med åldern fem år eller äldre (≥ 5 år) i medeltal har varit ungefär lika stor i alla områden. Andelen tenderar att sjunka mot slutet av perioden, mest tydligt i Forsmark och Marsö. Den mycket låga andelen i Marsö 1991 är ett resultat av en samtidig rekrytering av två nya årsklasser (1987 och 1988) till fisket detta år. Andelen hanar i motsvarande åldersklasser uppvisar betydligt större skillnader mellan områdena. Nära 35 % i medeltal av fångsten i Marsö har utgjorts av hanar äldre än fyra år, vilket är nästan dubbelt så mycket som motsvarande andel i Aspöja och ca 20 procentenheter större än andelen i Forsmark. Andelen tenderar att sjunka under den studerade perioden i alla tre områdena. Andelen äldre fiskar (≥ 5 år) av båda könen har i genomsnitt varit nära 60 % i Marsö, medan de i Forsmark endast utgjort ca 35 % av fångsten. Aspöja intar en mellanställning med ca 43 %.

Tabell 7 a. Enskilda åldersgruppers andel i procent av den totala fångsten i lekfisket av gäddor över 40 cm. Honor.

FORSMARK										
ÅR	ÅLDERSGRUPP									TOTALFÅNGST BÅDA KÖNEN
	2	3	4	5	6	7	8	>8	≥5	
1987	0	8	18	19	5	3	2	2	30	535
1988	0	2	16	14	12	3	1	1	32	525
1989	0	10	15	10	3	4	1	0	17	500
1990	0	11	22	3	4	1	3	1	11	679
1991	1	18	11	10	2	1	1	1	15	573
MEDEL	0,1	10,0	16,4	11,3	5,1	2,3	1,5	0,9	21,0	
ASPÖJA										
ÅR	ÅLDERSGRUPP									TOTALFÅNGST BÅDA KÖNEN
	2	3	4	5	6	7	8	>8	≥5	
1987	0	9	8	11	4	4	1	5	25	940
1988	0	7	21	9	5	2	0	3	18	1344
1989	0	7	13	21	4	2	0	3	31	1378
1990	5	19	8	10	12	2	2	2	27	1916
1991	0	19	13	8	3	3	1	1	17	2283
MEDEL	1,0	12,1	12,7	11,7	5,5	2,6	1,1	2,8	23,7	
MARSÖ										
ÅR	ÅLDERSGRUPP									TOTALFÅNGST BÅDA KÖNEN
	2	3	4	5	6	7	8	>8	≥5	
1987	0	2	6	13	4	11	1	5	34	1395
1988	0	2	7	6	13	4	5	6	34	541
1989	0	9	14	5	4	7	2	8	27	785
1990	0	6	15	10	3	5	3	4	24	848
1991	0	14	6	3	2	1	1	2	8	1612
MEDEL	0,0	6,7	9,5	7,3	5,2	5,6	2,2	4,9	25,2	

Tabell 7 b. Enskilda åldersgruppers andel i procent av den totala fångsten i lekfishet av gäddor över 40 cm. Hanar.

FORSMARK										TOTALFÅNGST BÅDA KÖNEN
ÅLDERSGRUPP										
	2	3	4	5	6	7	8	>8	≥5	
1987	0	12	14	12	2	3	0	0	17	535
1988	0	9	18	12	6	3	0	1	23	525
1989	0	23	20	8	3	2	0	0	15	500
1990	7	24	18	3	1	2	1	0	7	679
1991	2	22	18	10	1	1	0	0	13	573
MEDEL	1,9	17,9	17,7	9,2	2,9	2,1	0,3	0,4	14,9	
ASPÖJA										TOTALFÅNGST BÅDA KÖNEN
ÅLDERSGRUPP										
	2	3	4	5	6	7	8	>8	≥5	
1987	0	14	19	18	4	1	1	0	25	940
1988	0	4	31	11	6	1	1	0	19	1344
1989	0	4	19	20	5	0	0	0	25	1378
1990	5	15	5	8	7	1	0	1	16	1916
1991	1	27	14	5	1	2	1	0	10	2283
MEDEL	1,2	12,7	17,7	12,4	4,6	1,0	0,7	0,4	18,9	
MARSÖ										TOTALFÅNGST BÅDA KÖNEN
ÅLDERSGRUPP										
	2	3	4	5	6	7	8	>8	≥5	
1987	0	1	10	23	12	9	2	1	48	1395
1988	0	1	9	12	20	6	8	2	48	541
1989	0	5	15	8	9	11	2	1	31	785
1990	0	4	21	13	5	6	3	3	30	848
1991	0	33	21	7	5	1	1	3	17	1612
MEDEL	0,0	8,7	15,1	12,5	10,1	6,8	3,2	2,1	34,7	

4.3 Dödlighet

Dödlighet i ett fiskbestånd kan uttryckas på olika sätt, men beskriver i grunden hur snabbt fångsten för en årsklass avtar med tiden. Om den naturliga logaritmen för fångsten avsättes mot åldern vid fångstillfället, kan en rät linje anpassas till punkterna i diagrammet. Korrelationskoefficienten r utgör ett mått på säkerheten i beräkningarna och har värdet ett då samtliga punkter ligger på linjen. Linjens lutning beskriver den totala momentana dödligheten Z . Ur linjens ekvation härledes ett genomsnittligt värde för den procentuella fångstminskningen mellan enskilda år. Tabell 8 redovisar resultaten av dödlighetsberäkningar för materialet från yrkesfiskena i Forsmark, Aspöja och Marsö. Kolumnen "KATEGORI" i tabellen redovisar vilken typ av ingångsvärden som använts vid beräkningarna. Fångst per fiskeansträngning av enskilda årsklasser har använts som ingångsvärden för Forsmark och

Tabell 8. Beräkning av den totala dödligheten.

OMRÅDE	KATEGORI	KÖN	ÅLDRAR	Z	%	r
FORSMARK	ÅRSKLASS 81 F/A	HONOR	6-8	1,09	66	0,91
FORSMARK	ÅRSKLASS 82 F/A	HONOR	5-8	0,73	52	0,96
FORSMARK	ÅRSKLASS 83 F/A	HONOR	5-8	0,77	54	0,74
FORSMARK	ÅRSKLASS 84 F/A	HONOR	5-7	0,75	53	0,98
ASPÖJA	ÅRSKLASS 81	HONOR	6-8	0,80	55	0,96
ASPÖJA	ÅRSKLASS 82	HONOR	5-8	0,35	30	0,88
ASPÖJA	ÅRSKLASS 83	HONOR	5-8	0,42	34	0,93
ASPÖJA	ÅRSKLASS 84	HONOR	5-7	0,67	49	0,95
MARSÖ	ÅRSKLASS 81 F/A	HONOR	6-8	0,39	32	0,95
MARSÖ	ÅRSKLASS 82 F/A	HONOR	5-8	0,57	43	0,95
MARSÖ	ÅRSKLASS 83 F/A	HONOR	5-8	0,47	38	0,84
MARSÖ	ÅRSKLASS 84 F/A	HONOR	5-7	0,66	48	1,00
FORSMARK	ÅRSKLASS 81 F/A	HANAR	6-8	0,86	58	0,74
FORSMARK	ÅRSKLASS 82 F/A	HANAR	5-8	0,90	60	0,99
FORSMARK	ÅRSKLASS 83 F/A	HANAR	5-8	1,05	65	0,98
FORSMARK	ÅRSKLASS 84 F/A	HANAR	5-7	0,84	57	0,77
ASPÖJA	ÅRSKLASS 81	HANAR	6-8	0,95	61	0,93
ASPÖJA	ÅRSKLASS 82	HANAR	5-8	1,98	86	0,92
ASPÖJA	ÅRSKLASS 83	HANAR	5-8	0,76	53	0,90
ASPÖJA	ÅRSKLASS 84	HANAR	5-7	0,87	58	1,00
MARSÖ	ÅRSKLASS 81 F/A	HANAR	6-8	1,00	63	1,00
MARSÖ	ÅRSKLASS 82 F/A	HANAR	5-8	0,66	48	0,95
MARSÖ	ÅRSKLASS 83 F/A	HANAR	5-8	0,63	47	0,90
MARSÖ	ÅRSKLASS 84 F/A	HANAR	5-7	0,63	47	1,00

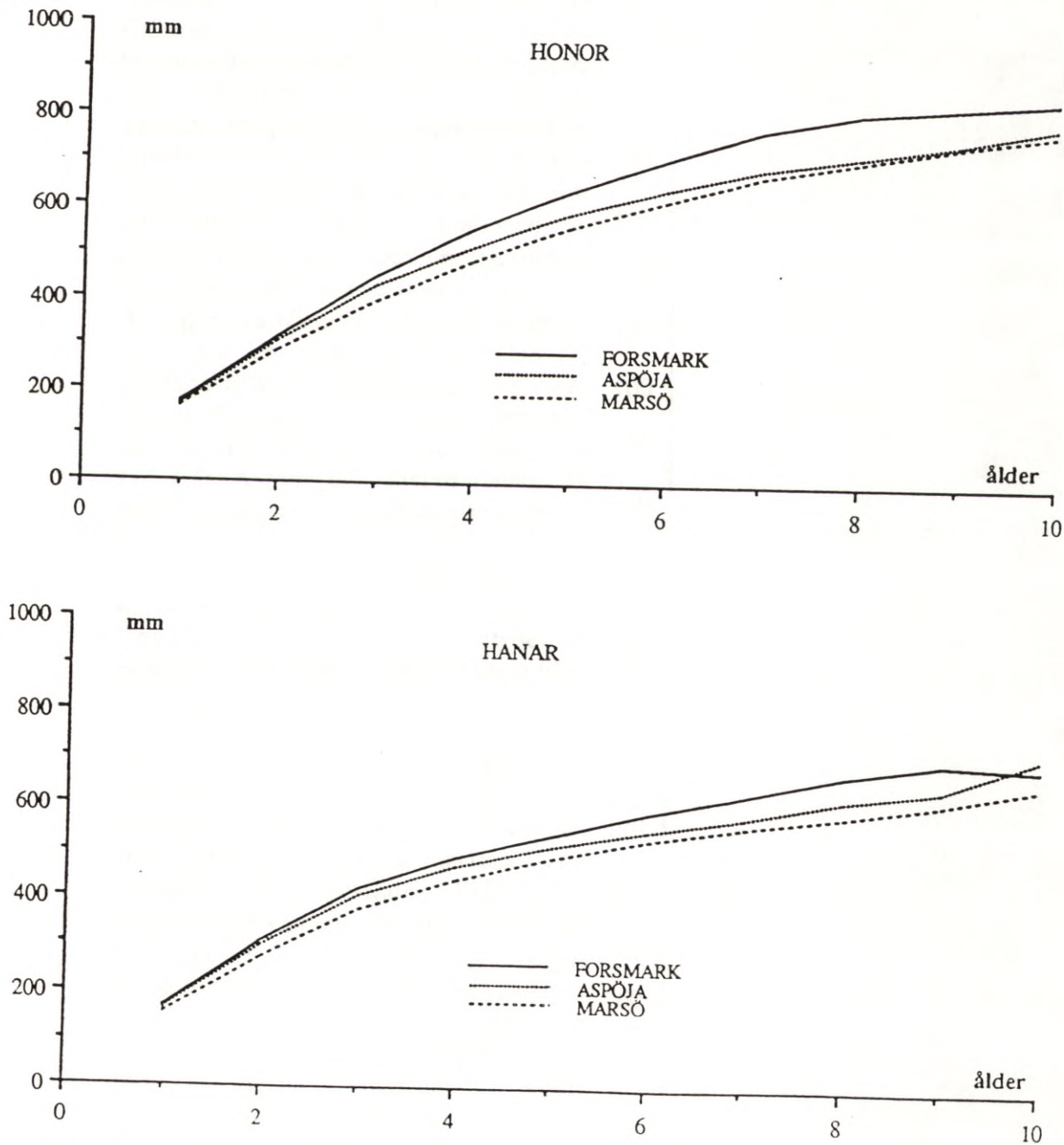
Marsö. De totala fångsterna har använts för Aspöja, eftersom ansträngningen enligt fiskarena har varit i stort sett konstant de olika åren. Fem år har använts som lägsta ålder vid beräkningarna. Åldersfördelningen i fångsten antyder att en årsklass är fullt rekryterad vid till fisket i alla områden vid denna ålder.

Mellanårsdödligheten för honor har varit störst i Forsmark, där den har varierat mellan 52 och 66%. Genomsnittet för beräkningarna har varit 56%. Skillnaden mellan Aspöja och Marsö har varit liten, med dödligheter som ligger på i medeltal drygt 40%. Dödligheten för hanar i Forsmark och Aspöja har legat på samma höga nivå nära 60%, med undantag för ett mycket högt värde (86%) för årsklassen från 1982 i Aspöja. Hanarnas dödlighet har varit lägst i Marsö, där cirka hälften av hanarna i medeltal har överlevt från ett år till ett annat.

4.4 Tillväxt

Tillbakaräknade längder för samtliga analyserade gäddor har utnyttjats för beräkning av åldersgruppernas medellängder. På så vis har längden vid tre års ålder för samtliga individer i

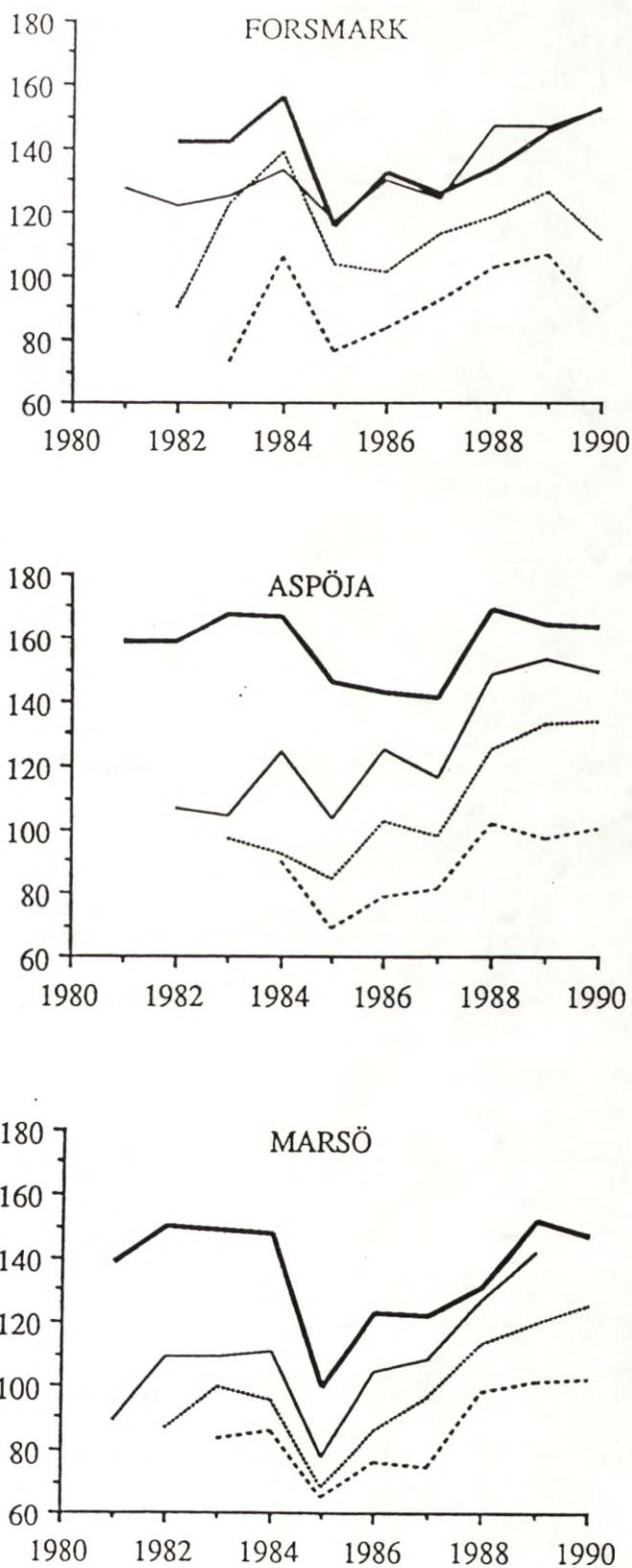
fångsten utnyttjats för beräkning av den genomsnittliga längden för treåriga gäddor. Beräkningarna har sammanställts i de tillväxtkurvor som presenteras i figur 5. Den period som täckts av tillbakaräkningen sträcker sig från den första halvan av 1970-talet till och med 1990, men den senare delen av perioden är av naturliga skäl bäst representerad. Tillväxtkurvorna avslöjar uppenbara skillnader i tillväxt mellan områdena. Gäddor av båda könen har vuxit snabbast i Forsmark och långsammast i Marsö. En femårig hona har i Forsmark uppnått en längd av i medeltal 635 mm, medan den endast vuxit till 557 mm i Marsö, en skillnad på närmare 80 mm. Motsvarande medellängder för hannar är 537 respektive 486 mm. Att den övre gränsen för provtagning har varit satt till 80 cm kan innebära att medellängden för gamla honor i vissa fall har underskattats.

Figur 5. Gäddans tillväxt från tillbakaräknade medellängder

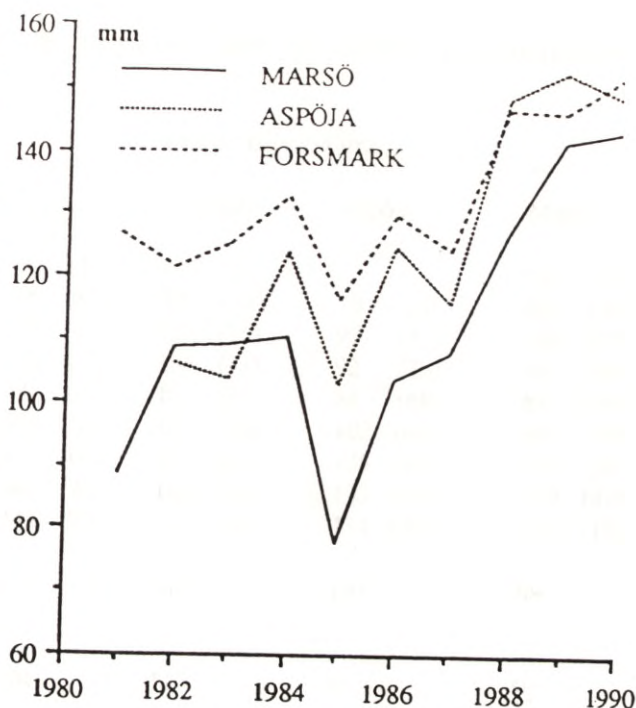
Tillväxtens mellanårsvariationer under 1980-talet framgår av figur 6 där den genomsnittliga längdökningen under den tredje, fjärde och femte tillväxtsäsongen har avsatts mot det år under vilket tillväxtsäsongen inföll. Figurerna beskriver dessutom temperaturutvecklingen under perioden. Temperaturuppgifterna har inhämtats från kylvattenintaget för Forsmarksverket (Forsmark), kustlaboratoriets referensområde Kvädöfjärden (Aspöja) och från kylvattenintaget för Oskarshamnsverket (Marsö). Påverkan av kylvatten från de båda kraftverken bedömes vara försumbar. Det bör nämnas att kylvattentemperaturerna representerar en blandning av vatten från ytan ner till cirka 10 m djup och att de av detta skäl inte nödvändigtvis beskriver situationen där gäddor i första hand uppehåller sig, men de bedömes väl beskriva variationer mellan år. Av figurerna framgår tydligt att temperaturen har en avgörande betydelse för gäddans tillväxt. Beroende på det ringa antalet observationer har dock sambandet varit statistiskt signifikant i endast fyra fall från Aspöja och Marsö (tabell 9). Medelvärden som grundar sig på mindre än tio gäddor har utelämnats vid beräkningen av sambandet. Årsklassen från 1988 har inte utnyttjats i materialet från Marsö, eftersom längdfördelningen i fångsten antyder att endast de mest snabbväxande fiskarna hade rekryterats till fisket 1991.

Tillväxtskillnaderna mellan områdena under 1980-talet illustreras i figur 7 av längdökningen för honor under det tredje tillväxtåret. Tillväxten förbättras markant i alla områden under perioden 1988-1990. Utvecklingen kan med säkerhet till stor del förklaras av att temperaturen gynnat en snabb tillväxt under perioden, men av figur 6 framgår att vattentemperaturen låg på en motsvarande hög nivå under perioden 1982-1984. Gäddorna i Forsmark har vuxit snabbast under större delen av perioden. Efter 1987 var längdökningen lika i Forsmark och Aspöja, medan Marsö

Figur 6. Längdökning (mm) under tredje (—), fjärde (.....) och femte (- - -) tillväxtåret. Medeltemperatur ($^{\circ}\text{C}\cdot 10$) (—).

fortfarande ligger något efter. Tillväxten i Aspöja låg i början av perioden på samma nivå som i Marsö. Utvecklingen har varit i stort sett densamma för honor den fjärde tillväxtsången. Tabell 10 redovisar medel-längdökningen för båda grupperna under perioden 1981-1990. Medelvärden har beräknats för perioden före och efter 1985. De enskilda årens medelvärden har härvid fått samma vikt, oberoende av hur många observationer de bygger på. Skillnaderna mellan perioderna har varit små i Forsmark, där nivån för det fjärde årets tillväxt till och med har varit något lägre efter 1985. En betydande tillväxtförbättring har konstaterats i Aspöja, där gäddornas längdökning har varit över 3 cm större för både tredje och fjärde tillväxtåret under den senare perioden. Tillväxtförbättringen har varit något mindre i Marsö.

Figur 7. Längdökning (mm) under tredje tillväxtåret.

Tabell 9. Tillväxtens temperaturberoende uttryckt som korrelationskoefficienten r . Antalet observationer anges inom parentes. Signifikansgränser: $p < 0,05$ (*), ns = ingen signifikans.

Tillväxt- år		Forsmark	Aspöja	Marsö
HONOR				
3	r	0,56 (9) ns	0,42 (9) ns	0,63 (8) ns
4	r	0,49 (9) ns	0,48 (8) ns	0,66 (8) ns
5	r	0,46 (8) ns	0,85 (7) *	0,85 (7) *
HANAR				
3	r	0,37 (8) ns	0,22 (8) ns	0,64 (8) ns
4	r	0,64 (7) ns	0,79 (7) *	0,80 (8) *
5	r	0,22 (6) ns	0,67 (6) ns	0,62 (7) ns

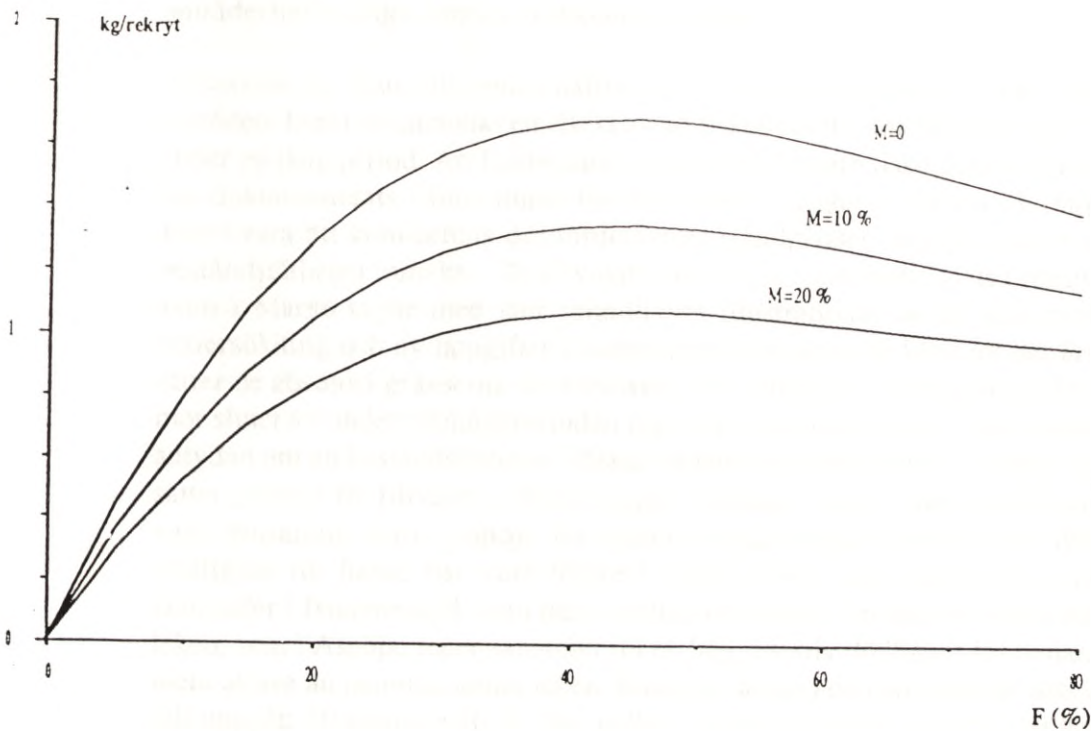
Tabell 10. Årlig längdökning för honor under det tredje och fjärde tillväxtåret. Antal individer angivna inom parentes.

Tillväxtår	Tredje tillväxtåret			Fjärde tillväxtåret		
	Forsmark	Aspöja	Marsö	Forsmark	Aspöja	Marsö
1981	127 (12)	91 (8)	89 (13)	126 (8)		91 (9)
1982	121 (16)	106 (13)	109 (83)	90 (12)	70 (8)	86 (13)
1983	125 (31)	104 (18)	109 (46)	123 (16)	97 (13)	100 (83)
1984	133 (89)	124 (68)	110 (120)	138 (31)	92 (18)	95 (46)
1985	116 (94)	103 (62)	78 (62)	103 (89)	84 (68)	68 (120)
1986	130 (108)	125 (151)	104 (52)	101 (94)	102 (62)	86 (62)
1987	147 (137)	148 (49)	127 (64)	118 (63)	125 (60)	112 (68)
1989	146 (57)	153 (66)	142 (32)	126 (91)	133 (40)	119 (47)
1990	152 (53)	149 (42)	143 (22)	111 (31)	134 (30)	125 (17)
Hela perioden	132	122	112	115	104	98
Före 1985	126	106	104	119	86	93
Efter 1985	140	138	125	114	118	108

4.5 Simulering

Den totala dödligheten (Z) kan delas upp i naturlig dödlighet (M) och dödlighet genom fiske (F). Utbyteskurvan i figur 8 beskriver den hypotetiska avkastningen i kilo per rekryt vid olika fisketryck (F) och vid olika nivåer på den naturliga dödligheten (M); dödligheten anges här som procentuell minskning av antalet fiskar från ett år till ett annat. Fyra år har valts som rekryteringsålder i exemplet och utbytet omfattar fångst av åldersgrupperna fyra till sju i ett renodlat värfiske. Exemplet avser endast honor. Medelvikterna för åldersgrupperna i Forsmark 1991 har använts som ingångsvärden. Utbyteskurvorna ger oss en möjlighet att fastställa en optimal nivå på fisketrycket. De ger dessutom en möjlighet att bedöma effekter av konkurrens mellan olika fiskarkategorier. Problemet ligger i att fastställa nivån på den naturliga dödligheten. Uppgifter från amerikanska småsjöar har visat att den naturliga dödligheten minskar när fisketrycket ökar och att den totala dödligheten för båda könen sammantagna oberoende av fisketryck låg på en nivå nära 60 %. De dödligheter som observerats i denna undersökning emotsäger att liknande mekanismer verkar fullt ut i våra skärgårdsvatten. Den naturliga dödligheten är troligen förhållandevis låg. Ur utbyteskurvan framgår att yrkesfiskets uttag är optimalt vid en exploateringsgrad av 45 % per år, oberoende av nivån på den naturliga dödligheten. Ett uttag genom sportfiske med 10 % per år kan jämföras med en ökning av den naturliga dödligheten från t.ex 10 till 20 %. Utbytet för yrkesfiskaren sjunker då från 1,35 till 1,07 kg per rekryt. Sportfisket åsamkar således i detta räknexempel ett fångstbortfall med 20 % för yrkesfiskaren. Att ett uttag genom sportfiske på tio procent är fullt möjligt att åstadkomma framgår av fångststatistiken från Marsö, där fiske med kastspö i genomsnitt har svarat för 17 % av yrkesfiskarens fångster under en lång följd av år, vissa år upp till över 30 %. Sportfisket svarade för 20 % av återfångsterna vid omfattande märkningsförsök vid Forsmark under 1970- och 1980-talen. Detta understryker ytterligare att fiske med handredskap kan vara en konkurrensfaktor av betydelse.

Figur 8. Fångstutbytets beroende av fisketryck (F) vid olika nivåer på den naturliga dödligheten (M). Medelvikt för honor vid åldrarna 4-7 år i Forsmark 1991 har utnyttjats som ingångsvärden.

5. Diskussion

Produktionen av gädda och andra fiskarter på nordliga breddgrader regleras i grunden av abiotiska miljöfaktorer. Temperaturen är med stor sannolikhet den viktigaste enskilda regleringsfaktorn för gäddan. Gäddans tillväxthastighet ökar med temperaturen upp till ett optimum, som för ettåriga gäddor ligger mellan 20 och 24°C. En snabb tillväxt under det första tillväxtåret leder till ökad överlevnad och därmed även till förbättrad rekrytering. Om ett bestånd uppnått en tillräckligt hög individtäthet, kan både tillväxt och överlevnad begränsas av s.k. biotiska faktorer såsom kannibalism och konkurrens om utrymme och föda. Dessa faktorer anses ha stor betydelse för gäddans populationsdynamik. En mer detaljerad beskrivning av hur olika reglerande faktorer kan tänkas samverka ges i de föregående rapporterna i denna utredning, vilka också omfattar hänvisningar till litteraturen på området.

Fångstuttag, dödlighet och tillväxt antyder en generell ökning av fisketrycket i de tre studerade områdena. Uppenbara skillnader har dock konstaterats. Fisketrycket har sannolikt varit högst i Forsmark, där yrkesfiskets uttag efter fiskereformens införande 1985 har uppgått till över 800 kg per år i medeltal från ett fiskevatten som endast omfattar cirka en kvadratkilometer. Det riktade gäddfisket i Marsö har under samma period skördat i genomsnitt ca 360 kg/km² och år. Till detta tillkommer bifångster i andra redskap och efter 1987 även ett visst icke journalfört binäringsfiske. Det areella uttaget av fisket vid Aspöja är, på grund av att fiskeplatserna är spridda, betydligt svårare att beräkna. Den observerade tillväxtförbättringen och den högre dödligheten för hanar tyder på att trycket på beståndet har varit hårdare än vid Marsö. En betydligt högre dödlighet för honor i Forsmark än i Aspöja stärker uppfattningen att det förra

området har haft den högsta exploateringsnivån.

Tillväxten har fram till senare hälften av 1980-talet varit klart bättre i Forsmark än i övriga områden. Detta är sannolikt en effekt av att fisketrycket i området har varit förhållandevis högt under en lång period. Att fiskbestånd reagerar på hårdare fiske genom förbättring av tillväxten har dokumenterats i litteraturen för flera arter, däribland gäddan. En bakomliggande orsak anses vara att konkurrens om fördelaktiga ståndplatser upphäves eller minskar genom att beståndstätheten minskas. De tillväxtförbättringar som observerats i framförallt Aspöja, men även i Marsö utgör med stor sannolikhet illustrationer av ett sådant förlopp. Av denna undersökning och av uppgifter i litteraturen framgår dock klart att det är temperaturen som sätter de absoluta gränserna för tillväxten. En intressant observation är att tillväxten i Aspöja mot slutet av undersökningsperioden legat på samma nivå som i Forsmark. Detta kan vara en antydning om att beståndstätheten i dessa områden nått den nivå vid vilken temperaturen ensam sätter gränsen för tillväxten. Marsö ligger fortfarande efter, trots att dödligheten för honor har varit densamma som i Aspöja. En skillnad mellan populationerna i de båda områdena är att dödlighet för hanar har varit högre i Aspöja. Den bakomliggande orsaken kan vara de skillnader i fiskemetodik som råder mellan områdena. En hård koncentration till fiske under leken, som i Aspöja, leder sannolikt till en hög selektiv dödlighet för hanar, eftersom dessa är mera aktiva än honorna under leken. Hanarnas andel i de rekryterande årsklasserna har i vissa fall uppgått till närmare 80 %. Den gallring som härigenom uppkommer har sannolikt haft en positiv effekt på honornas tillväxt och därmed på den tydliga produktionshöjning som konstaterats för gäddbeståndet i området.

En viktigare orsak till den förbättrade avkastningen än ökad tillväxt är dock med stor sannolikhet en klar förbättring av rekryteringen av unga gäddor till fisket. En hårdare bortgallring av äldre gäddor anses allmänt ha en gynnsam effekt på överlevnaden för unga fiskar. Kannibalismen är sannolikt en viktig reglermekanism, vilket stöds av erfarenheter från denna undersökning. Observationer av kannibalism har varit få under leken, men fiskarena på Marsö har rapporterat ett stort inslag av unga gäddor i gäddmagar under den period på höst och vinter, då gäddorna ofta uppehåller sig på grunt vatten i höga tätheter. Det bör framhållas att kompensation av effekterna av ett högt fisketryck med en förbättring av rekryteringen inte kan verka utan gränser. Dessa gränser sättes med stor sannolikhet av temperaturen.

Ett sammanfattande intryck av resultaten av denna undersökning är att fisketrycket i två områden av tre drivits upp till en nivå där olika täthetsberoende produktionsbegränsningar har satts ur spel. I det tredje området, Marsö, har sådana mekanismer sannolikt kvar ett visst inflytande, vilket betyder att den optimala exploateringsnivån ännu inte fullt har uppnåtts. Den observerade tillväxtförbättringen i Marsö och den förhållandevis lilla skillnaden i dödlighet mellan Aspöja och Marsö tyder dock på att exploateringsgraden även i det senare området under de senaste åren har kommit att ligga nära den optimala nivån.

6. Slutsatser

- A. Ett måttligt fisketryck leder till en förbättring av rekrytering och tillväxt och därmed till ett förbättrat långsiktigt utbyte av ett gäddfiske.
- B. Temperaturen sätter de absoluta gränserna för rekrytering och tillväxt.
- C. Konkurrens om gäddorna uppkommer om flera fiskarekategorier skall dela på resursen vid

eller över en "kritisk nivå" på det totala fisketrycket, där en ytterligare ökning av fisket inte längre kan kompenseras med en förbättring av rekrytering och/eller tillväxt.

D. Fiske med handredskap kan svara för en ansenlig andel av uttaget från ett område.

E. Ett förhållandevis litet sportfiskeuttag kan leda till betydande förluster för en yrkesfiskare som vill bedriva sitt gäddfiske effektivt.

F. En bedömning av eventuella fångstminskningar för enskilda fiskare måste grunda sig på lokala produktionsförhållanden, fiskevattnets storlek, det totala fisketrycket och sportfiskets andel av detta. Vi har i vår undersökning visat att en "kritisk nivå" kan uppnås med en förhållandevis måttlig fiskeinsats.

**SKADOR PÅ YRKESFISKEREDSKAP I SAMBAND MED
GENOMFÖRANDET AV DET FRIA HANDREDSKAPSFISKET
ENKÄT AV ÖSTERGÖTLANDS KUSTFISKAREFÖRBUND**

Sammanfattning av enkät angående skador på yrkesfiskeredskap i samband med genomförandet av det fria handredskapsfisket. Enkäten avser skador under tiden 1 maj - 31 december 1985.

En enkät har sänts ut till medlemmarna i Östergötlands Kustfiskareförbund med frågor om skador och olägenheter som orsakats av genomförandet av det fria handredskapsfisket den 1 maj 1985.

Sammanställningen visar att skadorna på vissa håll är ganska omfattande. Stöld av yrkesfiskares redskap har förekommit (ryssjor och nät). Nätfiske kan inte bedrivas i samma omfattning som tidigare, dels p g a att risken för att redskap trasas sönder när fritidsfiskares drag och vobblers fastnar i dem är stor, dels p g a risken för stöld.

En sammanställning av enkäten presenteras nedan. Svar från trålfiskare och en del torskfiskare ingår ej. Sammanlagt har svar inkommit från drygt 60 medlemmar.

KOSTNADSSLAG	KOSTNAD/VÄRDE
Skadade och sönderskurna redskap (material kostnad)	68 947 kr
Återställning av flyttade och ihopdragna redskap samt lagning av redskap. (855 timmar a' 65:47 kr per timme)	55 976 kr
<u>Stulna redskap och bojar</u>	<u>8 250 kr</u>
SUMMA:	133 173 kr

Enkäten är sammanställd i Sankt Anna den 13 mars 1986 av Sven Nilsson, ordförande i Östergötlands Kustfiskareförbund. Fiskeriverket har av trycktekniska skäl renskrivit sammanfattningen.

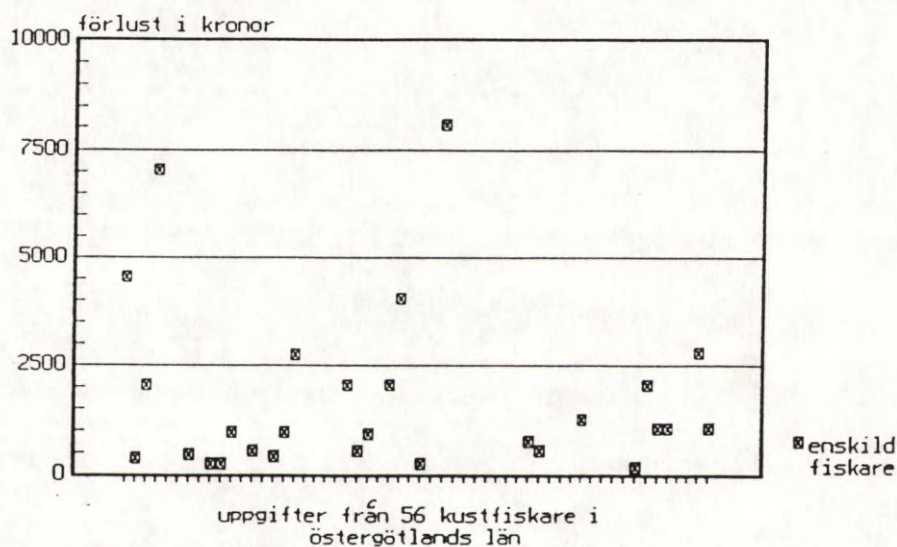
Fiskeriverkets kommentar till enkäten

Enkäten avser skador som uppkommit mellan den 1 maj och 31 december 1985, d v s under den första tiden efter det fria handredskapsfisket införts.

Enligt östergötlands kustfiskareförbund beräknas kostnaderna för "skador samt sönderskuren redskap (materialkostnad)" uppgå till 68 947 kr. Tiden för att återställa redskap uppgick totalt till 855 timmar och värderades till 55 976 kr sammanlagt. Värdet av stulna redskap och bojor var totalt 8 250 kr.

Figurena nedan visar vilka förluster respektive mertid som de enskilda kustfiskarna rapporterat. Fiskeriverket har av tidsskäl inte närmare analyserat materialet. Av figurena framgår att ändå att medianvärdet för kustfiskarnas förluster och mertid är ca 1000 kr respektive ca 15 timmar.

Inkomstbortfall p g a utgifter för redskapsreparationer samt för förlorad fångst orsakad av skadorna

övertid p g a reparation av redskaps-skador samt spaning efter försvunna redskap, 1 maj - 31 december 1985.

